গিৰিধৰ শৰ্মা
এক
সোণালী সোঁৱৰণ

সোণালী জয়ন্তী উদ্‌যাপন সমিতি

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ কলেজ, গুৱাহাটী-১৬

গিৰিধৰ শৰ্মা ঃ এক সোণালী সোঁৱৰণ

সোণালী জয়ন্তী উদ্‌যাপন সমিতি
আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজ
গুৱাহাটী

Giridhar Sarma : Ek Sonali Suwaran - A book on Giridhar Sarma and Arya Vidyapeeth published by Dr. Prabin Das on behalf of the Golden Jubilee Celebration Committee, Arya Vidyapeeth College.
First Edition : 29th July, 2009

প্ৰকাশক ঃ ড° প্ৰবীণ দাস, সাধাৰণ সম্পাদক
সোণালী জয়ন্তী উদ্‌যাপন সমিতি
আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজ

প্ৰথম প্ৰকাশ ঃ ২৯ জুলাই, ২০০৯

বেটুপাতৰ পৰিকল্পনা ঃ ড° ভুপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচাৰ্য

মূল্য ঃ ৫০.০০ টকা

মুদ্ৰন ঃ ভৱানী গ্ৰাফিকছ্
ৰাজগড় ৰোড, গুৱাহাটী

সম্পাদনা সমিতি

শীলা দাস
ৰুমা বৰদলৈ
জ্ঞানশ্ৰী বৰা
মঞ্জু গোস্বামী
বন্দিতা মেধি
মনালী শইকীয়া
সম্ৰাট বৰা
মৌচুমী বৰা
জয়ন্ত গগৈ
শৈবাল সেনগুপ্ত
প্ৰবীণ দাস

সূচীপত্ৰ

	আগকথা
নলিনীধৰ ভট্টাচাৰ্য	শ্ৰদ্ধাঞ্জলি
ড° নবীন শৰ্মা	পণ্ডিত গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱ ঃ প্ৰেৰণাৰ এক অফুৰন্ত উৎস
Dr. Govinda Prasad Sarma	In Recollection of my Arya Vidyapeeth Days
ড° শৈলেন ভৰালী	গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰক মই যিদৰে জানিছিলোঁ
ড° দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মা	গিৰিধৰ শৰ্মাৰ জীৱন দৰ্শন
Dr. M.R. Dey	The Golden Hue
ড° বিৰিঞ্চি কুমাৰ মেধি	স্মৃতিৰ মঞ্জুষাত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ
অজিত কুমাৰ মিশ্ৰ	এজন মানুহ আছিল
Dr. Prabin Chandra Sarma	Arya Vidyapeeth and Giridhar Sarma in retrospect
জয়ন্ত কুমাৰ শৰ্মা	পণ্ডিত গিৰিধৰ শৰ্মা
দেৱজ্যোতি শৰ্মা	আৰ্য্যপিতা গিৰিধৰ শৰ্মা
হেম ডেকা	আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ আৰু প্ৰতিষ্ঠাতাৰ সোণালী স্মৃতি ঃ সশ্ৰদ্ধ ৰোমন্থন
ড° গিৰীশ চন্দ্ৰ শৰ্মা	অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱ আৰু মই
ড° ধৰণীধৰ গোস্বামী	স্মৃতিৰ সঁফুৰা
ড° তাৰকেশ্বৰ চৌধুৰী	অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰ
ড° কমলেশ্বৰ গোস্বামী	আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজ আৰু মই
বিপ্লৱ কুমাৰ শৰ্মা	ধ্ৰুৱক
প্ৰশান্ত শৰ্মা	পিতাৰ পবিত্ৰ স্মৃতিত
ৰেণু দাস (ডেকা)	মহান ছাৰৰ প্ৰতি প্ৰাক্তন ছাত্ৰীৰ শ্ৰদ্ধাৰ্ঘ
ড° অৰুন্ধতী চক্ৰৱৰ্ত্তী (তালুকদাৰ)	স্মৃতিচাৰণ
Dilip Rasaily	Sir, Through my eyes

আগকথা

অসমৰ শিক্ষা জগতত আলোক নমাবলৈ কৰ্মযোগী গিৰিধৰ শৰ্মাই আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ স্থাপনৰ সপোন দেখিছিল। বোকাত পদুমফুল ফুলি উঠাৰ দৰে এদিন তেখেতৰ সপোন বাস্তৱত পৰিণত হ'ল। ১৯৫৮ চনৰ ২৯ জুলাই তাৰিখে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ লাই খুটা স্থাপন কৰা হ'ল। কৰ্মযোগী গিৰিধৰ শৰ্মাৰ ইচ্ছা আছিল প্ৰাথমিক পৰ্যায়ৰ শিক্ষানুষ্ঠানৰ পৰা উচ্চ পৰ্যায়ৰ শিক্ষানুষ্ঠান গঢ়ি তোলাৰ। তেখেতৰ সপোন বাস্তৱত ৰূপায়িত হৈ আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ে সোণালী জয়ন্তী গছকি গ'ল। গিৰিধৰ শৰ্মাৰ অক্লান্ত চেষ্টা আৰু আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ বিভিন্ন কৰ্মৰাজিয়ে শিক্ষা জগতলৈ কঢ়িয়াই আনিছে এক সোণালী ইতিহাস। তাৰেই ফল স্বৰূপে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ সোণালী বৰ্ষত গিৰিধৰ শৰ্মা ঃ এক সোণালী সোঁৱৰণ গ্ৰন্থ খনি প্ৰকাশ কৰি উলিওৱা হৈছে। আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ শিক্ষা, শাসন, অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মাৰ কাৰ্য ক্ৰমনিকা, সমাজ জীৱনত ইয়াৰ যি ভূমিকা তাক অস্বীকাৰ কৰাৰ দুঃ সাহস কোনো ব্যক্তিৰে হয়তো নহব। গিৰিধৰ শৰ্মাৰ জীৱন - বীক্ষা আৰু মহাবিদ্যালয় খনৰ স্মৃতি ৰোমন্থন কৰি লিখা একৈছটি প্ৰবন্ধ গ্ৰন্থখনিত অন্তৰ্ভুক্ত হৈছে। এই লেখক সকল এইখন শিক্ষানুষ্ঠানৰে কোনোবাজন ছাত্ৰ, কোনোবা জন শিক্ষক, কোনোবাজন অনুষ্ঠানটোৰ সৈতে জড়িত ব্যক্তি। সেয়ে তেখেত সকলৰ লেখনিত প্ৰকাশ পাইছে শিক্ষানুষ্ঠান খনৰ একোটি সজীৱ সোঁৱৰণ।

প্ৰকৃততে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ আৰু গিৰিধৰ শৰ্মা এই দুটি নাম এটি মূদ্ৰাৰে দুটি পিঠিৰ দৰে। এই দুটা নামৰ এটাক বাদ দি আনটো চিন্তা কৰিব নোৱাৰি। লেখক সকলৰ দৃষ্টিভংগীতো নাম দুটি অভিন্ন হৈ পৰিছে। লেখক সকলৰ লেখনিত সেয়ে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ প্ৰতিটো দিশ আৰু পণ্ডিত গিৰিধৰ শৰ্মাৰ উজ্জ্বল ব্যক্তিত্ব প্ৰকাশ পাইছে ,যদিও অপৰ্যাপ্ত সময়ৰ বাবে তেখেতৰ বহুৰঙী তথা অসাধাৰণ ব্যক্তিত্বৰ বিভিন্ন

দিশৰ ওপৰত সুকীয়াভাৱে আলোকপাত আৰু প্ৰণালীবদ্ধ বিশ্লেষণ আগবঢ়াব পৰা নগ'ল। তাৰ বাবে আমি দুঃখিত।

গ্ৰন্থখনি প্ৰকাশৰ পথলৈ আনিব পৰাকৈ যি সকল ব্যক্তিয়ে কৰ্মব্যস্ততাৰ মাজতো আমাক তেখেতসকলৰ লেখনি সমূহ দি সহায় কৰিলে, সম্পাদনা সমিতিৰ ফালৰ পৰা সেইসকল ব্যক্তিলৈ কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ। গ্ৰন্থখনিত নতুন প্ৰবন্ধৰ লগতে পঁছিশ বছৰীয়া স্মৃতি গ্ৰন্থৰ পৰাও দুটিমান প্ৰবন্ধ পুনৰ মূদ্ৰন কৰা হৈছে। তেখেত সকলৰ প্ৰতিও কৃতজ্ঞতাৰ শৰাই আগবঢ়ালোঁ।

ভবানী গ্ৰাফিক্চৰ কৰ্মীবৃন্দই অতি কম সময়ৰ ভিতৰতে গ্ৰন্থখনি ছপাশালৰ পৰা আনি প্ৰকাশ কৰা বাবে তেখেত সকলকো আমাৰ কৃতজ্ঞতা জনাইছোঁ।

শেষত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠা দিৱসত এই গ্ৰন্থখনিৰ প্ৰকাশে প্ৰতিজন শুভাকাংখীক অনুপ্ৰেৰণা যোগাব বুলি আশা ৰাখিছোঁ। যত্ন সহকাৰে প্ৰতিটো লেখাৰ প্ৰতিলিপি শুদ্ধ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা স্বত্ত্বেও ক'ৰবাত ভুল - ভ্ৰান্তি ৰৈ যোৱাটো স্বাভাৱিক। পঢুৱৈ আৰু শুভাকাংখী সকলে তাক মৰমেৰে ক্ষমা কৰিব বুলি আশা ৰাখিলোঁ।

জয়তু আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়।

—সম্পাদনা সমিতি
সোণালী জয়ন্তী উদ্‌যাপন সমিতি
আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়
গুৱাহাটী-১৬

শ্ৰদ্ধাঞ্জলি

নলিনীধৰ ভট্টাচাৰ্য

ৰবীন্দ্ৰনাথে এঠাইত কৈছে, মানুহে জানিবলৈ বিচাৰে সেইটোৱেই তাৰ ধৰ্ম। এই সত্যৰ পৰা মানুহক বঞ্চিত কৰাৰ অধিকাৰ আমাৰ নাই। আকৌ জ্ঞান বুলি কুপথ্যও আমি মানুহক দিব নোৱাৰোঁ। এই কথা মনত ৰাখি বহুতো সদাশয় লোকে বহু কষ্ট কৰি উপযুক্ত শিক্ষানুষ্ঠান গঢ় দিবলৈ যত্ন কৰে। ভাৰতবৰ্ষত তেনে উদাহৰণ বিৰল নহয়। বিশ্বভাৰতী, কা শী বিশ্ববিদ্যালয়, আলিগড় মুছলিম বিশ্ববিদ্যালয় আদি উচ্চশিক্ষানুষ্ঠান মহৎ দূৰদৰ্শী সকলেই গঢ় দিছিল। অনুসন্ধান কৰিলে এনেকুৱা উদাহৰণ আৰু পোৱা যাব। গিৰিধৰ শৰ্মাৰ তেনে এক আদৰ্শ আছিল। আদৰ্শ এটা আহুকলীয়া বস্তু; ই এবাৰ যাৰ মনৰ ভিতৰত খোপনি পোতে, তেওঁ সেই আদৰ্শনুযায়ী কাম নকৰালৈকে মনৰ শান্তি নেপায়। গিৰিধৰ শৰ্মাক এই স্বপ্নই আহুকাল কৰিছিল নিশ্চয়, নহ'লে স্কুল-কলেজ স্থাপনৰ এই উদ্যোগ হাতত নললেহেঁতেন। চাৰাপ ভাতীৰ পিটনিত আৰ্যবিদ্যাপীঠ কলেজ গঢ় দিয়াটো সহজ নাছিল। সেইকথা মনলৈ আহিলে শৰ্মা ডাঙৰীয়ালৈ মোৰ শ্ৰদ্ধা ওপজে আৰু নীৰবে তেওঁক প্ৰণতি জনাওঁ। পাঠশালা স্কুলৰ শিক্ষকতাৰ পৰা কটন কলেজৰ অধ্যাপনালৈকে তেওঁৰ যি জীৱন পৰিক্ৰমা, তাৰ ভেটি আছিল কায়িক আৰু মানসিক শ্ৰম। সোণ ৰূপৰ চামুচ লৈ তেওঁ জন্ম গ্ৰহণ কৰা নাছিল। দৰিদ্ৰতাৰ বাধাকো নেওচি সমাজত তেওঁ সুপ্ৰতিষ্ঠিত হোৱাৰ মূলতো আছে তেওঁৰ মনোবল। তেওঁ অসম সাহিত্য সভাৰ সভাপতি হৈছিল। সংগঠনৰ কামত তেওঁ সিদ্ধহস্ত। সাহিত্য সভাৰ শাখাসমূহ সংগঠিত কৰাত তেওঁৰ অৰিহণা আছে। সভাৰ আলোচনীখন তেওঁ মাহেকীয়া কৰাৰ সাহস কৰিছিল। তেওঁ এখন অসমীয়া অভিধানো দি গৈছে। কৰ্মব্যস্ত জীৱনৰ নীৰৱ সাহিত্য সাধনাৰ বাবে তেওঁৰ সময় নাছিল। তেওঁ প্ৰায় অকালতেই মৃত্যু

বৰণ কৰিলে। ইয়াৰ ফলত আমাৰ ক্ষতিও হ'ল।

কলেজৰ নিৰ্মাণ, পৰিচালনা আৰু ব্যৱস্থাপনাৰ গুৰি ধৰিছিল গিৰিধৰ শৰ্মাই। কলেজৰ বাবে সহায় বিচাৰি ৰাইজৰ ওচৰলৈ গৈছিল, চৰকাৰৰ লগতো তেওঁ যোগসূত্ৰ ৰাখিছিল। ইউ, জি, চি আদি কৰি যিবিলাক শিক্ষা সংক্ৰান্ত অনুষ্ঠান আছে সেইবিলাকৰ পৰা সহায় লৈছিল। কলেজখনৰ অধ্যক্ষ হৈ তাৰ আভ্যন্তৰীণ অভাৱ অভিযোগবোৰৰ বিষয়ে তেওঁ সজাগ হৈছিল আৰু প্ৰয়োজনীয় আন্তঃ গাঁথনিৰে অনুষ্ঠানটোক জীৱন্ত ৰূপ দিছিল। শ্ৰদ্ধেয় অতুল চন্দ্ৰ হাজৰিকাদেৱে কলেজত হোৱা এখন সভাত কৈছিল, শৰ্মা বিশ্বকৰ্মা, কলেজত কলা, বিজ্ঞান , বাণিজ্য শাখা খোলা, এটা সুন্দৰ লাইব্ৰেৰী নিৰ্মাণ কৰি তাত যথেষ্ট সংখ্যক কিতাপ ৰখা, প্ৰায় শতাধিক শিক্ষকক নিযুক্তি দিয়া এইবোৰ কাম তেওঁৰ যত্নতেই হৈছিল। তেওঁৰ লক্ষ্য আছিল ছাত্ৰ ছাত্ৰীৰ বৌদ্ধিক আৰু মানসিক বিকাশ। অন্যান্য যিখিনি কৰ্মী আৰু কৰ্মচাৰী আছিল তেওঁ সকলোকে সমান চকুৰে চাইছিল। তেওঁ মাজে মাজে কৈছিল আমি আটাইবোৰ এটা পৰিয়ালৰ দৰে। সাধাৰণ কৰ্মী ফাগুক তেওঁ অফিচৰ চাবি পৰ্যন্ত দিছিল। সিও শৰ্মাক বৰ শ্ৰদ্ধা কৰিছিল। তাৰ মৃত্যুত শৰ্মাই চকুপানী টোকা দেখিছোঁ। তেওঁ দেখাত থুলন্তৰ, সুন্দৰ স্বাস্থ্যৰ মানুহ। মৃত্যু হৈছিল হৃদযন্ত্ৰ বিকল হোৱা বাবে।

অধ্যক্ষ হিচাপেও তেওঁ কাম নিয়াৰিকৈ কৰিছিল। তেওঁৰ ব্যক্তিত্বৰ প্ৰতি সকলোৰে শ্ৰদ্ধা আছিল, গোটেই কলেজখনেই শৃংখলাৰ মাজত চলি গৈছিল। নিয়মানুবৰ্তিতাৰ প্ৰতি তেওঁ চকু দিছিল। অধ্যাপক অনুপস্থিত থকা শ্ৰেণীলৈ তেওঁ কেতিয়াবা নিজেই সোমাই যায় আৰু ছাত্ৰ - ছাত্ৰীক পৰামৰ্শ দিয়ে। কোনোবাই শৃংখলা ভংগ কৰিলে তেওঁ বেয়া পায়। তেওঁ অফিচত বহি থাকিয়েই কলেজ প্ৰাংগনৰ ক'ত কি হৈছে তাৰ খবৰ পাই থাকে। তেওঁৰ ব্যক্তিত্বও আছিল গম্ভীৰ; সেই গাম্ভীৰ্যকো সকলোৱে সন্মান কৰিছিল। তেওঁ নিজ প্ৰাণৰ স্পন্দনেৰে গঢ় দিয়া আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ কোনো ক্ষতি সহ্য নকৰিছিল।

মই ১৯৬৩ চনত কলেজত যোগদান কৰিছিলোঁ। ইয়াৰ আগতে আছিলো শ্বিলঙৰ চেইণ্ট এন্থনীজ কলেজত। তাত মোৰ বেয়া লগা নাছিল, কিন্তু শ্বিলঙত সাহিত্য - চৰ্চাৰ বাবে অনুকূল পৰিবেশ নাছিল। তাৰ প্ৰকৃতিয়ে মোক মুগ্ধ কৰিছিল। অৱশ্যে এই ৰ'দ, এই বৰষুণৰ খেলা ভাল লগা নাছিল। নবেম্বৰৰ পুৱা ওলাই অহা কাঁচিয়লি ৰ'দত সুখ অনুভৱ কৰিছিলোঁ। পাইনৰ সুহুৰিৰ কথা আজিও মনত পৰে। ৱাৰ্ড লেকটোও

পাহৰা নাই। কলেজৰ কমন ৰুমত কেতিয়াবা স্ফূৰ্তিও হয়। ইংৰাজীৰ অধ্যাপক কালী মুখাৰ্জীয়ে খাচি ভাষাৰ অধ্যাপক কাইনক প্ৰায়ে জোকায়ঃ

Oh, Professor Kine
You are very fine
For you.
Your wife does pine

কাইনে মিচিক- মাচাক্‌কৈ হাঁহে, বৰ নিৰ্জু মানুহ, একো নকয়। কমন ৰুমত বহি পূৰ্ণ মজুমদাৰে 'বনলতা সেন' আবৃত্তি কৰে। শুনি ভালেই লাগে। কলেজৰ শিক্ষকসকলৰ আচৰণ আছিল সৌহাৰ্দ্যপূৰ্ণ। মাত্ৰ কেইজনমান খাচি অধ্যাপকে লগলাগি কেণ্টিনত বহি পৃথক ৰাজ্য গঠন সম্পৰ্কে আলচ কৰা দেখিছিলোঁ। অধ্যাপক কেইজনৰ নাম পাহৰিছোঁ। মাত্ৰ অধ্যাপক জি. চুৰেলৰ নামটোহে মনত আছে। তেওঁ পিছত লোকসভাৰ সদস্য হৈছিলগৈ; অধ্যক্ষ ফাদাৰ জোচেপ বৰ ভদ্ৰ আছিল। তেওঁৰ অধ্যক্ষতাৰ বাবেই কলেজৰ ব্যৱস্থাপনাত ক'তো ত্ৰুটি নাছিল। উপাধ্যক্ষ ফাদাৰ কেনিও (ইটালিয়ান) অমায়িক আছিল। মই এদিন ক্লাচ লৈ থাকোতে তেওঁ বোধকৰো শুনি আছিল। এম্‌, আই, এলৰ ক্লাচ, ল'ৰা ছোৱালীৰ সংখ্যা বেছি। মাতটো ডাঙৰ হৈছিল। সম্ভৱতঃ ওচৰৰ ক্লাচত সেই মাতটোৱে আমনি দিছিল। ফাদাৰ কেনিয়ে কথাটো মন কৰি আছিল। বে'ল পৰিলত ওলাই আহিলো। তেওঁ হঠাৎ আহি মোৰ কান্ধত হাতখন থৈ মুখখন কাণৰ ওচৰলৈ আনি ফুচফুচাই ক'লে; "Please moderate your voice." কথাষাৰ শুনি মই কি হৈছে বুজি পালোঁ। সেইসময়ত কলেজৰ ৰুমবোৰ Sound - Proof নাছিল। উপাধ্যক্ষ কেনিয়ে কোনেও নুশুনাকৈ ইমান ধুনীয়াকৈ কথাষাৰ কৈছিল যে মানুহজনৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা হৈছিল। শ্বিলঙৰ কথা ইয়াত অপ্ৰাসংগিক হ'লেও মোৰ মনলৈ অহা বাবে সেই কেইটা দিনৰ কথা অলপ সুঁৱৰিলো।

আৰ্য্যবিদ্যাপীঠত মই যোগ দিয়াৰ আগতেই কলা বিজ্ঞানৰ প্ৰায়বোৰ শাখাই খোলা হৈছিল। শিক্ষকসকলো আছিল নিজ নিজ বিষয়ত দখল থকা লোক। গণিত বিভাগৰ দেবানন্দ শইকীয়াৰ অকাল মৃত্যুৱে শোকৰ ছাঁ পেলাইছিল। তেওঁলৈ মোৰ আজিও মনত পৰি থাকে। মেডিকেল কলেজৰ হাস্পতালত অক্সিজেন দিয়া অৱস্থাত শইকীয়াক দেখি বৰ বেয়া লাগিছিল। শইকীয়াৰ মৃত্যুত এটা প্ৰতিভা হেৰাই গ'ল। ডেকা মানুহ, অথচ মৃত্যু সমুখত। তাহানি ইংৰাজ কবি ডাইলান টমাচে কৈছিল, Rage, Rage against the dying of the life ' মৃত্যুৰ বিৰুদ্ধে ক্ৰোধ? বোধহয় একো

লাভ নাই। বস্তি নুমাবই। মই ইয়াত আটাইবিলাক শিক্ষক শিক্ষয়িত্ৰীৰ কথা ক'ব খোজা নাই, কিন্তু এইটো ঠিক যে, তেওঁলোকৰ অবদানে কলেজখনৰ শ্ৰীবৃদ্ধি কৰিছিল। শ্ৰদ্ধেয় ৰাম চৰন দাস, নীলমনি ফুকন, শিৱনাথ বৰ্মন, উদয় দত্ত, সুৰজিৎ বৰুৱা, গনেশ দাস, গোবিন্দ প্ৰসাদ শৰ্মা, শৈলেন ভৰালী আদিৰ লগত কিছু ঘনিষ্ঠ হৈছিলোঁ আৰু তেওঁলোকৰ চহকী প্ৰতিভাৰ স্পৰ্শলৈ আহি উপকৃত হৈছিলো। উদয় দত্তও সোনকালেই গুচি গ'ল। ফুকন আৰু বৰ্মনক সকলোৱেই জানে। অসমীয়া ভাষা সাহিত্যলৈ তেওঁলোকৰ বৰঙণিয়ে ৰাইজৰ মৰম পাইছে। ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ন ভট্টাচাৰ্য শিল্পী আৰু সাহিত্যিক। ধৰণীধৰ গোস্বামী, গণিত বিভাগৰে মানুহ, তেওঁ সমাজ চিন্তাও কৰে। দেবেন্দ্ৰ নাথ ভট্টাচাৰ্যৰ সংস্কৃত-সাহিত্যৰ চৰ্চাই প্ৰশংসা পাইছে। নেপালী সাহিত্যৰ চৰ্চাত ব্ৰতী নীল বাহাদুৰ ছেত্ৰীকো মই পাহৰা নাই। অজিত তালুকদাৰ (বৰ্তমান অধ্যক্ষ), জয়কান্ত শৰ্মা, সুশীল বৰঠাকুৰ, গংগেশ কৰ আদিৰ বৌদ্ধিক জিজ্ঞাসাৰ সোৱাদ লৈ নিজৰ মন চহকী কৰিছিলোঁ। এতিয়াৰ শিক্ষক শিক্ষয়িত্ৰীৰ মাজতো প্ৰতিভা নিশ্চয় আছে, কিন্তু অৰ্চনা পূজাৰীৰ বাহিৰে বাকীসকলৰ নাম উল্লেখ কৰিব নোৱাৰি দুঃখিত। শ্ৰীমতী পূজাৰীৰ কবিতা পঢ়ি আছোঁ।

দুই এজন ছাত্ৰৰ কথা কবৰ মন গৈছে। সেইদিনত ৰাতিও ক্লাচ হৈছিল। সেই ক্লাচবোৰ কৰি ভাল লাগিছিল। বেছি ভাগেই চাকৰি কৰা মানুহ, অৰ্হতা বঢ়াবৰ কাৰণে ৰাতিৰ শ্ৰেণীবোৰ কৰিছিলহি। তেওলোকৰ জনাৰ আগ্ৰহ আছিল, দুই চাৰিজনে বহু কথা জানিছিল। নিত্য বৰাৰ নামটো প্ৰথমে লৈছো। অসমীয়াত তেওঁ অনাৰ্চ (মেজৰ) লৈছিল। তেওঁ জিজ্ঞাসু, অধ্যয়নশীল আছিল। এতিয়া বিখ্যাত লেখক। সামাজিক সত্যক তেওঁ ধুনীয়াকৈ দাঙি ধৰে। যোগেন্দ্ৰ নাথ বায়নে নাট্য - চৰ্চা কৰিছিল। আজি কিছুদিনৰ আগতে তেওঁ ঢুকাল। ৰামচৰণ ভড়ালী ৰজনী কান্ত শৰ্মা, পৰমেশ শীল, ভুবন কলিতা, এওঁলোকৰ নাম মনত পৰিছে। ভড়ালী, এতিয়া ডিমৰীয়া কলেজৰ অধ্যক্ষ। তেওঁ অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মাৰ আদৰ্শ লৈ কলেজ এখন গঢ় দিছে। পৰমেশ শীল এতিয়া ক'ত আছে নেজানো। মাজে মাজে তেওঁ লিখা কবিতা পঢ়ো। ভূবন কলিতা প্ৰকাশন পৰিষদৰ দায়িত্বশীল বিষয়া। এতিয়া বুঢ়া হৈ আহিছোঁ, স্মৃতি শক্তি ধূসৰ হৈছে। নামবোৰ পাহৰি গৈছোঁ। পাহৰা গছৰ গুটি খাই লেলাই ধেন্দাই জীয়াই আছোঁ।

অধ্যক্ষ শৰ্মাই ছাত্ৰ ছাত্ৰীৰ বিকাশলৈ লক্ষ্য ৰাখিছিল। মাজে মাজে বিদ্বান সকলক আনি বক্তৃতাৰ আয়োজন কৰিছিল। অনাৰ্চ ক্লাচত চেমিনাৰ পতাৰ ব্যৱস্থা আছিল।

মাজে - সময়ে কোনো নিৰ্বাচিত বিষয় সম্পৰ্কে বক্তৃতাও হৈছিল। এইবোৰৰ পৰা ছাত্ৰ - ছাত্ৰী উপকৃত হৈছিল। এবাৰ আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ স্কুলৰ দশম মানৰ অসমীয়া ক্লাচ এটা লববৈলে শৰ্মাই মোক কলে। মই সন্মত হ'লো। তেওঁ ক'লে স্কুলৰ শিক্ষক সকল আৰু আমি আপোনাৰ ক্লাচ লোৱাৰ পদ্ধতি চাম। কথা মতে কাম। এদিন মই ক্লাচটো ল'লো। আটাইবিলাক বহিলহি। শৰ্মা ডাঙৰীয়া আহিল। মোৰ যিমানদুৰ মনত পৰে, সেইটো দেৱকান্ত বৰুৱাৰ কবিতাৰ ক্লাচ আছিল। কবিতাটোৰ পটভূমি, তাৰ ব্যঞ্জনা - সমৃদ্ধ ভাষা, অন্তৰ্নিহিত আবেগ, ভাবৰ ঐক্য, ইংগিতপূৰ্ণ সামৰণি এনেবোৰ দিশ সামৰি দেৱকান্তৰ ৰোমান্তিকতা আৰু ব্ৰাউনিঙৰ কাব্য ৰীতিৰ কথা ল'ৰাহঁতৰ আগত দাঙি ধৰিলো। লৰাহঁতক প্ৰশ্ন কৰিছিলো। তেওঁলোকে কবিতাৰ তাৎপৰ্য বুজা যেন অনুমান হ'ল। মোৰ ক্লাচটো চাই শৰ্মাই শলাগ ল'লে। ইবিলাকেও ভাল পালে। শৰ্মাই স্কুলীয়া ছাত্ৰ - ছাত্ৰীৰ জ্ঞানান্বেষণ বঢ়াই তোলাটো ভাল বুলি ভাবিছিল। এই কামত শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীৰো দায়িত্ব আছে। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ প্ৰতি শিক্ষকসকলৰ মৰম আৰু সহানুভূতি থকাটো বাঞ্চনীয়। তাৰ পৰা সৎ জীৱন গঢ়াৰ প্ৰেৰণা পায়। জ্ঞানে পথ - নিৰ্দেশ কৰে। জ্ঞান মানে তথ্য নহয়, তাৰ অৰ্থ প্ৰজ্ঞা। শিক্ষাই ছাত্ৰক প্ৰজ্ঞাৰ অধিকাৰী কৰি তুলিব লাগে। শৰ্মাই তাকেই বিচাৰিছিল। তেওঁ চাগে অকলশৰে বহি থাকোতে কবি এলিয়টৰ (Eliot) দৰেই প্ৰশ্ন কৰিছিল, Where is the wisdom we lost in the knowledge? ই মূল্যবোধলৈ আঙুলিয়ায়।

সোণালী জয়ন্তী পালনৰ যোগেদি আমাৰ আত্মশুদ্ধি হ'ব লাগিব। চৌপাশৰ পৰিবেশে এক ভয়ংকৰ ভবিষ্যতৰ ইংগিত দিছে। মানবীয় মূল্যবোধৰ অন্তিমযাত্ৰা আৰম্ভ হৈছে। শৰ্মাই এই ৰক্তাক্ত পৰিস্থিতি দেখা নাছিল। তেওঁ কিন্তু জানিছিল সংকট আহিব। সেইবাবেই শিক্ষানুষ্ঠান পাতি জ্ঞানৰ বন্তি জ্বলাইছিল। এতিয়া বন্তি নুমাওঁ নুমাওঁ, শৰ্মাৰ আদৰ্শ লৈ আমিও বন্তি জ্বলোৱাৰ সংকল্প ল'ব লাগিব। আমি এক গণতান্ত্ৰিক নৈতিকতাৰ অধিকাৰী হ'ব লাগিব। উদীয়মান সকল তাৰ বাবে সাজু হ'বৰ হ'ল। আমাক লাগে জীৱন মননৰ বিকাশ। শৰ্মাৰ মনত এই স্বপ্ন আছিল। আমি সেই স্বপ্ন পূৰণ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিলেহে কলেজৰ এই সোণালী জয়ন্তী সাৰ্থক হ'ব।

এই ছেগতে কৰ্মযোগী শৰ্মা ডাঙৰীয়ালৈ শ্ৰদ্ধাঞ্জলি যাচিছোঁ আৰু আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ সোণালী ভবিষ্যত কামনা কৰিছোঁ।

পণ্ডিত গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱ ঃ প্ৰেৰণাৰ এক অফুৰন্ত উৎস

ড° নবীন শৰ্মা

জীৱনত _এনে দুই চাৰি গৰাকী মহা পুৰুষ সদৃশ লোকৰ সৈতে সৌভাগ্যৰ গুণত পৰিচয় হোৱা যায় যি পৰিচয়ৰ মাহাত্ম্য আৰু তাৎপৰ্য্য শেষ নিশ্বাসৰ মুহূৰ্ত লৈকে পাহৰা নাযায়, বৰং পাহৰিব নোৱাৰি, প্ৰতি মুহূৰ্ত্ততে যাৰ ছবি বা প্ৰতিচ্ছবি চাক্ষুষ পটত প্ৰতিফলিত হৈ থাকে তথা মন আকাশতো নিৰন্তৰে প্ৰতিভাত হৈ থাকে। মোৰ জীৱনত কাৰ পৰা যে মই উপকৃত হোৱা নাই তাক বিৱৰি কোৱাৰ উপায় নাই। সেই সকলোৰে ভিতৰত বিশেষভাৱে কব লাগিলে নি-সন্দেহে উচ্চাৰণ কৰিব লাগিব প্ৰথিতযশা পণ্ডিত, শিক্ষাবিদ, শিক্ষাব্ৰতী, অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি, সমাজকৰ্মী, সাহিত্যিক, ভীমকৰ্মা স্বৰ্গীয় গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱ আৰু তেনে এগৰাকী পণ্ডিত প্ৰৱৰ, শিক্ষাব্ৰতী, শিক্ষাবিদ, শিক্ষাসেৱী, কবি গল্পকাৰ, অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি স্বৰ্গীয় তীৰ্থনাথ শৰ্মাদেৱৰ পৱিত্ৰ নাম দুটি।

প্ৰকৃতাৰ্থত পণ্ডিত গিৰিধৰ শৰ্মা দেৱৰ সৈতে মোৰ বা আমাৰ মানসিক পৰিচয় হৈছিল—আমি হাইস্কুলৰ ৫ম মান শ্ৰেণী মানত পঢ়ি থকাৰ পৰা। তেখেতৰ প্ৰবেশিকা ৰচনা শিক্ষা, Sanskrit Grammar Composition and Translation ৰ জৰিয়তে। লগতে তেখেতৰ অসমীয়া অভিধান খনো আমি ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ শিকিছিলোঁ।

তাতকৈও কিছুবছৰ পূৰ্বে তেখেতৰ দৰ্শন লাভ কৰিছিলো আমি হাইস্কুলৰ ৫ম শ্ৰেণীত পঢ়ি থকা অৱস্থাতেই, বিশেষকৈ আমাৰ ছিপাঝাৰ হাইস্কুলত প্ৰতি বছৰে

অনুষ্ঠিত বঁটা বিতৰণী সভাত। তেখেতে এই সভাত প্ৰায় এঘন্টা মান ধৰি বক্তৃতা দিছিল। বিশেষকৈ ছাত্ৰসকলক লক্ষ্য কৰি। সেই সভাতেই তেখেতে দৃঢ়তাৰে কৈছিল যে, জীৱনত চেষ্টাৰ অসাধ্য একো নাই। এই চেষ্টাৰ লগত থাকিব লাগিব পৱিত্ৰতা, সাধুতা আৰু নিষ্ঠতা। তেখেতে শুধ বগা ধূতী পাঞ্জাৱী আৰু চাদৰ এখন পৰিধান কৰিছিল। আমাৰ দৃষ্টিত তেখেতৰ ব্যক্তিত্ব আৰু আচৰণ অত্যন্ত প্ৰভাৱশালী আছিল। শৰ্মাদেৱৰ বক্তৃতা শুনি আমি কাঁহ পৰি জিন গৈছিলো। মাজে মাজে তেখেতে সংস্কৃত শ্লোক মুখস্থ মাতিছিল আৰু সেই শ্লোক ৰাজি তেখেতে সহজ সৰল আৰু সৰসকৈ বুজাই দিছিল।

তেখেতৰ পৰিচয় দিওতে আমাৰ এগৰাকী ছাৰে শৰ্মাদেৱৰ শৈশৱ অৱস্থা, পিতৃহাৰা পুত্ৰ - কন্যাসৱক তেখেতসকলৰ মাতৃয়ে কি কষ্ট কৰি ডাঙৰ দীঘল কৰিছিল, কেনেদৰে তেখেতে হাইস্কুল, কলেজ আৰু বিশ্ববিদ্যালয়ৰ মজিয়া নগৰাকৈয়ে এম এ পাছ কৰিছিল। তাৰ মাজতে নৰ্মাল পৰীক্ষা আৰু সংস্কৃতত বিশেষকৈ ব্যাকৰণ বিষয়ত শাস্ত্ৰী উপাধি লাভ কৰিছিল ইত্যাদি কথা বিবৰি কৈছিল। তেখেতৰ পৰিচয়াত্মক কথা খিনিৰ দ্বাৰা আমি দুখীয়া ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকল বিশেষ বাবে উপকৃত হৈছিলো। আমি তেতিয়াই বুজিব পাৰিছিলোঁ যে মানুহে মন কৰিলেই ছুন কৰিব পাৰে।

সময় নিজৰ অনন্ত গতিত বাগৰি থাকিল। সময়ৰ অগ্ৰগতিত একা বেঁকা পথেৰে গৈ গৈ উপনীত হলোঁ আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ নামৰ অনুষ্ঠানটিৰ কাঠিত। বাৰন্দাত বা মজিয়াত। কেনেদৰে হলোঁ সিও এটা আকস্মিক ঘটনা বুলি নকৈ বিধি বা অদৃষ্টৰ দ্বাৰা পূৰ্ব নিৰ্মিত বা পৰিকল্পিত গতি বুলি কলেহে বোধকৰো খাপ খাব। হাইস্কুলৰ নৱম শ্ৰেণীত পঢ়া শেষ কৰি গুচি গঁলো চতিয়া নৰ্মাল স্কুললৈ নৰ্মাল পঢ়িবলৈ। দুজন মান শিক্ষক আৰু হিতকাংক্ষী লোকে কলে নৰ্মাল পাছ কৰিব পাৰিলে গুৱাহাটীৰ নিচিনা চহৰত চাকৰি বাকৰিৰ সিমান অভাৱ নহয়। মোৰো ইচ্ছা কলেজত পঢ়াৰ। ঘৰুৱা অৱস্থাৰ ফালৰপৰা এই কামটো বা আশাটো সিদ্ধ হোৱাৰ আশা নাই। নিজৰ ফালৰ পৰা কিবা কিবি কৰিব নোৱাৰিলে মনৰ আশা মনতে ৰৈ যাব। তেতিয়া বি. বৰুৱা কলেজ আৰু প্ৰাগ্ জ্যোতিষ কলেজত দিনত চাকৰি কৰি ৰাতি পঢ়াৰ ব্যৱস্থা চলিছিল। যি ব্যৱস্থাৰ জৰিয়তে দিনত চাকৰি কৰা সকলেও উচ্চ শিক্ষা লাভ কৰাৰ সুবিধা লাভ কৰিছিল। ময়ো নৰ্মাল স্কুলৰ পৰাই প্ৰাইভেটকৈ প্ৰৱেশিকা পৰীক্ষা দি দ্বিতীয় বিভাগত উত্তীৰ্ণ হ'লো। (আমাৰ শৰ্মাছাৰে সংস্কৃতত লেটাৰ মাৰ্কৰ সৈতে প্ৰথম বিভাগত উত্তীৰ্ণ হৈছিল)। দুবছৰ মূৰত

নৰ্মাল পৰীক্ষা দি ঘূৰি আহিলো। দুই চাৰিদিন অ'ত ত'ত কিবা কিবি কৰি থাকোতে জালুকবাৰী হাইস্কুলত চাকৰি পালোঁ। নৰ্মাল শিক্ষকৰ চাকৰি অক্টোবৰ মাহৰ (১৯৫৯) প্ৰথম সপ্তাহত। জালুকবাৰী হাইস্কুলৰ চাকৰিত নিযুক্ত অৰ্থাৎ জইন কৰি ৰাতিৰ কলেজত পঢ়াৰ কিবা ব্যৱস্থা কৰিব পাৰিনে আগবাঢ়িলো। গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ নৈশ শাখাত আই. কম পঢ়িবলৈ ইচ্ছা কৰিছিলো; যদিও সময় পাৰ হ'ল। বি. বৰুৱাৰ নৈশ শাখাত বাৰন্দাত থিয় হৈ পঢ়িবলৈও ঠাই নাই। প্ৰাগজ্যোতিষ কলেজতো অৱস্থা তথৈবচ। কি কৰা যায়? যি দুজন ছাত্ৰ আৰু চাকৰিয়ালে মোক সহায় কৰিবলৈ আগবাঢ়ি আহিছিল তেওঁলোক দুয়ো প্ৰাগজ্যোতিষৰ ছাত্ৰ। তেওঁলোকেই কলে বোলে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ নৈশ শাখাত হয়তো নাম লগাব পাৰিব। তেওঁলোকৰ লগত যাত্ৰা কৰিলো আৰ্য্যবিদ্যাপীঠলৈ ভৰলুৰ পাৰে পাৰে। নতুন কলেজ (১৯৫৮) চিনি নাপায় মানুহে। অৱশেষত চেৰেপভাটী বুলি কোৱাতহে চিনি পালে। যি কি নহওক নাম লগালো- ৰোল নং হ'ল ৭২ । ইয়াৰ পিছত বোধকৰো আৰু এজনে নাম লগাইছিল। ইতিমধ্যে ফাষ্ট টাৰমিনেল পৰীক্ষা শেষ হৈ গৈছে। দুদিন পিছৰ পৰা পূজাৰ বন্ধ হ'ব। পূজাৰ বন্ধৰ পিছত শৰ্মাদেৱৰ লগত মোৰ ব্যক্তিগত ভাবে চিনাকি হ'ল বিশেষ এটা পৰিস্থিতিত।

আমি ৰাতি ৯.৩০ বজালৈ ক্লাছ কৰিছিলোঁ। সেই সময়লৈয়ে তেখেতো অফিছতে আছিল। লগতে ক্লাছ হৈছেনে নাই চায়ো ফুৰিছিল। শৰ্মাদেৱযে ভীমকৰ্মা আছিল তাৰ আভাস তেখেতৰ ৰুটিন খনলৈ মন কৰিলেই দেখা যাব। ৰাতি পুৱা গা-পা ধুই সন্ধ্যা - গায়ত্ৰী গোসাই সেৱা কৰি কপালত বগাচন্দনৰ ফোট মাৰি মূৰত বগা ফুলৰ নিৰ্মালি লৈ শুধ বগা ধূতী চাৰ্ট আৰু চাদৰ পৰিধান কৰি ৯.৩০ বজাৰ পূৰ্বেই আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ আহি অফিছত বহি এফালৰ পৰা চাই যায় নিয়ম মতে, সময় মতে ক্লাছবোৰ হৈছে নে নাই। যদিহে ক্লাছহোৱা নাই কোন শিক্ষক অহা নাই চাই লৈ ৰেজিষ্ট্ৰাৰ বহীটো অফিছৰ পৰা আনি নিজে ক্লাছ কৰাত লাগিল গৈ । ১০.৩০ মান বজাত তেখেত কটন কলেজলৈ যায় ৰিক্সা এখনত উঠি। ১.৩০ মান বজাত আকৌ ঘূৰি আহে তেখেতৰ সন্তান কল্প আৰ্য্যবিদ্যাপীঠলৈ। ২.৩০ মান বজাত ভাত খাবলৈ যায়- ৩.০০ মান বজাত বা ৩.৩০ মান বজাত ঘূৰি আৰ্য্যবিদ্যাপীঠলৈ আহে আৰু তেতিয়াৰ পৰা ৰাতি প্ৰায় ৯.৩০ মান বজালৈ কলেজতে থাকে। আমাৰ সময়ত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয, উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয় আৰু মহাবিদ্যালয় এই তিনিওটি অনুষ্ঠানকে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ

আখ্যা দিয়া হৈছিল। উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰ বিষয় শিক্ষক বিলাকেই কলেজৰ দিনৰ শাখা ৰাতিৰ শাখাতো চাকৰি কৰিছিল। যিসকল অধ্যাপকৰ লগত (বিষয় শিক্ষক) আমি দিনত চাকৰি কৰিছিলো তেওঁলোকৰ সৰহভাগেই ৰাতি আমাক কলেজৰ ক্লাছত পঢ়াইছিল। আমি তেতিয়া এম ই স্তৰৰ শিক্ষক। এই শিক্ষক সকলৰ কেইবাজনেও ৰাতি এইখন কলেজতে ছাত্ৰৰূপে পঢ়িছিল। তেওঁলোক মোতকৈ এশ্ৰেণী দুশ্ৰেণী তলত আছিল। আমাৰ পঢ়াবলগীয়া শিক্ষক জন যদি অহা নাই — যদিও সেই পিৰিয়ডটোয়েই সেই ৰাতিৰ শেষ অধ্যয়ন সময় —তথাপি আমি ছাৰক অৰ্থাৎ শৰ্মাদেৱক খবৰটি দিব লাগে আৰু যদিহে ছাৰে যাব দিয়ে তেতিয়াহে আমি যাব পাৰো। অনেক সময়ত ছাৰেই সেই পিৰিয়দটো পঢ়ুৱাইছিল।

এদিন (তেতিয়া মই আই এ প্ৰথম বাৰ্ষিকৰ ছাত্ৰ) আমাৰ অধ্যাপক গৰাকী অহা নাই —ইফালে শেষ পিৰিয়দ গতিকে শৰ্মাছাৰ অফিছত বহি কাম কৰি থাকোতে 'মে আই কামিন ছাৰ' বুলি কৈ দুৱাৰ মুখত থিয় হৈ থাকিলো। ছাৰে মূৰ নোতোলাকৈয়ে কলে ঃ-

ঃ কাম ইন।

আমি দুজন ছাত্ৰ সোমাই গলোঁ ভিতৰলৈ।

ঃ তোমালোকৰ কি হ'ল?

ঃ ছাৰ আমাৰ ছাৰ অহা নাই। যামনেকি?

ঃ ৰবা, কিয় যাবা? কিহৰ ক্লাছ আছে?

ঃ লজিকৰ ক্লাছ।

ঃ মই কৰিম। তোমালোকৰ ৰূমলৈ যোৱা।২/৩ মিনিটৰ ভিতৰতে গৈ আছো।

আমি ঘূৰিবৰ সময়ত মোৰ চকু পৰিল মাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰ ৰুটিন খনৰ শেষৰ ফালে Principal শব্দটোৰ ওপৰত H N Sarma চহীটো দেখা পালোঁ। চহীটো মোৰ চিনাকী আৰু শ্ৰদ্ধাভাজন ব্যক্তি শ্ৰীযুত হৰিনাথ শৰ্মাদেৱৰ চহী। তেখেত উজান বজাৰ নিবাসী —ঠিক প্ৰসিদ্ধ সাহিত্যিক প্ৰফেছাৰ কলাগুৰু ড° বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱা দেৱৰ বাস ভবনৰ বিপৰীত ফালে তেখেতৰ ভবনটো। তেখেত আছিল আমাৰ নৰ্মাল স্কুলৰ অধ্যক্ষ। গতিকে তেখেতৰ চহীটো মোৰ চিনাকী হোৱাই স্বাভাৱিক। তেখেতৰ চহীটো দেখি কৌতুহল বশতঃ মই সুধিলো ঃ ছাৰ এখেত অৰ্থাৎ আমাৰ শৰ্মা ছাৰ আমাৰ বিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষৰ কাম কৰে নেকি?

ঃ অ, তুমি তেখেতক চিনি পোৱা নেকি?

ঃ অ, ছাৰ তেখেত চতিয়া নৰ্মাল স্কুলৰ অধ্যক্ষ স্বৰূপে অৱসৰ গ্ৰহণ কৰিছে।

ঃ এৰা অৱসৰৰ পিছত আমাৰ হায়াৰ ছেকেণ্ডাৰীত অধ্যক্ষ স্বৰূপে কাম কৰি আছে। তুমি নৰ্মাল থাৰ্ডইয়েৰ নেকি?

ঃ ফাইনেল পৰীক্ষা দি আহিছোঁ ছাৰ। ৰিজাল্ট ওলোৱা নাই ছাৰ।

ঃ আমাকো এগৰাকী নৰ্মাল থাৰ্ডইয়েৰ শিক্ষক লাগে। অহা কালি তুমি মোক লগ ধৰিবা চোন। তোমাৰ নামটো কি?

ঃ মোৰ নামটো শ্ৰীনবীন চন্দ্ৰ শৰ্মা ছাৰ।

ঃ বলা ক্লাছলৈ।

পিছদিনা গধূলি আকৌ ছাৰক লগ ধৰিলো। তেখেতে কলে - তুমি এখন দৰ্খাস্ত লিখি দিয়া।

ঃ লগে লগে দৰ্খাস্ত এখন লিখি দিলোঁ।

ঃ দৰ্খাস্তখন চাই কলে - তুমি অহা কালি দহ বজাত জইন কৰিবা। ছাৰৰ নিৰ্দেশ শুনি মোৰ আনন্দৰ সীমা নোহোৱা হ'ল। শিলপুখুৰীৰ পৰা জালুকবাৰী হাইস্কুল তাৰ পৰা আবেলি আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ আৰু তাৰ পৰা ৰাতি ৯.৩০ বজাত পুনৰ শিলপুখুৰীলৈ প্ৰত্যাবৰ্তন ইমান খিনি দীঘলীয়া আৰু একা বেঁকা ৰাস্তাৰ সামৰণি পৰাৰ শুভ লক্ষণে দেখা দিছে —তথাপি মই প্ৰস্তাৱটি গ্ৰহণ কৰিব পৰা নাই এই কাৰণেই যে জালুকবাৰী হাইস্কুলৰ পৰা ৰিজাইন নিদিয়াকৈ আৰু মোৰ ৰিজিগনেছন গ্ৰহণ নোহোৱালৈকে। পিছদিনা জালুকবাৰী হাইস্কুলৰ হেডমাষ্টাৰ শ্ৰীযুত দিবাকৰ শৰ্মাৰ সৈতে আলোচনা কৰিলো (তেখেতে চৰকাৰী চাকৰিৰ পৰা অৱসৰ গ্ৰহণ কৰি পুনঃ জালুকবাৰী হাইস্কুলত প্ৰধান শিক্ষক স্বৰূপে নিয়োজিত হৈছিল।) পোনতে তেখেতে আপত্তি কৰিছিল যদিও মোৰ ৰিজিগনেছনখন প্ৰধান শিক্ষক শৰ্মাদেৱে গ্ৰহণ কৰিলে। ১৯৫৯ চনৰ১৮ নৱেম্বৰত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ উচ্চতৰ মাধ্যমিক স্কুলত জইন কৰিলোঁ - এম্ ই স্তৰৰ শিক্ষক স্বৰূপে। ১৯৫৯ চনৰ পৰা ১৯৬৫ চনৰ ১৮ নৱেম্বৰলৈ আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ কৰ্মচাৰী আৰু ছাত্ৰস্বৰূপে থাকিলোঁ শৰ্মাদেৱৰ নিবিৰ সান্নিধ্যত তেখেতৰ শেষ নিশ্বাস পৰ্যন্ত অৰ্থাৎ এবছৰ কম একুৰি বছৰ।

আমি যথা সময়ত আই, এ পাছ কৰিলো ননকলেজিয়েট অৱস্থাতেই তেখেতে ১৯৬১ চনত অসমীয়া, বাংলা, ইংৰাজী, অৰ্থনীতিত অনাৰ্ছ খুলিলে। ইও কম সাহসৰ

কথা নহয়। দুবছৰৰ পিছত অনাৰ্ছ দিয়া বিভাগ কেইটাৰ প্ৰত্যেকটোৰ পৰা একোজনকৈ হলেও প্ৰথম শ্ৰেণীৰ প্ৰথম হঁলো। বি. এ পৰীক্ষাৰ ফলে মোক উৎসাহ যোগাইছিল। এম্ এ পঢ়িবলৈ আৰু তাৰ পৰিণতিত লিখা পঢ়া কৰিবলৈও সুবিধা পালোঁ। ভালকৈ চাবলৈ গলে ইয়াৰ গুৰিতে আছে পৰম শ্ৰদ্ধেয় শৰ্মা ছাৰ। অকল ময়েই নহয় মোৰ নিচিনা অনেক দুখীয়া প্ৰতিভাশালী ছাত্ৰ - ছাত্ৰীয়ে ছাৰৰ চেষ্টা প্ৰচেষ্টাৰ দ্বাৰা উপকৃত হৈ জীৱনৰ নতুন পথ নিৰ্মান কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। ছাৰৰ সান্নিধ্যলৈ নহাহেঁতেন মই বৰ বেছি কোনোবা এখন হাইস্কুলৰ শিক্ষক স্বৰূপে জীৱন অতিবাহিত কৰিব লাগিলেহেঁতেল। মোৰ জীৱনত মই যি অৱস্থা লাভ কৰিব পাৰিছো তাৰ মূলতে পূজ্য পাদ প্ৰয়াত শৰ্মা ছাৰ।

তেখেতৰ জীৱনৰ আদৰ্শ অনুশীলন আৰু সাধনা সিদ্ধিৰে আন দহ জনকো নৰালোকৰ সন্ধান দিবলৈ প্ৰয়াস কৰিছিল। উপদেশ দিয়া সহজ; কিন্তু সেই উপদেশ কামত প্ৰয়োগ কৰি নিজে আদৰ্শবান হৈ আন দহজনকো সেই আদৰ্শৰে পথ প্ৰদৰ্শন কৰিব জনা জনেই প্ৰকৃত জ্ঞানী আৰু কৰ্মনিষ্ঠ ব্যক্তি। প্ৰয়াত শৰ্মাদেৱ আছিল তেনে এগৰাকী জ্ঞানী আৰু আদৰ্শবান সৎ পুৰুষ। তেখেত অনন্তত মিলি গল কিন্তু তেখেতৰ কৰ্ম প্ৰেৰণাই অহৰহ আমাক অনুপ্ৰেৰণা যোগাই আহিছে —কৰ্মই জীৱন, কৰ্ম বিহীন জীৱন পঙ্গু।

তেখেত আছিল,, "জীৱন - যুজাৰু অক্লান্ত কৰ্মী —সৃষ্টিশীল গিৰিধৰ।" এই প্ৰসংগত শিক্ষাবিদ, সাহিত্যিক যজ্ঞেশ্বৰ শৰ্মাৰ ভাষাৰে কবলৈ মন যায়ঃ "কামতকৈও মানুহ ডাঙৰ, মানুহৰ সপোন তাতোকৈ ডাঙৰ।"

Not on the Vulgar Mass
Called 'work' must sentence pass.

In Recollection of My Arya Vidyapeeth Days

Dr. Gobinda Prasad Sarma

It was all very cold that December evening in 1961. Thick grey mist mixed with evening darkness covered the whole city ; and the electric light of Gauhati Municipality was fighting only a losing battle against it. A newly graduated young man though, I had little wish to go out in such an evening. After all, much of my day's energy was spent up in the Divisional Office of the Life Insurance Corporation as their newly recruited, unwilling assistant. But I must go out. A teaching job would be much better for me than that of an office clerk. And besides, I would have the chance of meeting a man of learning - a widely respected teacher - Principal Giridhar Sarma. Though he was the Principal of the college Section of Arya Vidyapeeth, and I could hope only for a teacher's job in the School, he was the man to meet, I was told. Giridhar Sarma was Arya Vidyapeeth and Arya Vidyapeeth was Giridhar Sarma as I heard it everywhere.

I came out of my worn out, rented cottage at Chenikuthi, and sauntered along the Ulubari Road that outskirted the city. (The city has expanded since then and the same road outskirts today only Rehabari). The portion of the road along the river Bharalu was completely dark, and the crematory on it where Banikanta Kakati's memorial stone stands, did not seem to be so horrid in that darkness as it was so quiet.

As I reached Arya Vidyapeeth School and College complex, this dark stillness suddenly hummed with activities, and the strong neon light of the College compound dispelled the darkness around – and also the chill in my body and mind. And there sat Principal Giridhar Sarma at his table with a lot of papers before him to be seen and disposed. He was as I saw him before –his grey hairs giving the impression of old age, but his unwrinkled skin speaking of endless energy and industry. He gave me permission to enter, without raising his head or showing any curiosity to know who wanted to come in and see him. As he talked to me, he did not smile, though he did not show any miserliness in this in my later meetings with him. On my telling him about my purpose of visit, he wanted to know my qualifications. I anticipated this well ahead at home and wrote it in a slip of paper from Matriculation to B.A. (Honours), this being my latest qualification till then. I produced the piece of paper before him. He read through it, and asked me then to sit down. He wanted to know more about me, my ancestral home, my family and quite a few other things. As he listened, he grew serious and a little glum, too. It appeared that in that cold, dreamy evening,

my own mood had touched the mood of that reputed academic administrator who was now expected to determine my fate and the two moods were attuned to one soon. I had not to talk for long because he did not much want me to talk for long. He said good-bye after giving a seemingly unwarm assurance that he would inform me in case he needed me in the School. The School had only done with its examinations; and the new session would start a month after. An English teacher was needed; but there was no fund.

I came out without any hope. Principal Giridhar Sarma, so busy in management of the two institutes, and administration of the College and in endless construction works of both the institutes; how can he be expected to remember one of hundreds of job-seeking graduates like me that knocked at his door every morning and evening? But no. Soon my fears proved all baseless. Within two months from then, a colleague of mine in the Insurance Office conveyed me the message that Principal Giridhar Sarma wanted me to see him. And I got the job.

At the time of resigning, I had a lurking fear in my mind that the loss of the new, neat currency notes I drew by way of salary in the L.I.C. office regularly at the end of every month would be irreparable; and the salary in the school paid very irregularly any day in the first half of the month in dirty, soiled notes would be a poor substitute- the amount would be higher by five rupees though. But soon I found that even this was a much better substitute. For two things - I liked teaching; and the colleagues I had there gave me

a very rare pleasure and benefit of their company. Moreover, the students were so lovable and loving !

As I joined the School and signed the teacher's Register early in 1962, I was struck by the name Nilmani Phookan there. I was an avid reader of his poems in the pages of the **Ramdhenu** ; and I heard that he belonged to distant Dergaon. Was I so lucky to have him now as my colleague even when I had come to be a school master? Soon I got acquainted with Phookan and became intimate with him. He was as I expected him to be from my reading of his poems - shy, aloof, serious and studious. I was greatly benefited from his company at this stage. When he came to be the literary editor of the **Navayug**, he gave me the much needed opportunity to write in that magazine. Moreover, I had the fortune to share his joy as he came to see his first anthology of poems in print in this period.

Another writer I met here was Tarun Bharali, one of whose stories impressed me in my teenage. To meet Hiren Sarma, a classical singer, was also a rare delight for me in this period. Sarma was a true artist for whom sole delight of life lay in music. He looked upon me almost as his younger brother. I always sat beside him in the Teachers' Common Room, for Nilmani Phookan was a young man of very sweet manners with a love for study and learning, and by Durlavananda Rajkhowa, a reader of books with an over-serious intent and a man with an ideal set higher up.

Besides these teachers whom I liked and respected, I loved to meet there Hemanta Deka, an endless source of fun

and humour, and Manoranjan Das in his never failing smile. I have also not forgotten till to-day Ajit Mistra with his interesting sarcasm, Abani Bhatta always in his confidence and Afzal Hussain with his smiling works trickling down his beards constantly. Haridev Goswami was all sympathy and kindness to me.

Amongst the peons, Dinabandhu always charmed me with his simplicity and sincerity as well as with his interest in drawing and verse-writing. He would never fail in his duty and would always give a personal touch to what he did for us on our asking. Before his simplicity, the world itself seemed to be quite simple. He would draw pictures of flowers like lotuses and roses and birds like cranes on the black-board of the Common room before the arrival of teachers and would move away out of shyness as the teachers would start arriving and commenting. Alternatively, he would write self-composed verses on the board and then behave in the same way.

My first Principal in the School was Harinath Sarma who, with his honesty and amiability, drew love and respect from all teachers and students. The second Principal for me was Mahendranath Gohain. We had already heard a lot about his knowledge of English and Sanskrit and his fastidious nature in case of grammar usage. We heard that he corrected English even of the teachers in their leave applications. This frightened quite a few teachers before the joining of this eminent teacher who had retired from Government service then. But as he joined, I found him very considerate and understanding. Very often he grumbled in his private conversation with me in

the Principal's room over the falling standard of education in the country, especially of English teaching and learning. But the myth that prevailed about him before his joining, seemed to be without any reality. On the other hand, I found him struggling hard to improve himself even in that late stage of his life. One day, for example, he was found reading in his room the simple poem, **The Miller of the Dee** with an **Oxford Atlas** and a volume of encyclopaedia beside him. He looked grim and seemed to be absorbed in a serious problem. He explained to me that, according to the encyclopaedia, there were three river Dees in Britain, but the atlas showed only two, one in Scotland and the other in England and he did not know which river was referred to by the poet. Moreover, King Hal means King Henry, alright. But which Henry ? I or II or VII or VIII ? It was then that I understood the kind of man he was– the kind of man that is so very rare amongst us– the Assamese. If there were many teachers like him in Assam the Assamese milieu would have been quite different.

After serving for two years in Arya Vidyapeeth Higher Secondary and Multipurpose School, I had gone away for post graduate studies towards the end of 1963. And as I came out of the University after two years, I could join Giridhar Sarma's Arya Vidyapeeth College easily in August 1965, first as a Tutor in English and then immediately on the announcement of the result, as a lecturer. It was clear this time that Principal Sarma was glad to have me in his staff. This gave me the confidence in myself as a teacher. Principal Sarma's confidence in me as teacher was confirmed four years later when in 1968,

I left his College with his eyes dim and voice choked, as mine, too, were. I have never been able to forget this parting day just as I have never forgotten my first meeting with him.

My four years in Arya Vidyapeeth College were once again a bright, sunny patch of my life. The then teaching staff of the English Department especially made it so. Professor Manoranjan Dey, the Head of the Department was found to be one of the finest and most perfect gentlemen. Always soft-spoken sympathetic and loving, Professor Dey was never found by me running out of patience or losing his steadiness. B.L. Srivastava was the next man in the Department in whose company we allayed the tiredness and boredom of teaching. His humorous comments and gossips often made us roar into laughter, tempting perhaps the waiting students outside to step in and share our joy. Uday Dutta was the next man whom I met earlier in the School for a year. Dutta had been my intimate friend since our High School days. Meeting him in the same Department as a colleague was an additional attraction of the college for me. Sailen Bharali, another member of the Department, was always an amused listener to our conversations and an intelligent and effective retorter. So was Emdad Ullah with his low tone but deep interest in his colleagues. Ganesh Das, our youngest colleague kept the Department lively with his dash and energy and shifting interests.

Outside the Department, Nilmani Phookan and Dinesh Baroowa were once again met by me as colleagues in the college. Phookan remained as friendly, sympathetic and encouraging

to me as before. As I joined Arya Vidyapeeth College, I joined it with one of my most intimate friends, Kamini Mohan Deka. During these days, in the college and out of it, I was in constant company of Kamini Deka and Uday Dutta. And for this, my work in the college turned out to be no work but play. One of Kamini Deka's colleagues in the political Science Department was Tilottama Raychaudhuri who was very friendly with Deka and me. Many an after noon was spent by us in her house over tea and many items of delicacies which she served with a shining smile. Alas! she is no more with us to-day!

In the Assamese Department of the College, I had the fortune to meet, Nalinidhar Bhattacharyya, the poet Bhattacharyya's eagerness to read and to know, and his humility at the same time, impressed me most. Durgeswar Sarma with his rollicking fun and humour was another attraction for me in the college. When he was in happy company with Radha Sarma of the same department, it was really a feast for the gods. And as the two bicycled along the Rehabari roads which were not till then as busy as they are to-day, it was a sight to see. Nagen Thakuria of the Department of Economics was another friend with whom I sat often and talked intimately.

In the Science Departments, Pankaj Dutta of Botany was a mixing type with whom I spent some time occasionally. Shivnath Barman came to join later in the Physics Department. Prabin Sarma of the Chemistry Department and Devananda Saikia of the Mathematics Department were two very important names in Arya Vidyapeeth College then. Both of them were very hard working, sincere and efficient for which

Principal Giridhar Sarma always liked them and entrusted them with various works in the office. It may be said that Giridhar Sarma had two right hands in the persons of Prabin Sarma and Devananda Saikia.

The Head Assistant, Das of the College was an important man. Because of Giridhar Sarrna's unfailing energy and endless ambition, the college was so fast expanding that even an eager Government could not cope with it in giving aids and subsidies. As such, payment of our monthly salaries were regularly irregular. In the first week, Principal Sarma was always enigmatic to our queries about the possible date of payment. Hopeful of getting a clearer answer, we used to approach Das. Das's face, on such occasions, wore a smile. But it was the smile of an Egyptian sphinx and it brought us nowhere, thus speaking volume for Giridhar Sarma's unique ability to pick up the right man for the right place.

A decade and a half after my departure from this famous institute of Assam hand-made by Giridhar Sarma, his very life-blood indeed, do I regret my voluntary exit? I must not, even though those years of my life, came out to be not only a stepping stone, but also one of the happiest periods of my life- my salad days.

গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰক মই যিদৰে জানিছিলোঁ

শৈলেন ভৰালী

১৯৫৮ চন। কটন কলেজৰ কলা শাখাত আমি নাম ভৰ্তি কৰিছিলোঁ। আমি পঢ়িবলৈ লোৱা প্ৰধান বিষয় কেইটাৰ ভিতৰত অসমীয়াও আছিল। স্কুলত থকা দিনতে কটন কলেজৰ অসমীয়া বিভাগত অধ্যাপনা কৰা কেইগৰাকীমান অধ্যাপকৰ কথা আমি আনৰ মুখত শুনিছিলোঁ। তদুপৰি, গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰৰ নামটোৰ লগত আমাৰ পৰিচয় ঘটিছিল তেখেতৰ দুখন কিতাপ— 'প্ৰৱেশিকা ৰচনা শিক্ষা' আৰু 'অসমীয়া অভিধান'ৰ জৰিয়তে। বিশেষকৈ 'প্ৰৱেশিকা ৰচনা শিক্ষা'খন প্ৰৱেশিকা পৰীক্ষাৰ্থীসকলৰ হাত-পুথিৰ নিচিনা আছিল। কাৰণ, প্ৰৱেশিকা পৰীক্ষাত এটা বিষয়ক লৈ এখন ৰচনা লিখা প্ৰশ্নটো বাধ্যতামূলক আছিল। তাৰ কাৰণে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে এই পুথিখনৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ কৰিছিল। পুথিখনৰ লেখক গৰাকীক চোৱাৰ হেঁপাহ তেতিয়াৰ পৰা অন্তৰত পুহি ৰাখিছিলোঁ। তেখেত কটন কলেজৰ অধ্যাপক বুলিও জানিছিলোঁ। সেই সময়ত কলেজৰ অধ্যাপক বুলিলেই ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে সমীহ কৰিছিল। অকল ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰেই নহয়, তেখেতসকলৰ প্ৰতি সমাজৰ আটাইৰে আছিল শ্ৰদ্ধাজনিত ভয়। তেখেতসকলৰ ব্যক্তিত্বৰ বিষয়ে বিদ্বান-মহলত মাজে সময়ে আলোচনাও হৈছিল। গতিকে কলেজত ভৰ্তি হোৱাৰ পিছতেই আমি নাম শুনি থকা কেইগৰাকী মান অধ্যাপকক চাবলৈ প্ৰবল আগ্ৰহ হৈছিল। প্ৰথমে তেখেতসকলৰ ওচৰ চাপিব পৰা নাছিলো, দূৰৰ পৰা চাইছিলোঁ। লাহে লাহে ভয় আঁতৰিছিল যদিও, দুই-চাৰিগৰাকী অধ্যাপকৰ লগত আমি সহজ হ'ব পৰা নাছিলো। শ্ৰেণীকোঠাৰ বাহিৰত দূৰৰে কথা, শ্ৰেণীকোঠাৰ ভিতৰতো তেখেতসকলক পাঠ্যপুথিৰ ইটো-সিটো কথা সুধিবলৈ সাহস কৰা নাছিলোঁ। ইয়াৰ

ভিতৰতে আছিল অসমীয়া বিভাগৰ দুগৰাকী অধ্যাপক। এগৰাকী আছিল উপেন্দ্ৰনাথ গোস্বামী ছাৰ আৰু আনগৰাকী আছিল গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰ। নিৰ্মল চুৰিয়া পাঞ্জাবী পৰিধান কৰা গুৰু-গম্ভীৰ মানুহজনেই আছিল গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰ। তেখেতৰ খোজ-কাটলৰ গহীনতা প্ৰকাশ পাইছিল তেখেতৰ মাত কথাতো।

শৰ্মা ছাৰৰ গলগলীয়া মাত আৰু প্ৰতিটো শব্দৰ স্পষ্ট উচ্চাৰণে আৰম্ভণিৰে পৰা আমাক মুগ্ধ কৰিছিল। সংস্কৃত মূলৰ অসমীয়া শব্দবোৰ ছাৰে ইমান শুদ্ধ আৰু শুৱলাকৈ উচ্চাৰণ কৰিছিল যে শ্ৰেণীত পাঠ্যপুথিৰ বিষয়বস্তুতকৈ শব্দবোৰৰ উচ্চাৰণৰ প্ৰতিহে আমাৰ মনোযোগ অধিক পৰিমাণে আকৰ্ষিত হৈছিল। ছাৰে আলোচনা প্ৰসংগত ব্যৱহাৰ কৰা দুই এটা শব্দৰ (যেনে, ঘনঘোৰ) স্পন্দন আজিলৈকে আমাৰ কাণত বাজি আছে। শ্ৰেণীকোঠাৰ ভিতৰত ছাৰক কোনো কথা সুধিবলৈ সাহস গোটাব পৰা নাছিঁলো যদিও, লাহে লাহে শ্ৰেণীকোঠাৰ বাহিৰত ছাৰৰে সৈতে আমি দুই এষাৰ কথা পাতিব পৰা হৈছিলোঁ। মুখত এক মধুৰ মিচিকিয়া হাঁহি লৈ ছাৰে আমাৰ লগত কথাৰ বিনিময় কৰিছিল। তেতিয়াহে আমি বুজিব পাৰিছিলোঁ ছাৰৰ মোহনীয় ব্যক্তিত্বৰ স্বৰূপ। ছাৰৰ ৰাগ-খং যে নাছিল, সেইটো নহয় কিন্তু সেই খংটো আমি দেখিছিলোঁ ছাৰে পাঠদান কৰা সময়ত পিছফালে বহা কোনো কোনো ছাত্ৰই গুণ-গুণকৈ কথা পাতি থকা মুহূৰ্ততহে। ছাৰে কিতাপৰ পৰা মূৰ তুলি পিছৰ পিনে বহা ছাত্ৰসকললৈ বহুল চকুযুৰিৰে তীক্ষ্ণ দৃষ্টি নিক্ষেপ কৰিছিল। সেই সময়ত ছাৰৰ মুখৰ পৰা ওলাই আহিছিল এনেধৰণৰ বাক্য ঃ 'মাৰা - বাপেৰাৰ ৰক্ত মাংস খাই পঢ়িবলৈ আহিছা......।' সমুখতে বহি থকা আমি ভয়ত পেপুৱা লাগিছিলোঁ। কটন কলেজত অধ্যাপনা কৰি থাকোঁতেই ছাৰে আৰ্য বিদ্যাপীঠ কলেজ প্ৰতিষ্ঠাৰ কামত যে অতি ব্যস্ত হৈ আছিল সেই কথা আমি জানিব পাৰিছিলোঁ। আমি কটন কলেজৰ পৰা ওলাইছিলোঁ ১৯৬২ চনত। সেইবছৰতে ছাৰে আৰ্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ অধ্যক্ষ হিচাপে কাৰ্যভাৰ গ্ৰহণ কৰিছিল।

কটন কলেজৰ পৰা ওলোৱাৰ পিছত প্ৰায় দুবছৰলৈ ছাৰৰে সৈতে আমাৰ দেখা সাক্ষাৎ হোৱা নাছিল। দুবছৰ পিছত আকৌ ছাৰক পালোঁ। এইবাৰ পালোঁ অধ্যক্ষৰ ৰূপত। ১৯৬৪ চনত স্নাতকোত্তৰ পৰীক্ষা দি উঠাৰ লগে লগে আমি টিহু কলেজত প্ৰবক্তা হিচাপে যোগদান কৰিছিলোঁ। পৰীক্ষাৰ ফল ঘোষিত হোৱাৰ কেইটামান দিন পিছতেই ছাৰে আৰ্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ এগৰাকী অধ্যাপকৰ জৰিয়তে আমালৈ এটা খবৰ পঠালে যে আমি তেখেতৰ কলেজখনত যোগদান কৰিব লাগে। আনুষ্ঠানিকতা

ৰক্ষাৰ কাৰণে এখন আৱেদন পত্ৰও সোনকালে পঠাই দিবলৈ পৰামৰ্শ দিলে। পৰামৰ্শমতে আমি কাম কৰিলোঁ। আৱেদন-পত্ৰ পোৱাৰ এসপ্তাহমান পিছতে ছাৰে টিহু কলেজৰ অধ্যক্ষলৈ আমাৰ নিযুক্তি-পত্ৰ পঠিয়াই দিলে। অধ্যক্ষই গোপনে আমাক কথাটো ক'লে। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে কেনেবাকৈ জানিলে অসুবিধা হ'ব পাৰে বুলি ভাবি । কাৰণ টিহু কলেজত তেতিয়া আমিয়েই আছিলোঁ ইংৰাজী বিষয়ৰ একমাত্ৰ অধ্যাপক। যি হওক, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক নজনোৱাকৈয়ে আমি টিহু কলেজ এৰি গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰৰ আৰ্য বিদ্যাপীঠ কলেজলৈ আহিলোঁ। দুবছৰ পিছত লগ পাই দেখিলোঁ ছাৰৰ আগৰ সেই হাঁহিটো একেদৰেই আছে। মুখত ক্লান্তিৰ আভাস সমূলি নাই। ছাৰৰ কৰ্মদক্ষতাৰ কথা আমি আগতে শুনিছিলোঁ। এতিয়া নিজ চকুৰে দেখিলোঁ। এটা অনুষ্ঠান সকলো দিশৰ পৰা সুন্দৰ ৰূপত গঢ়ি তুলিবলৈ ছাৰে যি নিষ্ঠা আৰু একাগ্ৰতাৰে কাম কৰিছিল সেই কথা ভাবিলে অবাক হ'বলগীয়া হয়। ছাৰৰ মন-প্ৰাণ অধিকাৰ কৰি লৈছিল একমাত্ৰ আৰ্যবিদ্যাপীঠ কলেজে। কলেজখনৰ আবয়বিক আৰু বিদ্যায়তনিক বিকাশৰ বাবে ছাৰে দিনে-নিশাই যিদৰে শাৰীৰিক আৰু মানসিক পৰিশ্ৰম কৰিছিল সেইটো নেদেখাসকলে বিশ্বাস কৰিবলৈ টান পাব। আচলতে, কলেজখনেই ছাৰৰ বাসগৃহৰ দৰে হৈ পৰিছিল। ৰাতিপুৱা ৮ বজাৰ পৰা গধূলি আঠ বজালৈ ছাৰে পাৰিবাৰিক জীৱনলৈ সম্পূৰ্ণভাবে পিঠি দি মাথোন কলেজখনকে চোৱা-চিতা কৰিছিল। শ্ৰেণীসমূহ যাতে নিয়মীয়াকৈ আৰু সময়মতে অনুষ্ঠিত হয় তাৰ প্ৰতিও ছাৰে প্ৰতিটো মুহূৰ্ততে সজাগ হৈ দৃষ্টি ৰাখিছিল। ইয়াৰ বাবেই নিচেই কম দিনৰ ভিতৰতে আৰ্যবিদ্যাপীঠ অসমৰ এখন জাকত জিলিকা শিক্ষানুষ্ঠান হৈ উঠিছিল। সেই সময়ত কটন কলেজৰ পিছতেই ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ হেঁপাহৰ শিক্ষানুষ্ঠান আছিল আৰ্যবিদ্যাপীঠ।

১৯৬৯ চনত আমি ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ত নিযুক্তি লাভ কৰিছিলোঁ। এই কথা ছাৰক জনোৱাত ছাৰে আমাক কোৱা কথাখিনি আজিও আমাৰ মনত স্পষ্ট হৈ আছে। কথাখিনি আছিল এনেধৰণৰ ঃ 'ডিব্ৰুগড়লৈ যাব নালাগে। আমাৰ ইয়াতেই অলপ দিনৰ ভিতৰতে স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণী আৰম্ভ কৰিম।' ছাৰৰ কথা আমি ৰক্ষা কৰিব নোৱাৰিলোঁ। কিন্তু ছাৰে কোৱামতে অলপ দিনৰ পিছতেই আৰ্যবিদ্যাপীঠ কলেজত স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণী আৰম্ভ হৈছিল।

ডিব্ৰুগড়ত থকা সময়তো আমি আকৌ এবাৰ ছাৰৰ সান্নিধ্য লাভ কৰিছিলোঁ। এইবাৰ অধ্যক্ষৰ ৰূপত নহয়, অসম সাহিত্য সভাৰ সভাপতিৰ ৰূপত। ১৯৭৩ চনত

ছাৰ অসম সাহিত্য সভাৰ সভাপতি নিৰ্বাচিত হৈছিল। নিৰ্বাচিত হোৱাৰ ঠিক পিছৰে পৰা ছাৰে সভাৰ সংগঠন আৰু প্ৰকাশনৰ কামত দিন ৰাতি একাকাৰ কৰিছিল। সেই বছৰৰে আদিভাগত এদিন হঠাতে ছাৰ উপস্থিত হৈছিল আমাৰ ডিব্ৰুগড়ৰ ঘৰত। উদ্দেশ্য আছিল, সভাৰ কাৰণে আমাৰ হতুৱাই এখন পুথি লিখোৱাৰ। সভাপতিৰ দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰিয়েই ছাৰে নাটক, উপন্যাস, চুটিগল্প, জীৱনী আদি বিষয়ক এলানি পৰিচয়মূলক পুথি প্ৰকাশ কৰাৰ সিদ্ধান্ত লৈছিল। আমাক দায়িত্ব দিছিল নাটক বিষয়ক পুথিখন লিখাৰ। তিনি মাহৰ ভিতৰত এশ পৃষ্ঠাৰ পুথি এখন লিখি দিব লাগে। ছাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰি দিয়া সময়ৰ ভিতৰত আমি পুথিখনৰ কাম সম্পূৰ্ণ কৰিছিলোঁ আৰু ছাৰেও তিনি মাহৰ অন্তত নিজে আমাৰ ডিব্ৰুগড়ৰ ঘৰৰ পৰা পুথিখনৰ পাণ্ডুলিপিটো সংগ্ৰহ কৰিছিল। এয়াই আছিল ছাৰৰ নিষ্ঠা আৰু কৰ্তব্যপৰায়ণতাৰ নমুনা। এফালে অধ্যক্ষ হিচাপে কলেজৰ মেটমৰা ভাৰ আৰু আনফালে সভাপতি হিচাপে সাহিত্য সভাৰ সাংগঠনিক দায়িত্ব—এই দুয়োটাৰ হেঁচাত ছাৰৰ স্বাস্থ্যৰ ভালেখিনি ক্ষতি হৈছিল। কিন্তু দায়িত্ব থকালৈকে ছাৰে এটা দিনৰ কাৰণেও জিৰণি লোৱাৰ কথা চিন্তা কৰিব নোৱাৰিছিল। ছাৰৰ কৰ্মস্পৃহা আৰু কৰ্মদক্ষতাৰ কথা সুঁৱৰি এতিয়াও আমি বিস্ময়ত অভিভূত হওঁ। গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰ সঁচাকৈয়ে আছিল কৰ্মযোগী।

গিৰিধৰ শৰ্মাৰ জীৱন দৰ্শন

ড° দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মা

কৰ্মই জীৱন। কৰ্মৰ মাজেৰে এজন ব্যক্তিৰ জীৱনৰ মহত্বই প্ৰকাশ লাভ কৰাৰ লগতে সমাজেও পত্ৰে-পুষ্পে সুশোভিত হৈ বিকাশ লাভ কৰিব পাৰে। এই সত্য অনুধাৱন কৰিয়েই গিৰিধৰ শৰ্মাই কৰ্মৰ মাজেৰে জীৱনৰ মহত্ব সাধন কৰিবলৈ অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিছিল। তেওঁৰ জীৱনৰ সাফল্য প্ৰধানকৈ সমাজ সেৱা, শিক্ষাৰ প্ৰচাৰ আৰু সাহিত্য চৰ্চ্চাৰ মাজেৰে প্ৰকাশ লাভ কৰিছিল। ১৯৪৮ চন মানৰ পৰা তেওঁ গুৱাহাটীৰ ৰিহাবাৰীত স্থায়ীভাৱে থাকিবলৈ লয় আৰু ৰিহাবাৰীৰ উন্নয়নৰ বাবে গভীৰভাৱে চিন্তা কৰিবলৈ ধৰে। ৰিহাবাৰীৰ বিশিষ্ট ব্যক্তিসকলৰ সহযোগত তেওঁ 'ৰিহাবাৰী উন্নয়ন সমিতি' গঠন কৰে। এই কামত তেওঁৰ সহযোগী আছিল বিনয় ভূষণ চৌধুৰী, হৰেশ্বৰ কাকতি, পদ্মৰাম দাস, গজেন দাস, ৰধাকান্ত দাস, তাৰিণীকান্ত ভট্টাচাৰ্য্য আদি। ৰিহাবাৰী উন্নয়ন সমিতিৰ উদ্যোগত, গিৰিধৰ শৰ্মাৰ নেতৃত্বত ৰিহাবাৰী আৰ্য্যপাঠশালাৰ উৱলি যোৱা খেৰী ঘৰটো সম্পূৰ্ণ নতুনকৈ টিন পাতেৰে নিৰ্মাণ কৰা হয়। ইয়াৰ পিছতে তেওঁ ৰিহাবাৰী হৰি মন্দিৰ স্থাপনত আগভাগ লয়। সেই মন্দিৰতে শংকৰদেৱ, মাধৱদেৱ আদিৰ তিৰোভাৱ তিথি পালন কৰা হৈছিল। পিছলৈ দুৰ্গাপূজাৰো ব্যৱস্থা কৰা হৈছিল। ৰিহাবাৰী নামঘৰতে এখন এম.ই. স্কুলো প্ৰতিষ্ঠা কৰা হৈছিল আৰু পিছলৈ এই এম.ই.স্কুল খন আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ বহুমুখী উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়লৈ উন্নীত কৰা হয়।

ইয়াৰ বাহিৰেও শৰ্মাদেৱে হৰিদেৱ সংঘ, অসম পুথিভঁড়াল সংঘ, অসম অধ্যক্ষ পৰিষদ, অসমীয়া অধ্যাপক চ'ৰা, ৰাষ্ট্ৰীয় স্বয়ং সেৱক সংঘ আদিৰ লগতো বিশেষভাৱে জড়িত আছিল আৰু সিবোৰ অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানক নিস্বাৰ্থভাৱে সেৱা

আগবঢ়াইছিল। তেওঁ কোনো ধৰণৰ দুৰ্নীতিক প্ৰশ্ৰয় দিয়া নাছিল।

১৯৭২ চনত তেওঁ কামৰূপ সাহিত্য পৰিষদৰ (বৰ্ত্তমান কামৰূপ জিলা সাহিত্য সভা) সভাপতি নিৰ্বাচিত হৈছিল। তেওঁৰ উদ্যোগত কামৰূপ 'ৰত্নমালা' আৰু কামৰূপ সাহিত্য পৰিষদৰ মুখপত্ৰ 'কামৰূপা' প্ৰকাশিত হৈছিল। কামৰূপ সাহিত্য পৰিষদৰ তেওঁৰ দিনত শাখা সভাৰ সংখ্যা বৃদ্ধি পোৱাটো মন কৰিবলগীয়া কথা।

১৯৭৩ চনত তেওঁ নিৰ্বাচিত হয় অসম সাহিত্য সভাৰ সভাপতি আৰু তেওঁৰ কাৰ্য্যকালতে সভাৰ সাংগঠনিক শক্তিৰ বৃদ্ধি সাধন কৰাৰ লগতে প্ৰকাশন আঁচনিৰ অধীনত ৯ খন বহুমূলীয়া গ্ৰন্থই পোহৰৰ মুখ দেখিছিল। এই গ্ৰন্থবিলাকৰ ভিতৰত ৰাভা জনজাতি, নাটক, একাদশী, ছক্ৰেটিছ, জীৱনী, অসমীয়া জাতিৰ ইতিবৃত্ত, ছেমুৱেল জনছনৰ জীৱনী, প্লেটো, স্বপ্নবাসৱদত্তা, বিশেষভাৱে স্মৰণযোগ্য। তেওঁ সভাপতি হৈ থাকোতেই অসম সাহিত্য সভা পত্ৰিকাৰ নটি সংখ্যা ড° হেমন্ত কুমাৰ শৰ্মাৰ সম্পাদনাত প্ৰকাশিত হৈ সাহিত্য সভাৰ ইতিহাসত এটি নতুন মাত্ৰা দান কৰিছিল বুলি ভাবিবৰ থল আছে।

তেওঁৰ জীৱনৰ গৌৰৱোজ্বল কৰ্ম হ'ল আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ প্ৰতিষ্ঠা। ৰিহাবাৰীৰ দক্ষিণ দিশত চেৰাপভাটী নাম খ্যাত অঞ্চলটিৰ কাষৰ ভৰলুনৈৰ ওচৰতে এটি দহ/বাৰফুট পিতনি পুতি আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ কলেজ প্ৰতিষ্ঠা কৰা হৈছে। নিচেই কম দিনৰ ভিতৰতে কলেজখন ঠন ধৰি উঠাত তেওঁৰ গুণমুগ্ধ বন্ধুসকলে মন্তব্য কৰিছিল 'জৰাসন্ধাৰ ভয়ত শ্ৰীকৃষ্ণই সাগৰৰ বুকুত দ্বাৰকাপুৰী নিৰ্মাণ কৰাৰ দৰে চেৰাপভাটীৰ কাষত ভৰলুপাৰৰ বিলৰ মাজত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ নিৰ্মাণ কৰি দেশৰ আৰু দহৰ সেৱা কৰাৰ লগতে নিজৰ কাৰণে মহৎ খ্যাতি অৰ্জন কৰিলে'। (ড° দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মাঃ গিৰিধৰ শৰ্মা আৰু আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ প্ৰবন্ধ দ্ৰষ্টব্য) নতুনকৈ পতা কলেজ এখনিত ১৭ টা বিষয় পঢ়ুৱা হৈছিল আৰু পৰীক্ষাৰ ফলাফলত আন সকলো কলেজকে চেৰ পেলোৱাত আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ ফলাফলে সমগ্ৰ অসমৰ শিক্ষাৰ্থী মহলৰ লগতে ৰাইজৰ মাজত বিশেষ ধৰণৰ চাঞ্চল্যৰ সৃষ্টি কৰিছিল। পিছলৈ অংক আৰু অসমীয়া বিষয়ত স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণীও খোলা হৈছিল। অৱশ্যে অধ্যাপকৰ অভাৱত দহ বছৰমান পিছত অসমীয়াৰ স্নাতকোত্তৰ ক্লাছ বন্ধ কৰি দিয়া হৈছিল।

গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱে বিদ্যালয় আৰু মহাবিদ্যালয় পতাৰ আগতে বিদ্যাৰ্থীৰ সহায়ৰ বাবে এলানি বহুমূলীয়া গ্ৰন্থ সম্পাদনা আৰু ৰচনা কৰিছিল। এই গ্ৰন্থ লানিয়ে শিক্ষাৰ্থী সকলকো বিশেষভাৱে শিক্ষা লাভ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰিছিল।

এই গ্ৰন্থই তেওঁৰ কঠোৰ পৰিশ্ৰম ক্ষমতা আৰু অনুসন্ধিৎসু গুণ আৰু নেৰানেপেৰা চেষ্টাৰ প্ৰতিফলন ঘটাইছে যাৰ বাবে তেওঁ শিক্ষাৰ্থী মহলৰ লগতে বিভিন্ন স্তৰৰ শিক্ষকসকলৰ দ্বাৰা সন্মানিত আৰু সমাদৃত হৈছিল।

তেওঁ লক্ষ্য কৰিছিল যে হেমকোষ আৰু চন্দ্ৰকান্ত অভিধান বজাৰত নোপোৱা হৈছে যাৰ ফলত শিক্ষাৰ্থীসকলে শব্দৰ প্ৰকৃত অৰ্থ জনাত অসুবিধাত পৰিছে। এই অসুবিধা দূৰ কৰাৰ অৰ্থে তিনি বছৰ কঠোৰ পৰিশ্ৰম কৰি 'অসমীয়া অভিধান' ৰচনা কৰে। অভিধান খনিত মূল শব্দৰ লগতে অসমীয়া প্ৰতিশব্দ আৰু ইংৰাজী সমাৰ্থক শব্দ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। তাৰ উপৰিও পৰিশিষ্টত ভাৰতীয় সংবিধানৰ পৰিভাষা, ভূগোল, বিজ্ঞান, গণিতৰ আৱশ্যকীয় কিছুমান শব্দ সংযোজন কৰা হৈছে। ১৯৫২ চনত এই অভিধানখনি পোন প্ৰথম পোহৰৰ মুখ দেখিছিল। তাৰ পিছতো অভিধানখনিৰ কেইবাটিও তাঙৰণ প্ৰকাশ পাইছিল যিটোৱে অভিধানখনিৰ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু লোকপ্ৰিয়তাৰ স্বাক্ষৰ বহন কৰিছিল বুলি কব পৰা যায়।

ইয়াৰ আগেয়ে তেওঁ শিক্ষাৰ্থীসকলৰ প্ৰয়োজনীয়তালৈ লক্ষ্য কৰি 'ইংৰাজী-অসমীয়া অভিধান' ৰচনা কৰিছিল। দিনে ৬ ঘণ্টাকৈ পৰিশ্ৰম কৰি এবছৰৰ ভিতৰতে অভিধানখনি যুগুতাই উলিয়াইছিল আৰু অভিধানখনি ১৯৫০ চনত প্ৰকাশিত হৈছিল। এই অভিধানখনিয়ে শিক্ষাৰ্থী আৰু সৰ্বসাধাৰণ শিক্ষিত লোকৰ এটি ডাঙৰ অভাৱ পূৰণ কৰিছে বুলি কোৱাৰ যুক্তি আছে।

তিনিটা খণ্ডত প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ৰ কাৰণে শুৱলা পাঠ সংকলন আৰু সম্পাদনা কৰিছিল গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱে। উচ্চতৰ মাধ্যমিকৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ কাৰণে 'অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ' ৰচনা কৰে। এই ব্যাকৰণখনি ১৯৫৩ চনত প্ৰকাশিত হয়। শৰ্মাদেৱে সংস্কৃতৰ ব্যাকৰণ শাস্ত্ৰী পৰীক্ষা পাচ কৰি সোণৰ পদক লাভ কৰে, যাৰ বাবে তেওঁ ব্যাকৰণৰ জটিল সূত্ৰবোৰ সহজে বুজিব পাৰিছিল।

তেওঁৰ অন্য এখন বহুমূলীয়া গ্ৰন্থ 'সংস্কৃত ব্যাকৰণ-ৰচনা আৰু অনুবাদ'। গ্ৰন্থখনি মাধ্যমিক আৰু মহ্যবিদ্যালয়ৰ সংস্কৃত মহলাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে উপযোগীকৈ লিখা হৈছে। এই গ্ৰন্থখনিয়ে সংস্কৃত শিক্ষাৰ্থীৰ বিশেষ উপকাৰ সাধন কৰাৰ লগতে কঠিন ভাষা সংস্কৃত বুজাত সহজ সাধ্য কৰি তুলিছে, যাৰ বাবে তেওঁ সংস্কৃত শিক্ষাৰ্থীৰ ধন্যবাদেই হৈছে বুলি ভাবিবৰ যুক্তি আছে। ইয়াৰ বাহিৰেও 'সংস্কৃত ব্যাকৰণ চন্দ্ৰিকা' নামেৰেও আন এখনি গ্ৰন্থ ৰচনা কৰিছে, যি খনে সংস্কৃত শিক্ষাৰ্থী সকলক বিশেষভাৱে সহায় কৰিছে বুলি ভবাৰ থল আছে। এই গ্ৰন্থখনি প্ৰকাশিত হৈছিল ১৯৬৮ চনত।

মাধ্যমিক পৰ্য্যায়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ অসমীয়া শিক্ষাৰ্থী সকলৰ উপযোগীকৈ তেওঁ 'প্ৰবেশিকা ৰচনা শিক্ষা' ৰচনা কৰিছিল যাৰ বাবে তেওঁ অসমীয়া শিক্ষাৰ্থীৰ দ্বাৰা বিশেষভাৱে অভিনন্দিত হৈছিল।

অন্যহাতে জোনাকী যুগৰ পৰা আৱাহন যুগৰ কৃতি গল্পকাৰসকলৰ গল্প সন্নিৱিষ্ট কৰি ড° হেমন্ত কুমাৰ শৰ্মাৰ সৈতে যুটীয়াভাৱে 'অসমীয়া গল্প সংকলন' সম্পাদনা কৰি উলিয়াইছে, যি খন পুথিয়ে এছোৱা দীঘলীয়া সময়ৰ গল্পকাৰ সকলৰ গল্প সহজতে পঢ়াৰ সুযোগ উলিয়াই দিছে।

গিৰিধৰ শৰ্মা ডাঙৰীয়া এজন সুদক্ষ অনুবাদকো আছিল। তেওঁ অন্য ভাষাৰ বিখ্যাত গ্ৰন্থসমূহ অনুবাদ কৰি অসমীয়া সাহিত্যৰ ভঁড়াল চহকী কৰিবলৈ উৰ্দ্ধবাহু হৈ অঙ্গীকাৰ কৰিছিল। এই মানসিক দৃঢ়তাৰ ফলস্বৰূপে তেওঁ শৰৎ চন্দ্ৰ চট্টোপধ্যায়ৰ 'দেৱী চৌধুৰাণী' সফলতাৰে অনুবাদ কৰি অনুবাদ বিচক্ষণতাৰ পৰিচয় ডাঙি ধৰিছিল। ৰবীন্দ্ৰনাথৰ 'গল্পগুচ্ছ'ও তেওঁ অনুবাদ কৰি তেওঁৰ কৃতিত্বৰ পৰিচয় দিছিল।

তেওঁৰ উদ্যোগত ড° দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মাৰ সম্পাদনাত 'আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ কলেজ স্মাৰক পত্ৰিকা' প্ৰকাশিত হৈছিল। ইয়াৰ বাহিৰেও দেৱালৰ কবিতা, অসমীয়া বিভাগৰ আলোচনী, অৰ্থনীতি বিভাগৰ বুলেটিন, কলেজ কছিপ আৰু কলেজ কহছিপ, আলোচনা চক্ৰৰ পত্ৰিকা প্ৰকাশিত হৈছিল। যিবিলাকৰ আধাৰত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ ইতিবৃত্ত ৰচনাত ভৱিষ্যতে সহায়ক হ'ব।

১৯৭৫ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰী মাহত কলেজৰ অধ্যক্ষ পদৰ পৰা অৱসৰ গ্ৰহণ কৰি শৰ্মাদেৱে 'অসমীয়া সাহিত্য সেৱা সমিতি' গঠন কৰে যিখন সমিতিৰ যোগেৰে তেওঁ কেতবোৰ বহুমূলীয়া গ্ৰন্থ ৰচনা আৰু প্ৰকাশ কৰাৰ স্বপ্ন দেখিছিল। কিন্তু তেওঁৰ অকাল আৰু আকস্মিক বিয়োগত তেওঁৰ স্বপ্ন স্বপ্ন হৈয়ে ৰ'ল। তেওঁৰ কৰ্মস্পৃহা, অদম্য উৎসাহ, আত্মবিশ্বাস আৰু কঠোৰ পৰিশ্ৰমৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি মৃত্যুৰ পিছত তেওঁক সহিত্যিক-সাংবাদিক-বুদ্ধিজীৱিসকলে 'ভীমকৰ্মা', 'কৰ্মযোগী' আদি বিশেষণেৰে বিভূষিত কৰিছিল। এনেবোৰ বিশেষণ ভাবোচ্ছাসৰ বশৱৰ্ত্তী হৈ দিয়া বিশেষণ নহয়, কৰ্মৰ ভিত্তিতহে আগবঢ়োৱা বাস্তৱ অভিনন্দনসূচক বিশেষণ বুলি অভিহিত কৰিব পৰা যায়।

THE GOLDEN HUE

Dr. M. R. Dey,

(1) I consider myself fortmate that after eighteen years of retirement from service at Arya Vidyapeeth College, I am here to share the Joy, excitment and enthusiasm aroused by its Golden Jubilee celebration. It is a good occasion for me to ruminate, to reflect, to rejoice.

(2) The Institution, to my mind, came into being as a dream child of Principal Giridhar Sarma. A man of vigorous industry, exceptional organizing ability and keen far-sightedness. Sarma Dev was essentially a dreamer, dreaming of an integrated centre of learning which should provide for instructions in three disciplines, namely, Arts, Science and Commerce, to the pupils from the school to the Post-graduate level under one and the same Managing Committee, effecting a synthesis of Indianness and Westernness in the life and living of the members of the Aryan family. Was he really a dreamer? Well, who else but a dreamer could have thought of raising an M. E. School and setting up the College as a sister wing in the same year, and that too on tract of land a greater part of which was still the habitat

of serpents and frogs and around which would prevail a dreadful silence at sunset? The whole area, in those days, had a curious rural look with a house here, another there but no shop, no tea-stall. For a cup of tea one had to go all the way walking down to Nepali Mandir.

(3) Non availability of fund, non - availabity of teachers were the two major constraints confronted by Arya Vidyapeeth College in its nascent stape. But all such impediments soon gave way to the ceaseless efforts and tenacity of the Master Builder Sarma Dev. By personal contact he persuaded some of us to join his College. One Sunday morning I was surprised to see him at my residence. He insisted that I should join his English department which till then had no whole timer without which the University authority would not accord affiliation to the college. He also made a commitment that he would provide me with some special monetary benefit. There was a dearth of candidates in English in the late fifties and early sixties of the last century, for Gauhati University was producing just five or six M. As in English a year. I submitted my joining report to Principal Sarma, and at his instance the Governing Body of the College, headed by the late Mahendra Mohan Choudhury, granted me an advance increment by way of incentive. Another day Sarma Dev told me Prof. Dey, don't leave my college for money. It necessary, I shall move from door to door with the begging bowl. Again by personal contact he persuaded half a dozen donors, mostly contractors residing in the Rehabari area, to make generous donations to the College fund. The Guru Nanak Auditorium of the college, the rooms in the Arts Block with the douors' names inscribed, bear ample testimony to this fact. In less than five

years the college, which had its start with 46 students and in a part of the school building, consisting of 4 or 5 rooms, each measuring not more than 16' x16', created a sensation in the academic world of the state. We saw every year a number of villagers coming to the College with their wards for admission and heard them speaking of it as 'Giridhar Sarma College'. Two names - Arya Vidyapeeth and Giridhar Sarma - were synonymous for them.

All of us who joined the college in the initial stage were young and enthusiastic, each doing or trying tc do his best to keep up the good name the college had earned under the stewardship of its founder. Sometimes, however, we were put to shame by his sense of discipline and orderliness and punctuality. Whether we came or not, the dreamer would be at his desk in a small partitioned room, browsing over the U.G.C and State Government circulars on grants, preparing the blueprints for extension of rooms and halls, incorporating new classes in the time-table such as Guided Studies, Tutorial, Seminar etc., drafting letters for financial assistance to the authority concerned and so on. Occasionally he would be on rounds to be sure that the classes were being held according to the schedule. Day in and day out we saw the same sight. Once we stepped in to his chamber and found him skipping over the pages and pictures of history books. To our query he smiled and said that he was looking for a historical model for the gate to be erected at the main entrance to Arya Vidyapeeth. Such small incidents gave us an insight into the working of his mind. Whatever it might be, his devotion, his love for the Institution, his tenacity, his capacity to foster the

spirit of co-operation and dedication among his young colleagues were simply amazing.

The welfare of the Institution was his sole concern. All other considerations were secondary. In regard to appointment of teachers or admission of students or other allied matters his main consideration was whether it would serve the interest of Arya Vidyapeeth or not. No wonder, then, that Arya vidyapeeth, in just 15 years time, came to be regarded as unique both by the official and unofficial bodies in the State. During the 15th Anniversary celebration I had the privilege of listening to Shri Dev kanta Baruah, the then Education Minister, Assam, who, while enlightening his audience on the problems of education in the State, said if there were a dozen educationists like Giridhar Sarma, the trend of educational development in Assam would have been different. It was no exaggeration, unfortunately much of the dream Giridhar Sarma dreamt was shattered in his life time and more afterwards. However, Arya Vidyapeeth College, like the mythological Phoenix, has started throbbing with life once again under the new management and new faculty. Here lies the hope that the college will get back its pristine glory in the near future and play an important role, as it did in the past, in the academic life of Assam.

স্মৃতিৰ মঞ্জুষাত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ

ডঃ বিৰিঞ্চি কুমাৰ মেধি

স্মৃতিৰ থাকে এক নিজস্ব ৰীতি; সহস্ৰজনে প্ৰয়োজনীয় বুলি ধাৰণা কৰা কথা-কাণ্ডৰ প্ৰতিও ই প্ৰকাশ কৰে প্ৰবল বিতৃষ্ণা, কিন্তু লোকচক্ষুত অনুল্লেখ্যৰূপে চিহ্নিত অলেখ তুচ্ছাতিতুচ্ছ ঘটনাকো ই সযতনে মন-মঞ্জুষাত সামৰি-সুতৰি ৰাখে। স্মৃতি জলজ লতাৰ দৰেই আষ্টে-পৃষ্টে সাঙোৰ খাই থাকে; ক'ৰবাত ধৰি টান মাৰিলেই পুলিয়ে-পোখাই গোটেই লতাডালেই জিকাৰ খাই উঠে। এসময়ত মই আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ত প্ৰবক্তাৰূপে চাকৰি কৰিছিলো। সুদীৰ্ঘ কৃচ্ছ্ৰসাধনৰ অন্তত গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ে চাৰ্টিফিকেট হিচাপে দুহাতত কাগজ এখিলা গুজি দি বিশাল পৃথিৱীত কিলবিলাই থকা অগণন জনপ্ৰাণীৰ মাজলৈ ঠেলি দিছিল। সুবিশাল পৃথিৱীৰ অজস্ৰ জনগণৰ মাজতো যেন হৈ পৰিছিলো সম্পূৰ্ণ একক। বিশ্ব-নিখিলৰ অবিৰত তীব্ৰ সোঁতত যেন নিৰুপায়ভাৱে উটি যোৱাৰ ক্ষণ হৈ পৰিছিল সমাগত। স্তম্ভিত, হতচকিতভাৱে অৱলম্বনৰ সন্ধানত উদ্বিগ্ন-বিভ্ৰান্ত হোৱাৰ পূৰ্বেই বৰপেটাৰ মাধৱ চৌধুৰী মহাবিদ্যালয়ত নৃতত্ব বিভাগত প্ৰবক্তাৰ পদ এটি খালি থকা বুলি জানিব পাৰি আবেদন পত্ৰ হাতত লৈ বৰপেটা পাইছিলোগৈ। সৌভাগ্যবশতঃ কলেজখনৰ তৎকালিন অধ্যক্ষ ঁপ্ৰাণজিৎ তালুকদাৰে মোৰ মাৰ্কছিট আদি চাই সেইদিনাৰ পৰাই চাকৰি আৰম্ভ কৰিবলৈ কৈছিল। চকুৰ সন্মুখতে থকা গাঢ় অন্ধকাৰৰ প্ৰাচীৰ এখন অৱলীলাক্ৰমে বিলীন কৰি হিলদল ভাঙি সোমাই অহা পোহৰৰ উজ্বল ধাৰাই যেন নিমিষতে বিশ্ব-চৰাচৰ উদ্ভাসিত কৰি তুলিছিল।

চাকৰিৰ আশাত জুপুকা মাৰি সৰহদিন কটাবলগীয়া হোৱাৰ পূৰ্বেই প্ৰবক্তা

হ'লো ঠিকেই, কিন্তু আশা কৰা মতে ক্লাছ কৰিবলৈ নাপালো। ইতিমধ্যেই সমগ্ৰ অসম আলোড়িত কৰি পল্লৱিত হৈ উঠা ভাষা আন্দোলনে ৰাজ্যখনৰ স্বাভাৱিক জীৱনৰ গতি স্থবিৰ কৰি তুলিছিল। মাহিলি বেতন পোৱা প্ৰবক্তা হ'লো ঠিকেই, কিন্তু শিক্ষানুষ্ঠানেই জনপ্ৰাণীহীন হৈ পৰাত ঘৰৰ ল'ৰা ঘৰলৈ উভতি আহিলো।

গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ চূড়ান্ত বৰ্ষৰ ছাত্ৰৰূপে পঢ়ি থকা কালতে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ নৃতত্ত্ব বিভাগত প্ৰবক্তা বিচাৰি দিয়া বিজ্ঞাপন চকুত পৰিছিল। সেই পদটোৰ বাবেও আবেদন কৰিছিলো; মনে মনে ভাবিছিলো, চাকৰি পোৱাটো দূৰৰে কথা, সাক্ষাৎকাৰলৈকো নামাতে; কাৰণ মই তেতিয়াও স্নাতকোত্তৰ ডিগ্ৰী লাভ কৰা নাই; তদুপৰি মই আছিলো সামাজিক নৃতত্ত্বৰ ছাত্ৰ, কলেজে বিচাৰিছিল প্ৰাগৈতিহাসিক নৃতত্ত্ব বিষয়ত ডিগ্ৰীসম্পন্ন প্ৰাৰ্থী। পিছে সকলো আশংকা অমূলকৰূপে প্ৰতিপন্ন কৰি চাকৰিটোৰ বাবে মোকেই নিৰ্বাচিত কৰা হ'ল। ১৯৭২ চনৰ ২৭ নৱেম্বৰত মই আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ত প্ৰবক্তাৰূপে সোমাইছিলো; ১৯৮১ চনৰ ২৫ মাৰ্চ মাহত মই গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ত প্ৰবক্তাৰূপে যোগদান কৰোঁ। জীৱনৰ বিশেষ কাল এছোৱা মই আৰ্য্যবিদ্যাপীঠতে কটাইছিলো আৰু সেই কালছোৱাত নিজৰ অজ্ঞাতসাৰে অন্তৰৰ নিভৃতত স্তূপীকৃত হৈছিল অসংখ্য স্মৃতি। আজি সেই স্মৃতিবোৰে হেৰুৱাইছে অনুক্ৰম। বাটে-ঘাটে লগ পোৱা কোনো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে ছাৰ বুলি মাত দিলে কেতিয়াবা স্মৃতি বিভ্ৰমো ঘটে; এওঁ বাৰু কোন— প্ৰবোধ নে পুলকজ্যোতি, সবিতা নে ওৱাহিদা? স্মৃতিবোৰ খেলিমেলি হ'লেও কিন্তু নিষ্প্ৰভ হৈ পৰা নাই; অবেলাত এতিয়াও সেই স্মৃতিৰাশিয়ে মোৰ বিশ্বস্ত সহচৰ।

স্বৰ্গীয় গিৰিধৰ শৰ্মা ব্যতিৰেকে আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ কথা ভাবিবই নোৱাৰি। প্ৰায় তেওঁৰ একক প্ৰচেষ্টাতে গুৱাহাটীৰ এক প্ৰত্যন্ত অঞ্চলৰ আৱৰ্জনাময় পৰিৱেশত অংকুৰিত আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়তে সীমিত সময়তে অসমৰ সাৰস্বত পৰিমণ্ডলত দৃষ্টিনন্দন স্থান লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল, সেই সমৰ্পিত অধ্যক্ষগৰাকীৰ বাবে মহাবিদ্যালয়খনেই যেন আছিল বিশ্ব-বসুন্ধৰা। কলেজখনৰ প্ৰতিটো খুটি-নাটিৰ প্ৰতি তেওঁ ৰাখিছিল তীক্ষ্ণ দৃষ্টি। কলেজৰ বাৰাণ্ডাত চকী এখন পাৰি তেওঁ চুলি কটোৱাৰ দৃশ্য আজিও মোৰ স্পষ্টভাৱে মনত আছে। এবাৰ ৰসায়ন বিভাগত পানী নথকাৰ অজুহাতত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে ক্লাছ নকৰি ওলাই অহাত তেওঁ দুয়োহাতে দুটা বৃহৎ বাল্টিৰে পানী নি প্ৰেক্টিকেল কোঠাত দি আহিছিল। সেই দৃশ্য দেখি পিয়াঁপি দি ফুৰা উৰুলি পুঙা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল সুৰসুৰকৈ প্ৰেক্টিকেল কোঠাত সোমাইছিল।

অধ্যক্ষৰ কোঠাটো আছিল তেনেই সাধাৰণ। অত্যুৎসাহী প্ৰবক্তা এগৰাকীয়ে এবাৰ অধ্যক্ষক কোঠাটোত কাৰ্পেট এখন পাৰি লোৱাৰ পৰামৰ্শ দিছিল; নিৰ্বিকাৰ কণ্ঠে অধ্যক্ষই কৈছিল —আগতে কলেজখন উন্নত কৰি লওঁচোন, কাৰ্পেটখন তাৰ পাছতো পাৰি ল'ব পাৰিম। আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ সাৰ্বিক উত্তৰণ তেওঁৰ আছিল একমাত্ৰ লক্ষ্য। স্বৰ্গীয় গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱৰ জীৱিত কালতে আৰ্যবিদ্যাপীঠ হৈ উঠিছিল সাৰস্বত নভোমণ্ডলৰ উজ্বল নক্ষত্ৰ। তত্ৰাচ ঋষিতুল্য অধ্যক্ষগৰাকীয়ে সহজ-সৰলভাৱেই জীৱন যাপন কৰিছিল, আৰ্য বিদ্যাপীঠৰ সামগ্ৰিক উন্নয়নৰ বাবে তেওঁ জীৱনৰ প্ৰতিটো পল-অনুপল নিৰ্দ্বিধাই কৰিছিল উৎসৰ্গ।

চকীদাৰ ৺ফাগু কুৰ্মী আছিল অধ্যক্ষ ৺গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱৰ সোঁহাতস্বৰূপ। ৺ফাগু কুৰ্মীক বাদ দি আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ বিবৰ্তনৰ ইতিহাস সম্পূৰ্ণ কৰাটো অসম্ভৱ। মহাবিদ্যালয়ত পাঠদানৰ অন্তত দুৱাৰ-খিৰিকিবোৰ বন্ধ কৰা হ'লনে নাই, টটাটিঙা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ উৎপাতত ক'ৰবাত ডেস্ক-বেঞ্চৰ ভিকাহ্ন ভাগিল নেকি, নিৰ্ভাৰ চেহেৰাৰ লোকজনে অহোৰাত্ৰ সেইবোৰ চাই কলেজখনৰ কোঠালিয়ে-বাৰাণ্ডাই পিতপিতাই ফুৰিছিল। যথোচিত সময়ত উদণ্ড ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক ককৰ্থনা কৰিবলৈ অধ্যক্ষদেৱে কাহানিও দ্বিধাবোধ কৰা নাছিল। অধ্যক্ষৰ অনুপস্থিতিত সেই কাৰ্য নিষ্ঠাৰে সম্পন্ন কৰিছিল ৺ফাগু কুৰ্মীয়ে। পঢ়া-শুনালৈ আংগুষ্ঠ প্ৰদৰ্শন কৰি ওভতগোৰে নাচি-ফুৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে ৺কুৰ্মীক যম দেখাদি দেখিছিল।

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদালয়ত প্ৰবক্তাৰূপে যোগ দিয়াৰ দিনা সেই মহাবিদ্যালয়ৰ পদাৰ্থ বিজ্ঞান বিভাগৰ প্ৰবক্তা শ্ৰী সুৰেন্দ্ৰ শৰ্মাই মোক দেখুৱাই অধ্যক্ষক কৈছিল— 'ছাৰ, সেই ল'ৰাজনেই এইজন'। শ্ৰী শৰ্মাৰ সহজ-সৰল কথাষাৰেই মোৰ বাবে সাথৰ সদৃশ হৈ পৰিছিল। পাছতহে উৰহী গছৰ ওৰ পাইছিলো।

তাহানিখনৰে পৰা আজিকোপতি ব্যৱহাৰিক দিশত অসমীয়া ভাষা জনপ্ৰিয় হৈ উঠা নাই। চিঠিৰ ঠিকনা, দৰ্খাস্ত, চাইন ব'ৰ্ড ইত্যাদি অসমীয়াতে লেখাৰ প্ৰথা এতিয়াও লোকপ্ৰিয় নহয়। মই আৰ্য বিদ্যাপীঠত চাকৰি বিচাৰি কৰা দৰ্খাস্তখন অসমীয়াতে লেখিছিলো। ইংৰাজীতে লেখা দৰ্খাস্তসমূহৰ মাজত অসমীয়াতে লেখা দৰ্খাস্তখনে স্বাভাৱিকতেই অধ্যক্ষৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিছিল। তেওঁ মোৰ বিষয়ে জানিবলৈ আগ্ৰহ প্ৰকাশ কৰিছিল। চাকৰিত যোগদান কৰাৰ দিনা সেই কথাকে শ্ৰী সুৰেন্দ্ৰ শৰ্মাই অধ্যক্ষক সোঁৱৰাই দিছিল।

এদিন কি দুদিন ক্লাছ লৈছোঁনে নাই, তেতিয়াই এটা পাহৰিব নোৱাৰা ঘটনা ঘটিছিল। সেইদিনা মই সংস্কৃতি আৰু পাৰিপাৰ্শ্বিকতাৰ অবিচ্ছেদ্য সম্বন্ধৰ বিষয়ে

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক বুজাই আছিলো। আত্মস্থভাৱে পাঠদান কৰি থকাৰ মাজতে হঠাতে মোৰ চকুত পৰিছিল শ্ৰেণীকোঠাৰ শেষ বেঞ্চখনত অধ্যক্ষ শৰ্মাদেৱ বহি আছে। তেখেতক দেখাৰ পাছত মইনো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক পঢ়ুৱালো নে বেবেৰিবাংহে বকিলো, উৱাদিহ নাপালো। পাছত তেখেতে কোনো কোনো জ্যেষ্ঠ সহকৰ্মীক এনেদৰে কোৱা বুলি জানিব পাৰিছিলো — 'ছলিটোৱে ভাল পঢ়ায়'। অধ্যক্ষ শৰ্মাদেৱৰ বহু কথা-কাহিনীয়েই বৰ্তমান কিম্বদন্তিত পৰিণত হৈছে।

সেই সময়ত নৃতত্ব বিভাগৰ প্ৰমুখ অধ্যাপক আছিল শ্ৰী ৰামচৰণ দাস। তেখেতৰ বাহিৰে বিভাগটোত বীৰেণ দাস, ৰেণুকা দাস আৰু অনিল দেৱক সহকৰ্মীৰূপে পাইছিলো। মই বিভাগটোত যোগ দিয়া বছৰতেই নৃতত্বৰ অনাৰ্চ আৰম্ভ কৰা হৈছিল; তাৰ আগলৈকে গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধীনত থকা মহাবিদ্যালয়সমূহৰ মাজৰ একমাত্ৰ কটন কলেজতহে নৃতত্ব বিষয়ত অনাৰ্চ (বৰ্ত্তমান মেজৰ বোলা হয়) আছিল। চাকৰিত যোগদান কৰাৰে পৰা আৰ্য বিদ্যাপীঠ এৰি যোৱাৰ সময়লৈকে মই নৃতত্ব শিক্ষাৰ বাবে অপৰিহাৰ্য field work ৰ বাবে ছাত্ৰছাত্ৰীসকলক লৈ গৈছিলো। সেই সময়ত অসমৰ বুজন সংখ্যক ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়েই কটন কলেজত পঢ়াৰ সপোন লালন কৰিছিল। তুলনামূলকভাৱে কম নম্বৰ পাই আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ত নৃতত্বৰ মেজৰ অধ্যয়ন কৰা বহু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে কটন কলেজৰ মেধাৱী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ লগত সমানে ফেৰ মাৰি বি এ, বি এছ চি পৰীক্ষাত প্ৰথম দ্বিতীয় স্থান অধিকাৰ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল।

গণিত বিভাগৰ সুশীল বৰঠাকুৰ, ডঃ ভবেন কলিতা, ডঃ নন্দৰাম দাস, ভূগোল বিজ্ঞান বিভাগৰ বৃন্দাবন গোস্বামী, উদ্ভিদ বিজ্ঞান বিভাগৰ পংকজ দত্ত, দিবাকৰ গোস্বামী, ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচাৰ্য্য, জীৱবিজ্ঞান বিভাগৰ নৰেশ্বৰ শৰ্মা, পৰিসংখ্যা বিভাগৰ সলিল দত্ত, ডঃ দিলীপ নাথ, গিৰীশ শৰ্মা, ডঃ লৱানন্দ চৌধুৰী, ইংৰাজী বিভাগৰ গণেশ দাস আৰু বহু সহকৰ্মীৰ লগত মোৰ হৃদ্যতা স্থাপিত হৈছিল। পদাৰ্থ বিজ্ঞান বিভাগৰ কল্যাণ ভট্টাচাৰ্য্য, অমূল্য চৌধুৰী আৰু অন্যান্যসকলৰ লগত কেতিয়াবা গল্প-গুজৰত মত্ত হৈছিলো। কলেজখনৰ একে চৌহদতে থকা ভগ্নী অনুষ্ঠান আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰ মিষ্টভাষী জ্ঞানলিপ্সু অধ্যক্ষ অচ্যুতানন্দ চৌধুৰীৰ লগতো আন্তৰিক সম্বন্ধ প্ৰগাঢ় হৈ পৰিছিল। তেওঁৰ সুযোগ্য পুত্ৰ সুদক্ষ এ চি এছ বিষয়া বিৱেকানন্দ চৌধুৰী এসময়ত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ সাধাৰণ সম্পাদক আছিল।

১৯৭৬-৭৭ চনৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ সাধাৰণ সম্পাদক আছিল নুৰুল হুছেইন। তেওঁ এদিন মোক ক'লেহি— ছাৰ, আমি আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ সংগীতৰূপে গীত এটি লব বিচাৰিছো, আপুনি লেখি দিব লাগে। ময়ো লেখি দিলো। পাছতহে গম পালো যে তেনেকৈ একৈশটি গীত সংগ্ৰহ কৰা হৈছে আৰু যশস্বী কবি নীলমণি ফুকন, সমৰ্পিত সাহিত্যিক নলিনীধৰ ভট্টাচাৰ্য আৰু অসমীয়া বিভাগৰ তৎকালিন প্ৰমুখ অধ্যাপক দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মাক লৈ গঠিত সমিতি এখনে সেই গীতসমূহৰ পৰা উৎকৃষ্ট গীতটি নিৰ্বাচন কৰিব। তেওঁলোকৰ নিৰ্বাচন আৰু অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মাৰ চূড়ান্ত অনুমোদনক্ৰমে মহাবিদ্যালয় সংগীতটি গ্ৰহণ কৰা হ'ব। সেই নিৰ্বাচন— অনুমোদনৰ জেওৰা-জপনা অতিক্ৰম কৰি মই ৰচনা কৰা গীতটি মহাবিদ্যালয় সংগীতৰূপে স্বীকৃত হয়। আজিকোপতি মহাবিদ্যালয়খনিৰ সকলো অনুষ্ঠানতে ধ্বনিত-প্ৰতিধ্বনিত হয় সেই গীতটিঃ

জ্ঞান প্ৰদীপৰ শিখাত কঁপিছে
মহাসাধনাৰ গীত
প্ৰজ্ঞা ধৃতিৰ ভেটিত জিলিকে
আৰ্য বিদ্যাপীঠ

নুৰুল হুছেইন ছাত্ৰ একতা সভাৰ সাধাৰণ সম্পাদক হৈ থকা কালছোৱাত মোৰ পৰামৰ্শ অনুযায়ী কলেজখনৰ তোৰণৰ সন্মুখত বৃহৎ লেটাৰ বক্স এটা স্থাপন কৰাইছিল। ছাত্ৰ একতা সভাৰ লগত মই অংগাগীভাৱে জড়িত আছিলো আৰু একাধিকবাৰ সুকুমাৰ কলা বিভাগ আৰু সাহিত্য বিভাগৰ তত্বাৱধায়কৰূপে কাৰ্য সম্পাদন কৰিছিলো।

গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱৰ মৃত্যুৰ পাছত শ্ৰী অমৃক সিঙে মহাবিদ্যালয়খনিৰ অধ্যক্ষৰ ভাৰ গ্ৰহণ কৰে। ইতিমধ্যে মই অসমীয়া বিষয়ত স্নাতকোত্তৰ ডিগ্ৰী লাভ কৰিছিলো। সেইসময়ত কলেজখনৰ নৈশ বিভাগত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা হ্ৰাস পোৱাৰ বাবে অধ্যক্ষ সমন্বিতে কলেজখনৰ শুভাকাঙ্খী লোকসকলে উদ্বেগ প্ৰকাশ কৰিছিল। সেইবাবে অধ্যক্ষই নিশাৰ বিভাগত চুক্তি অনুযায়ী কৰ্মৰত অংশকালিন প্ৰবক্তাসকলৰ আমূল পৰিৱৰ্তন সাধন কৰিছিল। তেওঁ মোক অসমীয়াৰ প্ৰবক্তাৰূপে নৈশ বিভাগত পাঠদান কৰিবলৈ অনুৰোধ জনাইছিল। মই অধ্যক্ষৰ সেই অনুৰোধ ৰক্ষা কৰিছিলো আৰু আৰ্য বিদ্যাপীঠত কাম কৰি থকাৰ শেষ দিনটোলৈ নৃতত্বৰ সমান্তৰালভাৱে অসমীয়া বিভাগতো পাঠদান কৰিছিলো।

যিসকল নিবেদিত শিক্ষক-শিক্ষয়িত্রীৰ পৰাকাষ্ঠাৰ বাবে সেইসময়ত আৰ্য বিদ্যাপীঠৰ নাম ৰজনজনাই উঠিছিল, সেইসকলৰ ভিতৰত গণিত বিভাগৰ অধ্যাপক দেৱানন্দ শইকীয়াৰ নাম সৰ্বাগ্রে উল্লেখযোগ্য। তদুপৰি নীলমণি ফুকন আৰু নলিনীধৰ ভট্টাচাৰ্যৰ হৃদয়ৰঞ্জক সাহিত্য সাধনাৰ বাবেও কলেজখনে অজস্র জনগণৰ মাজত বিস্ময় আৰু সম্ভ্ৰমৰ উদ্ৰেক কৰিছিল।

বহুতে ভাৱে আৰ্য কলেজখন 'আৰ্য' সকলৰ বাবেহে, 'অনাৰ্য' সকলৰ তাত স্থান নাই। প্ৰকৃতপক্ষে প্ৰাচীন শ্লোক এটিৰ সাৰমৰ্মৰ আধাৰতহে কলেজখনৰ নাম আৰ্য বিদ্যাপীঠ কৰা হৈছিল। শ্লোকটি এনেধৰণৰ ঃ

কৰ্ত্তব্যামাচৰেন কৰ্মকৰ্ত্তব্যা মনাচৰেৎ।
তিষ্ঠতি প্ৰকৃতাচাৰে যঃ সঃ আৰ্য ইতি স্মৃতঃ।।

ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ অন্যতম আধাৰৰূপে স্বীকৃত স্মৃতি শীৰ্ষক গ্ৰন্থত সন্নিৱিষ্ট এই শ্লোকটিৰ অৰ্থ এনেধৰণৰঃ অকৰ্ত্তব্য পৰিহাৰ কৰি যিসকলে নিষ্ঠাৰে কৰ্ত্তব্য সম্পাদন কৰে, তেওঁলোকেই আৰ্য। মহাবিদ্যালয়খনিৰ প্ৰতিষ্ঠাতা অধ্যক্ষয়ো কলেজখনিৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, প্ৰবক্তা-কৰ্মচাৰী সকলোৰে মনত কৰ্মোদ্যম জাগৰূক কৰি সুনিৰ্দিষ্ট লক্ষ্য অভিমুখে অগ্ৰসৰ কৰাবলৈ অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিছিল। আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয় সংগীতটিত ময়ো অনুষ্ঠানটিৰ সাৰস্বত নিৰ্যাস আৰু স্মৃতিৰ শ্লোকটিৰ শুন-নুশুন ধ্বনি সামৰি-সুতৰি ৰাখিবলৈ চেষ্টা কৰিছিলো। কলেজখনত মই কাম কৰি থকা অৱস্থাতে ছাত্ৰ এগৰাকীয়ে মহাবিদ্যালয় সংগীতটি ইংৰাজীলৈ তৰ্জমা কৰিছিল আৰু গীতটিৰ ইংৰাজী ৰূপটি মহাবিদ্যালয়ৰ বাৰ্ষিক পত্ৰিকাত প্ৰকাশো হৈছিল।

আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ অজস্ৰ স্মৃতিৰে মোৰ হৃদয় পৰিপূৰ্ণ হৈ আছে। কোনো কোনো সময়ত অনুভৱ হয়, কলেজখনত কাম কৰি থকা দিনকেইটাই মোৰ জীৱন, বাকীবোৰ দিন-ৰাতি জীৱনৰ পুনৰাবৃত্তি মাত্ৰ। কেতিয়াবা অকস্মাৎ মোৰ মনৰ মাজত গুঞ্জৰি উঠে মহাবিদ্যালয় সংগীতৰ একোটা কলি—

সুপ্তবীজৰ তন্দ্ৰা ভাঙিল
হ'লযে অংকুৰণ
পুষ্পে পত্ৰে শোভিত তৰুই
ধিয়ালে নীল গগণ
ধ্যান-ধাৰণাৰ জ্ঞান-গৰিমাৰ
শুনো সুধাময় গীত।

এজন মানুহ আছিল....

শ্ৰী অজিত কুমাৰ মিশ্ৰ

ইয়াতে এজন মানুহ আছিল ঃ প্ৰায় ওঠৰ বিঘা মাটি-কালিৰ খাল-বিল-পানী আৰু মেটেকানিৰ মাজে মাজে, ঘোৰাৰ আস্তাবলৰ দুৰ্গন্ধক আওকান কৰি, খালত পিচলি নপৰাকৈ স্বপ্নাৱিষ্ট মানুহৰ দৰে তেওঁ ঘূৰি ফুৰিছিল। তেজস্বী চকুহালত যেন এটা উদ্ভ্ৰান্ত দৃষ্টি— কিবা এটা কৰিব লাগে, কিবা এটা হব লাগে; কিন্তু ধাৰণা অস্পষ্ট— কি হ'ব? ক'ত? কেতিয়া হ'ব? এনেবোৰ প্ৰশ্নই মানুহজনক জুমুৰি দি ধৰিছিল। তথাপি মানুহজনে সপোন দেখিছিল— মহৎ কিবা এটা কৰাৰ। ধন-দৌলত, প্ৰতিপত্তি, বৈষয়িক সুখ— ওহোঁ, এনেবোৰ কথা তেওঁৰ চিন্তাৰ পৰিধিত নাছিল। তেওঁ সপোন দেখিছিল জ্ঞানৰ জ্যোতি বিলোৱাৰ; নৱ-প্ৰজন্মক উদ্বুদ্ধ কৰাৰ; পোহৰৰ বাটেৰে সমাজৰ উত্তৰণ ঘটোৱাৰ— বহুজন সুখায়, বহুজন হিতায়।

এই মানুহজনক হয়তো আপুনিও দেখিছে। শুধ বগা ধুতি-পাঞ্জাৱী পৰিহিত, শুভ্ৰকেশ, সদাহাস্যমুখ আৰু জ্যোতিষ্মান চকুযুৰিৰে বিশাল ব্যক্তিত্বৰ গৰাকী এই মানুহজন আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ চৌহদত একক আৰু অদ্বিতীয় ব্যক্তি হিচাপে পৰিগণিত হৈছিল; মানুহজন যেনিবা নিজেই এটা অনুস্থানলৈ ৰূপান্তৰিত হৈছিল।

এটা অদম্য ইচ্ছাশক্তিয়ে মানুহজনৰ মনটো অহৰহ উজ্জীৱিত কৰি ৰাখিছিল আৰু তাৰ ফলতেই বোধহয় মানুহজনৰ অন্তৰ প্ৰাণ-প্ৰাচুৰ্য্যৰে ভৰি আছিল। কাম যদি কৰিবই লাগে তেতিয়াহলে তাকে কৰাই উচিত। খাৱন-শোৱনৰ কথাই কামৰ

মাজত ব্যাঘাত ঘটাব নোৱাৰে। কামত মগ্ন হৈ থকাৰ ফলত দুখ-ভাগৰ আহি সোমাবলৈ সুৰুঙাই নাপায়। এয়াই আছিল মানুহগৰাকীৰ কৰ্ম্মনীতি। কৃতজ্ঞ সমাজে সেয়ে মানুহগৰাকীক অভিবাদন জনালে— "কৰ্মযোগী" বুলি।

কৰ্ম্মস্পৃহা এটা সোঁচৰা ৰোগৰ দৰে; এজনৰপৰা আন এজনৰ গালৈ বিয়পে। কৰ্মযোগী, পণ্ডিত গিৰিধৰ শৰ্মাৰ আদৰ্শ আৰু নীতিৰ দ্বাৰা অনুপ্ৰাণিত হৈ হেজাৰজন অনুৰাগী আগবাঢ়ি আহিল সহযোগী হবলৈ। সমাজত নিঃস্ব আৰু অনাদৃত জনেও আদৰ্শৰ মোল বুজি ধনে-জনে সহায় কৰিলে। ধীৰে ধীৰে এদিন সপোন ফলিয়ালে। আদৰ্শৰ "আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ" গঢ় লৈ উঠিল। প্ৰাচীন গুৰুকূলৰ আদৰ্শ, কৰ্ম-সংস্কৃতিৰ মোহ আৰু গুণী-জ্ঞানী, আত্মোৎসৰ্গী শিক্ষক-সমাজৰ আকৰ্ষণ তথা আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ মূলমন্ত্ৰ— অন্ধকাৰ আঁতৰাই জ্ঞানৰ পোহৰ বিলোৱা (তমসো মা জ্যোতিৰ্গময়) ৰ দ্বাৰা উদ্বুদ্ধ হৈ অসমৰ বিভিন্ন প্ৰান্তৰ পৰা হেজাৰ-বিজাৰ বিদ্যাৰ্থী আৰু অভিভাৱকৰ সমাবেশ ঘটিল— যেন এখন পূণ্যতীৰ্থ।

আদৰ্শৰ জয়যাত্ৰাৰ সুদীৰ্ঘ পথ-পৰিক্ৰমা কিন্তু মসৃণ নাছিল। সফলতাৰ আনন্দ, বিফলতাৰ নৈৰাশ্য, কৃতজ্ঞতাৰ তৃপ্তি, কৃতঘ্নতাৰ হতাশা, আনুগত্য অথবা প্ৰৱঞ্চনা— এইবোৰেই আছিল পাথেয়। তথাপিও, গভীৰ আত্মবিশ্বাস, অদম্য সাহস আৰু মনোবল, প্ৰবল ইচ্ছাশক্তি আৰু কৰ্মপ্ৰেৰণাৰ সমুখত কোনো বাধাই থিয় দিব নোৱাৰিলে। সেই মানুহজন সেয়ে আজি সমাজত 'আৰ্য্যপিতা' ৰূপে স্বীকৃত, সমাদৃত আৰু পূজ্য হৈ প্ৰতিভাত হ'ল।

যিজন মানুহৰ কথা মই ক'ব ধৰিছো তেওঁ এদিন শিশু আছিল। এতিয়া প্ৰায় এশ বছৰেই হব। ইংৰাজী ১৯১২ চনত বৰ্ত্তমানৰ নলবাৰী জিলাৰ ককয়া নামৰ গাওঁখনত তেওঁৰ জন্ম। সংসাৰত পিতৃ-মাতৃ আৰু দুই ভাই। আৰ্থিক অনাটনৰ মাজতেই সংসাৰ চলিছিল। কোনো আক্ষেপৰ কথা নাই। আমাৰ গ্ৰাম্যাঞ্চলৰ শতকৰা ৯০ টা পৰিয়াল তেনেকৈয়ে চলে। কিন্তু শৈশৱ পাৰ হবলৈকে নাপালে। আঠ বছৰীয়া লৰাটোৰ পিতৃ বিয়োগ ঘটিল। লগত থাকিল বিধবা মাতৃ আৰু সৰু ভাই। এনে পৰিস্থিতিত সংসাৰ কেনেকৈ চলিছিল তাৰ বৰ্ণনা দিয়াৰ সকাম নাই; সি সহজেই অনুমেয়। মাতৃ দশমপ্ৰিয়াৰ অসীম ত্যাগ, মনোবল আৰু প্ৰত্যুৎপন্নমতিতাৰ গুণতেই দুয়োটি শিশু ডাঙৰ-দীঘল হৈ আহিল। ডাঙৰ লৰাই চামতা হাইস্কুলৰ

পৰা কৃতিত্ব সহকাৰে মেট্ৰিক পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ সিদ্ধান্ত ল'লে— তেওঁ আৰু পঢ়িব নোৱাৰে। পৰিয়ালৰ ডাঙৰ ল'ৰা হিচাপে সংসাৰ চলোৱাৰ দায়িত্ব নিজে মূৰ পাতি ল'লে। সৰ্বতোপৰি তীক্ষ্ণ বুধি সৰু ভায়েকক পঢ়াই-শুনাই উচ্চশিক্ষিত কৰি তুলিব লাগিব। গতিকে, তেনেদৰেই কাম হ'ল। সেই সপোন দেখা ককায়েকজনে মাহিলী বাৰ টকা বেতনত প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ৰ শিক্ষকৰূপে জীৱন-যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিলে। মেধাবী সৰু ভায়েকজনে মাক আৰু ককায়েকৰ ছত্ৰছায়াত ডাঙৰ-দীঘল হৈ সৰ্বোচ্চ ডিগ্ৰী লাভ কৰি ইংলেণ্ডতো শিক্ষাগ্ৰহণ কৰি কালক্ৰমত অসমৰ শিক্ষাধিকাৰৰ পদ শুৱনি কৰাৰ উপৰিও এজন প্ৰথিতযশা ঔপন্যাসিক আৰু গল্পকাৰ হিচাপে সময়ৰ বালিত খোজৰ চিন ৰাখি গ'ল। এইজনা প্ৰচাৰ-বিমুখ, নীৰব সাহিত্য সাধক তথা বিশিষ্ট শিক্ষাবিদ হ'ল— উঁমাকান্ত শৰ্মা।

শৈশৱতে পিতৃহাৰা হোৱা, ভাতৃৰ অভিভাৱক হোৱা, মাতৃৰ প্ৰতিপালক হোৱা সেই পাঠশালাৰ পণ্ডিতজনৰ অন্তৰত কিন্তু মহত্বলাভৰ সপোনটো দগ্‌মগাই জ্বলি আছিল। সেয়ে প্ৰেৰণা, সেয়ে দিক্‌দৰ্শক। ভাতৃক আগুৱাই নিয়াৰ লগে লগে নিজেও নৰ্মাল শিক্ষকৰ পাঠ্যক্ৰম সম্পূৰ্ণ কৰিলে। সংস্কৃত ভাষাৰ প্ৰতি থকা অনুৰাগৰ ফলশ্ৰুতি হিচাপে গাঁৱতে থকা সংস্কৃত টোলৰ পৰা পৰীক্ষা দি "ব্যাকৰণ শাস্ত্ৰী" হ'ল। ক্ৰমে চাকৰিৰ পদমৰ্যাদা সলনি হৈ গৈ থাকিল। চৰকাৰী হাইস্কুলৰ সংস্কৃত শিক্ষকৰ পদ পালে। চৰকাৰী চাকৰি আৰু পৰিয়ালৰ দায়িত্ব বহন কৰি থকাৰ মাজতে এই তীক্ষ্ণধী লোকজনে প্ৰাইভেট পৰীক্ষাৰ্থী হিচাপে ঘৰতে পঢ়ি আই. এ. বি.এ. আৰু অসমীয়া বিষয়ত এম.এ ডিগ্ৰীও লাভ কৰিলে।

এই সময়ছোৱাত তেখেতৰ বিদ্যায়তনিক দিশত নতুন এক অধ্যায়ৰ সংযোজন হ'ল— পাণ্ডিত্যপূৰ্ণ পাঠ্যপুথি প্ৰণেতাৰ ৰূপত। মই অষ্টম শ্ৰেণীত পঢ়ি থাকোতে এদিন অকস্মাতে পণ্ডিত গিৰিধৰ শৰ্মাৰ হস্তাক্ষৰ আৰু আশীৰ্বাদ সম্বলিত এখন কিতাপ— প্ৰৱেশিকা ৰচনা শিক্ষা— উপহাৰস্বৰূপে মোৰ হাতত পৰিলহি। এই ঘটনাটোৱে সেই সময়ত মোক কেনেদৰে প্ৰভাৱিত আৰু অনুপ্ৰাণিত কৰিছিল তাক এতিয়া মই ভাষাৰে প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰিম। নৱম শ্ৰেণীত থাকোতে একেদৰে মোলৈ আশীৰ্বাদ কঢ়িয়াই আনিলে আন এখন কিতাপে— Sanskrit Grammar, Composition and Translation. তেতিয়া মোৰ বয়সত স্বয়ং

পাঠ্যপুথি লেখক এজনৰ পৰা কিতাপ উপহাৰ স্বৰূপে পোৱাটো কিমান গৌৰৱৰ কথা— তাকে ভাবি মই শিহৰণ অনুভৱ কৰিছিলোঁ। ইয়াৰ ফলো ফলিছিল। তেতিয়াৰ পৰা স্কুলৰ পৰীক্ষাত আমাৰ শ্ৰেণীৰ ভিতৰত অসমীয়াত মই প্ৰায়ে সৰ্ব্বোচ্চ নম্বৰ পাবলৈ ধৰিলোঁ; আৰু তেতিয়ালৈকে সংস্কৃতত ৪০/৫০ পাই থকা মই মেট্ৰিক পৰীক্ষাত সংস্কৃতত 'লেটাৰ' পালোঁ।

সেই পাণ্ডিত্যপূৰ্ণ কলম বহুবছৰ জুৰি অবিৰাম চলি থাকিল। এখন এখনকৈ প্ৰকাশিত হ'ল— Anglo-Assamese Dictionary, অসমীয়া অভিধান, শুৱলা পাঠ, আধুনিক অসমীয়া ব্যাকৰণ ইত্যাদি।

এখন সৰ্বাঙ্গসুন্দৰ, পূৰ্ণপৰ্য্যায়ৰ আদৰ্শ শিক্ষানুস্থান গঢ়ি তোলাৰ যি সপোন মানুহজনে দেখিছিল, তাৰ হকেই ব্যক্তিগত জীৱনৰ ভালেখিনি কথা তেখেত ত্যাগ কৰিবলগীয়া হ'ল। আৰ্য্যবিদ্যাপীঠক সম্পূৰ্ণ সময় দিবৰ কাৰণে সেই সময়ৰ সন্মানীয় কটন কলেজৰ অধ্যাপকৰ পদ এৰিবলগীয়া হ'ল। ঘৰ-সংসাৰৰ দায়িত্ব, লৰা-ছোৱালীৰ অভিভাৱকত্ব, আত্মীয়-স্বজনৰ সম্পৰ্ক— এই সকলোবোৰ তেখেতৰ সুযোগ্যা পত্নীলৈ হস্তান্তৰিত হ'ল। আৰ্য্য বিদ্যাপীঠত দিন-ৰাতি একাকাৰ হ'ল। দূৰণিৰ মিতিৰ-কুটুমে লগ পাবলৈ আহে যদি, ঘৰলৈ যোৱাৰ সকাম নাই; কিয়নো ঘৰত পাব পৰা সময়খিনি হ'ল— খোৱা আৰু শোৱাৰ সময়।

জ্ঞানৰ পোহৰ বিলোৱা মানুহজনে সমাজ গঠনৰ কামতো সমানেই ভাগ লব পাৰিছিল। সময়ৰ অভাৱ হোৱা নাছিল। ৰিহাবাৰী উন্নয়ন সমিতি, নামঘৰ, হৰিমন্দিৰ আৰু আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ কাম-কাজ নিয়মিত ভাবে চোৱা-চিতাৰ কৰাৰ উপৰিও বাণীকান্ত ছোৱালী স্কুলৰ প্ৰতিস্থাৰ কামত জড়িত হৈছিল। ৰাষ্ট্ৰীয় স্বয়ংসেৱক সংঘৰ ৰাজ্যিক প্ৰধান হিচাপেও সেৱা আগবঢ়াইছিল। অসম কলেজ অধ্যক্ষ পৰিষদ, অসম পুথিভঁৰাল সংঘ, উত্তৰ-পূৰ্ব ভাৰত হৰিদেৱ সংঘ, কামৰূপ সাহিত্য সভা আদি অনুস্থানৰ গুৰি ধৰিবলৈ তেখেতে সময় উলিয়াব পাৰিছিল। সৰ্বোপৰি, অসম সাহিত্য সভাৰ দৰে জাতীয় অনুস্থান এটাৰ সভাপতিৰূপে নিৰ্বাচিত হৈ তেখেতে সভাৰ ৰঙিয়া অধিবেশনত সভাপতিত্ব কৰিছিল। এনে বহু অনুস্থান বা প্ৰতিষ্ঠানৰ সংগঠক অথবা গুৰিয়াল হিচাপে তেখেতে নিজৰ বিশাল প্ৰতিভা, বিস্ময়কৰ সাংগঠনিক শক্তি আৰু সন্মোহক ব্যক্তিত্বৰ ছাপ এৰি গৈছে।

সেই মানুহজন, যি মহৎ কৰ্মৰ সপোন দেখিছিল, জ্ঞানৰ জ্যোতি বিলোৱাৰ সংকল্প লৈছিল, আদৰ্শত অটল আছিল, আজীৱন সংগ্ৰাম কৰিছিল— সেই কৰ্ম-যুদ্ধৰ সৈনিকজন ৰণত জিকি জীৱন-আৱৰ্ত্তত আঁতৰি গ'ল; কিন্তু তেওঁৰ মানস-পুত্ৰ আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ প্ৰতিটো খুটাত, প্ৰতি চপৰা ইটাত তেওঁৰ হাতৰ স্পৰ্শ লাগি আছে। আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ আদৰ্শেৰে উদ্বুদ্ধ হেজাৰ-বিজাৰ গুণমুগ্ধ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে দেশ-বিদেশত জীৱনৰ ভেঁটি গঢ়োতে কৃতজ্ঞ অন্তৰেৰে তেওঁৰ স্মৃতিত মূৰ দোঁৱাইছে। এইবোৰৰ মাজতেই তেওঁ থাকি যাব— হৃদয়ৰ সাঁচতীয়া ধন হৈ; নেহেৰায়— যেতিয়ালৈকে আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ থাকিব।

Arya Vidyapeeth and Giridhar Sarma in retrospect.

Dr. Prabin Chandra Sarma

Arya Vidyapeeth was synonymous with Giridhar Sarma some fifty years ago. Giridhar Sarma was a great name in the domains of education in Assam. He was attributed as a successful teacher, educator and an academic administrator. Giridhar Sarma conceived an idea that even in modern times education from the Primary level to the Post Graduation Level and beyond can co-exist under one administration. In academic parlance and on similar occasions he revealed his mind and said that today's India needed noble people in abundance and it was possible by cultivation only.

His concept of creating noble people in large number was given a trial by proposing to form an academic complex Arya Pathsalala- Arya Vidyapeeth H.S.S.M.P. School- Arya Vidyapeeth College. Initially A.V.H.S. & M.P. School and A.V. College started functioning under the some roof by sharing the physical facilities of accommodation, teachers and a symbiotic

process started. Even the management was more or less the same except the control of Govt. and the University. Giridhar Sarma was the main architect of building a noble academic complex where noble minds would impart noble education to generate noble souls to serve the noble causes of the state and the nation to ennoble it. That complex was Arya Vidyapeeth – a teaching-learning institution of the nobles. Everything moved around Giridhar Sarma. Everyday new ideas poured in to make it Sublime. The builders were busy in adding stones and bricks to erect the monolith– the Magnum O-Pus. Unfortunately for Assam many laudable ventures of great people could not endure for long for contradiction and due to compulsions of static regulations. Now A.V.H.S. & M.P. School and A.V. College function in the same campus as two distinct entities. Giridhar Sarma suffered a set back but it was not his defeat but a defeat of a system. He was not at all discouraged, rather he was found very up and doing to create a college where education worth the name takes place.

I did a small stint as a teacher of A.V.H.S. & M.P.S. in 1960 for four months before the announcement of my M.Sc. examination results. I left it to explore better fortune in college. During this small span of time I tried to make a peep into the ambitious project of Giridhar Sarma and thought for a while if I could be of any use to his dream project I moved from institution to institution in search of a conducive place of work. I came back to A.V. College again in 1962 as a lecturer in Chemistry to see what would happen in the next 15 years.

I saw in Giridhar Sarma an indefatigable person. He had

to work in the midst of a plethora of intangible problems. One must have to realize in proper perspective the dimensions and magnitude of the obstacles that may stand on the way of building an institution of its kind as envisioned by Giridhar Sarma. He knew it well that this stupendous task could be possible only with the solid cooperation of a band of selfless and dedicated workers indoctrinated to the philosophy enshrined in the project. He spared no pains to make it to the base.

He had an inimitable and pleasant personality. He could make friends and followers easily. He could also convince a commendable section of the society in which he used to live about the need of an ideal academic institution which could cater to and fulfill the aspirations of those students who were out of bounds of the so called Schools and Colleges of repute. There is little doubt that our education system has discriminated against the potentialities of a vast majority of the students because of incompetence of the teachers on the one hand and academic programme on the other. Can the marks obtained in any kind of examination alone determine the quality and effectiveness of education? Should all the 3rd Divisioners of examinations be rated only as 3rd class citizens in the society? This has a strong demoralizing effect on such students. It is in reality a fall out of an incompatible educational programme and must undergo reforms. Giridhar Sarma's wisdom wanted to bring in a change in outlook and planted a sapling with high hope.

In the fifties, sixties and seventies of the last century there was a craze for degrees and even to-day the scenario has not altered palpably. There was need also. The society and the

academic community were swayed away to produce degree holders in large numbers but failed to comprehend clearly what would happen to those who failed to secure a job or those who failed to obtain degrees. The Radha Krishnan Commission and other reports of education commission of developed countries of the world sounded a note of caution to plan education pragmatically. The basic concept of establishment of AVHS & MP School was in reality a step in that direction. DR. H.K. Bhuyan. S.C. Rajkhowa, Dandeswar Gogoi, Uma Kanta Sarma, Dr. M.N. Goswami, Rajani Kanta Sarma Dr. P.K. Choudhury and many other leading educationists of that time reposed confidence on Giridhar Sarma. They honestly thought that given the cooperation, he might play a pioneering role of change. They appreciated his plan of action and often admired his as a socio-technocrat.

It was an uphill task for him to translate his ideas of change into action. He had to encounter many odds and at times confounded with worse confusion. He had to be confronted and baffled. He was steadfast and did never relent. He was meticulously careful in preparing the blue print of the project and could anticipate well in advance how to herald the tough course.

He was most unassuming in his attitude and down to earth but endowed with lofty ideas. Most of the time he was found to be jovial and humorous. He appeared to be friendly and created a deep impression on who-so-ever came into his contact. He could command support from a large part of the society that there was need for establishment of an ideal college it Serapbhati, infamous

for antisocial activities even in broad daylight. He could impress even a cartpuller to part with a plot of land for the college. He could persuade a milk seller named Tulashi Goalini to donate her savings to rear "a garden of children". He could garner land from the Govt. of Assam and from Abdul Hye and Talebuddin Ahmed. He could obtain handsome donation from the Das brothers of Rehabari (Padma-Gajendra). Some other donors viz Amar Ghosh, Sitikantha Rai, Radha Bora, Achala Kanta Bhuya, Sardar Sontokh Singh need mention for their timely help. However it was not possible to get right cooperation from the richest community of the city in an appreciable manner. It is not known to many how thankless it could be to go to the donors, times without number, for very big causes also. Cease going only when one is either refused or only a part of the promised amount is sent through a messenger with a note not to disturb further. The positive help and gesture of the Das brothers helped Giridhar Sarma not to lose heart. Rai Mohan Sarkar, an illiterate contractor, was found committed to a great cause. It appeared to be unbelievable that the required accommodation and other facilities were ready in such short time

Giridhar Sarma knew it well, a wise man of his stature that the success or failures of an academic institution revolves round the quality of teachers. Only the most committed and the dedicated of them can really perform. He, therefore, tried his utmost to appoint teachers of merit. Without casting any aspersion against anybody it car however be said that unintentional mistakes were made in some cases for which he had to repent later. It is praiseworthy that at the very beginning

a good number of gifted teachers of Cotton College rendered their very useful services for a great cause. This was possible only for Giridhar Sarma's sincerity of purpose.

The courage and conviction of Giridhar Sarma was evident when he introduced as many as eleven subjects in the Arts Stream including a subject in Commerce in one go and only offer a lapse of three years he proposed to introduce eleven disciplines in the science Stream. It was a Herculean task to arrange for accommodation, laboratories, equipments, furniture, teachers in the respective departments, permission to start two streams in such a short interval, Govt. concurrence, reserve fund etc. The authorities that be were sure that Giridhar Sarma would never retreat. He could do even a bigger miracle when the college was affiliated in all the subjects and the students could appear in the college centre as regular candidates. Till then the college used to receive only a small amount of ad-hoc-grant and the entire burden of finance was on the head of Sarma. At that period of time Sarma was found not to part with a pocket diary and revenue stamps to be pasted or hand notes of borrowed money. His face glittered in brilliance of satisfaction to see at the stroke of 9 A.M. that the college campus was in pin-drop-silence except the ardent voice of the teachers. He moved with an intent alacrity all around. Silence of a classroom prevailed everywhere. His guts were acknowledged even by his worst detractors.

Arya Vidyapeeth College is one of the very few colleges of Assam to be brought under deficit-system of Grants-in-aid in two streams in the shortest possible time. The most spectacular thing in this regard was to present the statement of deficit particulars

of the entire teaching and non-teaching staff as per Govt. and University norms. It came as a great relief to Sarma as the financial burden immediately decreased. This allowed him to think even bigger. The employers were all happy for obvious reasons of service and pay security.

Even today when I move down the memory lane and at some poignant moments I recollect how difficult it could be to conduct examinations of the college such as Terminal Test, Annual etc in today's conditions. The Heads of the departments submitted manuscripts in most cases in illegible hands and that too not in order. Many of them were rewritten or typed out wherever possible and then Xeroxed under the strict supervision of Sarma. The task was done by a group of three teachers. Confidence was maintained scrupulously and no incidence of cancellation of any examination occurred for leakage of questions.

He climbed stiff rocks up to comfortable height and kindled in him the hope that the peak may not be a far distant place. He scaled bigger heights by introducing Honours (Major) in most cases. Teachers in general began to perform. The results of the College proved that it was not inferior to any other college of standing. He was found happy and began to be more active to proceed toward the professed goal.

Giridhar Sarma was the spirit behind the establishment of Arya Vidyapeeth. Arya means noble. It was sanctified by performing a Yajna in the name of MahaVishnu, Havana was performed to enlighten them and for blessings. Giridhar Sarma was the founder Principal of the college while he was the Professor

of Cotton College. University regulations demand a whole time Principal of an affiliated college . Sarma was to take a very hard decision of his life: either to be a Principal of a college with uncertain future or to remain as professor of a Premier Govt. College. He was true to his ideology and did not depart from the Scene. Till the last day of his work he was everything in the college, a great towering personality.

He was born poor but in the womb of a great mother whom poverty could never cow down. His mother was an embodiment of tolerance and was ever ready to face hardship. Her second son Uma Kanta Sarma was also a worthy son of the state Giridhar Sarma did his Matriculation examination from Chamata High School (now higher secondary) in first Division but could not enter into the portals of any college or University as he was destined to bear family burdens. By dint of his perseverance, tenacity and farsightedness she could also attain the cherished goal. He was thorough, skillful, methodical, wise and adroit. He was responsive and responsible to meet the need of the family and the society. He was highly cultured and compassionate. He was a brave soul. Starting his career as a Primary School teacher he could accomplish all the qualifications of a reputed teacher of the great Cotton College. He spared no opportunity to write books of great value and there are many to his credit.

Releived of a great dilemma, Sarma was determined to build up the institution of his dream. He thought over and over again that a purposeful educational institution would always be more important than any individual. He was almost sanguine of

support of a group of teachers. He discussed with them and some well meaning people of his choice what could be the right course of action to make an ideal college for the best seat of learning. The Kothari Commission Report appeared to have made an impact on him. In the mean time the UGC started advocating restructuring of higher education. The +2 stage was to be considered a terminal stage for large part of the students to avoid wastage of human resources. It introduced two schemes viz. COSIP-College Science Improvement Programme and COHSIP – College Humanities and Social Science Improvement Programme. It was discussed a number of times amongst the faculty members. He was very keen to implement both the programmes. Close on the heels UGC announced that the most deserving colleges across the country would be given autonomous status (only academic autonomy) on experimental basis. It was indeed a great opportunity for the college to accept the challenge. Giridhar Sarma was very eager and he did not like to miss the chance. He knew it well that autonomy was to be earned by its programme of activities/ COSIP and COHSIP programme might be the stepping Stones for doing something spectacular. A part of the science teachers expressed willingness to accept for the greater cause of the college but the Arts faculties tithered for the inherent resistance for Change as the first cause and unwillingness to devote for bigger volume of work without salary improvement. There were teachers who blindly supported the Principal. There was also a section of teachers to find fault. The large majority of them remained non-commital. A humble beginning was made for the COSIP at the insistence of the Principal. Schemes were prepared, plan of action was drawn and

the project papers were sent to the UGC for consideration. It was a matter of joy for all that the project was accepted with a go ahead advice pending final decision of the report of an expert team of UGC. Meanwhile some dedicated teachers worked overtime to make it a reality. Inventories were created, minimum infrastructure was ready, works as per plan started with all earnestness. Efficient COSIP functioning could have been the beginning of conferring Autonomous status in science. This would have to remodel the courses and curriculum in such a way that the graduates coming out of it would no longer feel irrelevant. This distinction could have been shared equally by the Principal, Faculties and the alumni. There cannot be success like success. But this dream was shattered the day on which Giridhar Sarma's service ended. The project was pushed into deep darkness of oblivion because of ambivalence of the authorities.

Giridhar Sarma wanted to see it a complete College in all respects. Academic buildings were constructed for classrooms, laboratories, Library, Auditorium, Boys' Common Room, Girls' Common room. He had a plan to go vertically to introduce P.G. Courses in a few subjects and for creating Centers of skill development. He arranged for 8 Acres of prime land to accommodate teaching and non-teaching staff and Hostels for students. He established a Health Centre. He also arranged 3 Acres of land for College Play ground. He could utilize the UGC plan and non-plan grants. The College was his life and did everything possible for the College. In spite of this he had to face humiliation and ignominy at the hands of a few blood thirsty people, Vilification Campaign against him made the institution

to lose heavily, otherwise the college today would have been something else, I believe.

He could have died a happier death if he could have seen that his unfinished works in no-way would be affected because of change of guards. It did not happen. The UGC team came but virtually on the penultimate day of his work. There was no competent person(s) present in the meet for presentation of the working scheme of COSIP as a mark of protest of a decision of the college G.B. Sarma was mortified to witness the situation and felt let down. He considered it to be a slur on the reputation of the College of phenomenal growth. It would better he imagined than explained how sad he was and how he could reconcile the body blow. Thereafter no perceptible activities were taken up nor for any matter Giridhar Sarma was ever consulted for future plan of the College to make it an arch-model.

He was a highly accomplished man, a completely self-made man. He had to come across a life of struggle and never expressed his pent-up emotions to hurt the sentiments of others. He was just like a Rishi and contented under all circumstances. He was found to be affectionate to all his kith and kin. He did his best for the society without anything in return, neither gratefulness nor any reward. His services were also rendered to the Assam Sahitya Sabha. He was elected as its President. He organized the activities of the Sabha in the entire length and breadth of the state. He did a commendable service to the organization of the Assam College Principals Council. He was a great soul and Assam could boast of him.

I had occasion to see him very closely and tried to understand him in several aspects of his life. I hope his soul must be in the kindest lap of God.

A College is to see its organic growth. It is expected to undergo changes and modifications in conformity with the need of time. The results of the examinations alone of stereotyped courses may not be considered useful for all time to come. The glory of the college will be recognized only when its products have been widely accepted for productive purposes. This College holds a great future and great academic leadership may spring from this College itself. I left the College on 1-08-1977 and its programmes thereafter were not known to me in detail. I hope fervently that the Golden Jubilee of the College will bring laurels to it.

পণ্ডিত গিৰিধৰ শৰ্মা

জয়ন্ত কুমাৰ শৰ্মা

ঊনৈশ শ বাৰ চনৰ জুলাই মাহৰ ত্ৰিশ তাৰিখে নলবাৰীৰ ওচৰৰ ককয়া গাঁৱৰ এটি দুখীয়া ব্ৰাহ্মণ পৰিয়ালত পণ্ডিত গিৰিধৰ শৰ্মাৰ জন্ম হৈছিল। বাল্যাৱস্থাতে পিতৃহাৰা হোৱা শৰ্মাই ঘৰৰ ডাঙৰ ল'ৰা হোৱা বাবে ঘৰৰ সকলো দায়িত্ব বহন কৰিব লগা হয় আৰু সেই কাৰণেই তিনিটা বিষয়ত লেটাৰসহ প্ৰথম বিভাগত প্ৰবেশিকা পৰীক্ষা পাছ কৰিও কলেজত নপঢ়ি কামৰূপৰ গন্ধীয়া প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ত শিক্ষকতা কৰিব লগা হয়। উচ্চ আকাংক্ষা বুকুত বান্ধি দৃঢ় মনোবলেৰে জীৱনৰ বাটত আগবাঢ়িলে নিজ লক্ষ্যত উপনীত হোৱাটো যে অসম্ভৱ নহয়, গিৰিধৰ শৰ্মাই তাকেই জীৱনত প্ৰমাণ কৰি থৈ গ'ল।

শিক্ষকতা কৰি থকাৰ মাজতে ঘৰতে পঢ়ি তেখেতে সংস্কৃতৰ আদ্য-মধ্য-উপাধি পৰীক্ষা পাছ কৰে। এটা সময়ত তেখেতে ব্যাকৰণ শাস্ত্ৰী উপাধিও লাভ কৰে আৰু সংস্কৃতৰ শিক্ষক ৰূপে হাইস্কুল পৰ্য্যায়ত শিক্ষাদান কৰিবলৈ সুবিধা পায়। সংস্কৃতৰ শিক্ষকতা কৰি থকা কালছোৱাতে তেখেতে প্ৰাইভেটে পৰীক্ষা দি প্ৰথম বিভাগত আই, এ, পাছত বি, এ আৰু ১৯৪৮ চনত দ্বিতীয় বিভাগত প্ৰথম হৈ অসমীয়া বিষয়ত এম, এ ডিগ্ৰী লাভ কৰে। কলেজত ভৰি নিদিয়াকৈয়ে উচ্চ শিক্ষা লাভ কৰা গিৰিধৰ শৰ্মাই যেতিয়া প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ত কাম কৰি আছিল তেতিয়া গুৱাহাটী লোকেল বোৰ্ডৰ চেয়াৰমেন কৰ্মবীৰ নবীনচন্দ্ৰ বৰদলৈয়ে তেখেতক উদ্দেশ্য কৰি কৈছিল— "এই ল'ৰাজন বৰ তীক্ষ্ণ বুদ্ধিৰ। এওঁৰ ভবিষ্যত উজ্জ্বল।"

এম, এ পাছ কৰাৰ পাছত শৰ্মাদেৱে গুৱাহাটীৰ সন্দিকৈ ছোৱালী মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যাপক হিচাপে নিযুক্তি পায়। কিছুদিন তাত কাম কৰাৰ পাছত তেখেত কটন কলেজৰ অধ্যাপক হিচাপে নিযুক্ত হয়। তেখেতে অধ্যাপক হিচাপে যদিও কাম কৰিছিল তথাপি তেখেতৰ প্ৰবল ইচ্ছা আছিল অসমত এনে এখন শিক্ষানুষ্ঠান স্থাপন কৰা, য'ত প্ৰাথমিক পৰ্য্যায়ৰ পৰা একেবাৰে উচ্চ পৰ্য্যায়লৈ শিক্ষা লাভৰ ব্যৱস্থা থাকিব। সেয়েহে কটন কলেজত সুখ্যাতিৰে ১২ বছৰ অধ্যাপনা কৰাৰ পাছত শৰ্মাদেৱে কঠোৰ পৰিশ্ৰম আৰু কৰ্মনিষ্ঠাৰে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয় আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ শুভাৰম্ভ কৰে। আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠাপক অধ্যক্ষ হিচাপে কাম কৰি তেখেতে এই কলেজখনক অসমৰ এখন আগশাৰীৰ কলেজ হিচাপে গঢ়ি তুলিবলৈ সক্ষম হয়। আজি আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ অসমৰ এটি উজ্জ্বল শিক্ষানুষ্ঠান।

শিক্ষক হিচাপে শৰ্মাদেৱ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বৰ প্ৰিয় আছিল। সামাজিক কামবিলাক কেনেদৰে সেৱাৰ মনোভাব লৈ কৰিব লাগে সেই কথা তেখেতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক কৈছিল। আজীৱন শিক্ষকতা কৰা শৰ্মাদেৱৰ সাহিত্য চৰ্চ্চাৰ প্ৰতিও বিশেষ ৰাপ আছিল। আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ নিৰ্মাণ কাৰ্য্যত ব্যস্ত থকা বাবে এগৰাকী পণ্ডিত বা সাহিত্যিক হিচাপে সমাজে তেখেতৰ পৰা যিমানখিনি আশা কৰিছিল সিমানখিনি নেপালে। কটন কলেজত অধ্যাপনা কৰাৰ সময়লৈ তেখেতে অসমীয়া সাহিত্যৰ ভঁৰাললৈ দিয়া অৱদানৰ ভিতৰত উল্লেখযোগ্য হ'ল— 'প্ৰৱেশিকা ৰচনা শিক্ষা'; 'অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ'; 'সংস্কৃত ব্যাকৰণ চন্দিকা'; 'অসমীয়া অভিধান'; Sarma's Anglo-Assamese Dictionary; Sanskrit Grammar, Composition and Translation. তাৰোপৰি দুখন বাংলা গ্ৰন্থ 'গল্পগুচ্ছ' আৰু 'দেবী চৌধুৰাণী' তেখেতে অনুবাদ কৰিছিল।

এগৰাকী সুদক্ষ সংগঠক, কৰ্মযোগী আৰু প্ৰখ্যাত সাহিত্যসেৱী বুলি গণ্য কৰি অসমৰ ভাযা জননীৰ পুজাৰীসকলে গিৰিধৰ শৰ্মাক ১৯৭৩ চনত অসম সাহিত্য সভাৰ ৪০ তম ৰঙিয়া অধিবেশনৰ সভাপতি নিৰ্বাচিত কৰিছিল। সভাপতিৰ কাৰ্যকালত শৰ্মাদেৱে অসমৰ চুকেকোণে ঘুৰি শাখা সাহিত্য সভা গঠন কৰিছিল আৰু মৃতপ্ৰায় হোৱা বহুতো শাখাক পুনৰ সঞ্জীৱিত কৰি তুলিছিল। মুঠৰ ওপৰত তেখেতে সাহিত্য সভাক এক গতিশীল নেতৃত্ব দিবলৈ সক্ষম হৈছিল। তেখেতে

সাহিত্য সভাৰ ইতিহাসৰ প্ৰকাশনীয় দিশতো এটি নতুন অভিলেখ স্থাপন কৰি বছৰত দুবাৰ বা তিনিবাৰ প্ৰকাশ হোৱা অসম সাহিত্য সভা পত্ৰিকাখন মাহে মাহে প্ৰকাশ কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰিছিল। অসম সাহিত্য সভাৰ বহুমুখী কৰ্মপন্থা হাতত লৈ সংগঠনৰ কামত শৰ্মাদেৱে যি নেতৃত্ব দিলে সি অসম সাহিত্য সভাৰ ইতিহাসত চিৰস্মৰণীয় হৈ ৰ'ব। সাহিত্য সভাৰ সভাপতি হৈ থকা অৱস্থাত শিক্ষাৰ মাধ্যম আন্দোলন আৰম্ভ হৈছিল; তেখেতে অসমৰ বিভিন্ন প্ৰান্তলৈ গৈ সভা সমিতি পাতি ৰাইজক আন্দোলনৰ প্ৰকৃত কথাবোৰ বুজাই দিছিল।

গিৰিধৰ শৰ্মা নিজেই আছিল এটা অনুষ্ঠান। কৰ্মকে জীৱনৰ মহামন্ত্ৰ হিচাপে গ্ৰহণ কৰা, শৰ্মাদেৱে ক্লান্তি, অৱসাদ কি তাক নাজানিছিল। আজি গিৰিধৰ শৰ্মা আমাৰ মাজত নাই সঁচা; তথাপি তেখেতৰ কৰ্মময় জীৱনৰ সৌৰৱণে সমাজৰ বিভিন্ন দিশত কাম কৰা লোকসকলক সকলো বাধা-বিঘিনি অতিক্ৰম কৰি সেৱাৰ মনোভাব লৈ কাম কৰি যোৱাত প্ৰেৰণা যোগাই আছে।

আৰ্য্য-পিতা গিৰিধৰ শৰ্মা

দেৱজ্যোতি শৰ্মা

'Life is a short day. But it is a working day.'– এই প্ৰবচনমূলক ইংৰাজী কথাষাৰকে যেন সাৰোগত কৰি যি গৰাকী মানুহে নিজৰ জীৱনৰ প্ৰতিটো মুহূৰ্তকে কৰ্মেৰে আলোকিত কৰি অসমীয়া বৌদ্ধিক তথা জনসমাজত নিজকে প্ৰতিষ্ঠা কৰি গ'ল, সেই গৰাকী ব্যক্তিয়েই হ'ল কৰ্মযোগী, কৰ্মপ্ৰাণ গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱ। 'অসম্ভৱ শব্দটো মূৰ্খৰ অভিধানতহে থাকে'— নেপোলিয়নৰ এই কথাষাৰৰ সাৰ্থকতা কাৰ্য্যক্ষেত্ৰত সফলভাৱে প্ৰতিফলিত কৰি গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱে অসম্ভৱকো যেন সম্ভৱ কৰি তুলিছিল। শৰ্মাদেৱৰ এই কাৰ্যক্ষমতাৰ এক চমকপ্ৰদ নিদৰ্শন হ'ল অসমৰ শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ ভিতৰতে এখনি অদ্বিতীয় অনুষ্ঠান গুৱাহাটীৰ আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ। ছেৰাপভাটিৰ যিডোখৰ ঠাইত আজি এই শিক্ষানুষ্ঠান সগৌৰৱে থিয় হৈ আছে এসময়ত সেইডোখৰ ঠাই আছিল মেটেকাৰে ভৰা এখন দ' পিটনি। বাৰিষা সমুদ্ৰসদৃশ হৈ থকা এই পিটনিৰ মাজত মেটেকাৰ বুকুতে পোনপ্ৰথম যেতিয়া গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ প্ৰতিষ্ঠাৰ পৰিকল্পনা হাতত লয় সেই সময়ত শৰ্মাদেৱৰ এচাম বন্ধুৱে তেওঁৰ কাৰ্য্যক পাগলামি আখ্যা দিছিল আৰু বিদ্ৰূপ কৰি হাঁহিছিল। অৱশ্যে এনে ধৰণৰ কথাই তেওঁৰ মনত দুগুণ উদ্যম তথা লক্ষ্য সাধনৰ বাবে প্ৰৱল আকাংক্ষাহে জগাই তুলিছিল। শৰ্মাদেৱৰ উৎসাহ আৰু কৰ্তব্যনিষ্ঠাপূৰ্ণ উচ্ছল মনৰ পৰিচয় তেওঁৰ কথাৰ মাজেদিয়ে পৰিস্ফুট হয়। আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ নিৰ্মাণ সম্পৰ্কে এগৰাকী বন্ধুক তেওঁ কৈছিল, "শুনক, কামটো কষ্টসাধ্য হ'ব ময়ো জানো; কিন্তু অসম্ভৱ নহয়। বিলৰ মাজত নকৰি যদি আপুনি

আন ঠাইত এখন আদৰ্শনীয় উচ্চতৰ বহুমুখী স্কুল স্থাপন কৰিব খোজে, তেতিয়াও আপোনাৰ অৰ্থ আৰু শক্তি দুয়োটাৰে প্ৰয়োজন। পানী নোহোৱা ঠাইত মানুহে পুখুৰী খান্দি পানী উলিওৱা নাই জানো? মই যেনিবা মস্ত এটা পুখুৰী পুতি তাৰ ওপৰত অট্টালিকা সাজিবলৈ ওলাইছোঁ। পাৰ্থক্য ইমানেই।”

অফুৰন্ত প্ৰেৰণা, কৰ্মশক্তি তথা সাহসৰ অধিকাৰী ‘চৰৈবেতি চৰৈবেতি’কে জীৱনৰ মূলমন্ত্ৰ হিচাবে গ্ৰহণ কৰা গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱৰ অক্লান্ত পৰিশ্ৰম তথা প্ৰচেষ্টাৰ ফলশ্ৰুতি স্বৰূপেই ঢৌ খেলি থকা বিলৰ বুকুত এটাৰ পাছত এটাকৈ ঘৰ জিলিকি উঠিল আৰু শৰ্মাদেৱৰ সপোনক বাস্তৱৰূপ প্ৰদান কৰি থিয় হ’ল আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ বহুমুখী বিদ্যালয়। সেই সময়ৰ শিক্ষাধিকাৰ স্বৰ্গীয় ডঃ হিৰণ্য কুমাৰ ভূএগদেৱে অনুষ্ঠানটো দেখি নিজৰ চকুকে যেন বিশ্বাস কৰিব নোৱাৰা হৈছিল। তেওঁ এনেদৰে অভিভূত হৈ পৰিছিল যে মনৰ আবেগ দমাব নোৱাৰি শৰ্মাদেৱৰ মুখৰ আগতে কৈ দিছিল, “গিৰিধৰ তুমি অসাধাৰণ। তোমাৰ কামৰ শলাগ লৈছোঁ বুলি ক’লে আটাইখিনি মনৰ কথা কোৱা নহয়। তোমাক শ্ৰদ্ধা জনাইছোঁ।” পূৰ্বতে এই দুঃসাধ্য, অভূতপূৰ্ব কাৰ্য্য সমাধাৰ লগে লগে শৰ্মাদেৱক যিচাম বন্ধুয়ে বিদ্ৰূপ কৰিছিল সেইসকলৰ মাজৰ পৰাই মন্তব্য আহিল, “জৰাসন্ধৰ ভয়ত শ্ৰীকৃষ্ণই সাগৰৰ বুকুত দ্বাৰকাপুৰী নিৰ্মাণ কৰাৰ দৰে ছেৰোপভাটিৰ কাষত ভৰলুপাৰৰ বিলৰ মাজত গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ নিৰ্মাণ কৰি দেশৰ আৰু দহৰ সেৱা কৰাৰ লগতে নিজৰ কাৰণেও খ্যাতি আৰ্জিলে।”

স্বীকাৰ কৰিবই লাগিব যে এনেহেন ব্যাপক তথা সুসংহত জনকল্যাণমূলক আঁচনিৰ সফল ৰূপায়ণ সম্ভৱপৰ কৰি তোলা গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱ তথাকথিত প্ৰশংসাৰো উৰ্দ্ধত। গুৱাহাটী হেন ডাঙৰ চহৰত কেৱল সেইডোখৰ ঠাইকে বিদ্যালয় তথা মহাবিদ্যালয় নিৰ্মাণৰ বাবে নিৰ্বাচিত কৰাৰ অন্তৰালত শৰ্মাদেৱৰ এক মহৎ উদ্দেশ্যও নিহিত হৈ আছিল। কিয়নো অসমৰ শিক্ষা জগতৰ এক চিৰস্মৰণীয় ব্যক্তি ডঃ বাণীকান্ত কাকতিদেৱৰ ঘৰ আছিল সেই ৰিহাবাৰী অঞ্চলতে; কিন্তু তাত সেই সময়ত এম, ই, স্কুল এখনৰ বাহিৰে আন এখনো শিক্ষানুষ্ঠান নাছিল। সেই হেতুকে সেই ঠাইত শিক্ষানুষ্ঠান গঢ়ি তোলাৰ বাবে শৰ্মাদেৱে দৃঢ়সংকল্পবদ্ধ হৈছিল। শৰ্মাদেৱৰ এই সংকল্পবদ্ধ মনৰ পৰিচয় সুসাহিত্যিক আৰু সেই সময়ৰ গুৱাহাটী চাৰ্কোলৰ এছিষ্টেণ্ট ছেট্‌লমেণ্ট অফিচাৰ শ্ৰীঅতুলচন্দ্ৰ বৰুৱাদেৱৰ বৰ্ণনাত জিলিকি

আছে— "১৯৫৭ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰী মাৰ্চ মাহমানৰ কথা। তেতিয়া আমি গুৱাহাটী চাৰ্কোলৰ এছিষ্টেণ্ট ছেট্‌লমেণ্ট অফিচাৰ। বন্দৱস্তিৰ কাম চলি আছে। এদিন দেওবাৰে ৰাতিপুৱা গাত এৰীয়া তেলাচ লৈ শৰ্মা আমাৰ চান্দমাৰিৰ ঘৰত ওলালহি। লগত আৰু কোনোবা এজন আহিছিল; কোন মনত নাই। ভদ্ৰতাৰ সাধাৰণ সৌজন্যখিনিৰ পৰস্পৰ বিনিময়ৰ অন্তত তেওঁ ক'লে— 'ডঃ কাকতিৰ ঠাই ৰিহাবাৰী অঞ্চলত শিক্ষালাভৰ কাৰণে আজি কি কি সুবিধা আছে, আপুনি জানেনে? তাত এম, ই, স্কুল এখনৰ বাহিৰে আৰু একো শিক্ষানুষ্ঠান নাই। আমি তাত সম্প্ৰতি এখন হাইস্কুল পাতিব খোজো, পাৰিলে সেইখনকে নি কলেজ কৰিম, এতিয়া আপোনাৰ সহযোগ লাগে।" শ্ৰীবৰুৱাদেৱৰ সহযোগত বিদ্যালয়ৰ বাবে কিছু মাটি শৰ্মাদেৱে বন্দৱস্ত কৰিলে। ১৯৫৭ চনত নবেম্বৰ-ডিচেম্বৰ মাহত মাটিৰ একপ্ৰকাৰ দখল লোৱা হয়। গৃহ নিৰ্মাণৰ কাম আগবাঢ়িবলৈ ধৰিলে। গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱৰ আৰম্ভ হ'ল দিনজোৰা কঠোৰ হাড়ভগা পৰিশ্ৰম। ৰাতিপুৱা ৬ বজাৰপৰা নিশা ১০ বজালৈ। প্ৰকৃতপক্ষে কলেজেই হৈ পৰিছিল তেওঁৰ ঘৰ আৰু বিশ্ৰামক্ষেত্ৰ। দুই এক গুণমুগ্ধ বন্ধুৱে কৈছিল—"আপোনাৰ গাৰুটোও ইয়ালৈ আনি নিশাটোও ইয়াতে কটোৱাৰ ব্যৱস্থা নকৰে কিয়?" সেই সময়ছোৱাত খাবলৈ শুবলৈও যেন তেওঁৰ আহৰি নাছিল। তেওঁ ব্যস্ত হৈ পৰিছিল কৰ্ম আৰু কল্পনাক লৈ। আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ হ'ব প্ৰকৃত ভাৰতীয় আদৰ্শৰ জ্ঞানপীঠ। তাত বিজ্ঞান, কলা-সকলো বিষয়ৰ শিক্ষা দিয়াৰ ব্যৱস্থা হ'ব; তাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আত্মনিৰ্ভৰশীল হ'ব; অধ্যাপকসকল হ'ব পুৰণিকালৰ ঋষিৰ দৰে জ্ঞানযোগী, কৰ্মী লোক। কলেজৰ 'আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ" নামকৰণো তেওঁ এক মহৎ অৰ্থৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতততহে কৰিছিল। এই বিষয়ত তেওঁৰ নিজস্ব বাখ্যা আছিল—

কৰ্ত্তব্যামাচৰেন কৰ্মকৰ্ত্তব্যা মনাচৰেৎ।
তিষ্ঠতি প্ৰকৃতাচাৰে যঃ সঃ আৰ্য ইতি স্মৃতঃ।।

"আৰ্য্য" মানে এনেকুৱা লোকক বুজায় যিজনে একাগ্ৰচিত্তে নিজৰ কৰ্ত্তব্য পালন কৰে আৰু নকৰিবলগীয়া কামৰ পৰা আতৰত থাকে। আৰ্য্য মানে অকল বুৰঞ্জীত উল্লেখ কৰা আৰ্য্যসকলকে নুবুজায়। তেওঁ আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু অধ্যাপক-অধ্যাপিকাকে নিজৰ কৰ্তব্য পালনৰ প্ৰতি সজাগ থকা আৰু নকৰিবলগীয়া কামৰ পৰা বিৰত থকাতো মনে-প্ৰাণে কামনা কৰিছিল।

'কামতকৈ মানুহ ডাঙৰ, মানুহৰ সপোন তাতোকৈ ডাঙৰ'। ১৯৫৮ চনৰ এপ্রিল মাহত হায়াৰ চেকেণ্ডাৰী স্কুল আৰম্ভ হোৱাৰ পাছতো শৰ্মাদেৱৰ সপোনৰ পৰিসমাপ্তি নঘটিল। এইবাৰ তেওঁ কলেজ নিৰ্মাণৰ সপোন দেখিলে। সপোনক দিঠকত পৰিণত কৰাৰ প্রয়াসেৰে তৈয়াৰ কৰিলে কলেজৰ মাষ্টাৰ প্লেন। এই কামত যে ভালে কেইলাখ টকা লাগিব আৰু কলেজৰ পুঁজি বুলিবলৈ এটা পইচাও নাই, সেইকথা জানিও শৰ্মাদেৱে হাতাশ হোৱা নাছিল। তেওঁ হাতত তুলি ললে ভিক্ষাৰ জোলোঙা। অসমত লাখ টকা বৰঙণি দিব পৰা মানুহ তাকৰ হোৱা কাৰণে সৰু সুৰা দান সংগ্ৰহৰ অৰ্থে ৰাতিকো দিন কৰি সৰু-বৰ, ধনী-দুখীয়া সকলো শ্ৰেণীৰ লোকৰ ওচৰলৈ গৈছিল শৰ্মাদেৱ। স্থানীয় বহুতো ব্যক্তিয়ে সাহায্যও কৰিলে। দাতাসকলৰ মাজতেই আছে অখ্যাত এগৰাকী বয়স্কা দেচোৱালী মহিলাৰ নাম। কিমানেইবা আছিল তেওঁৰ সঞ্চয়ত। তথাপি তেওঁ দান কৰিলে এটা সুন্দৰ কোঠা। সেই সময়ত, তথা আজিও ইয়াক নিশ্চয় এটা উল্লেখযোগ্য ঘটনা বুলি অভিহিত কৰিব পাৰি। তাৰোপৰি আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ চৌহদত আজিও জাকত জিলিকা হৈ থকা সৰ্ববৃহৎ "গুৰু নানক প্ৰেক্ষাগৃহ" সদৌ অসম শিখ সমাজে নিৰ্মাণ কৰি দিছিল। কিন্তু য'ত লক্ষ লক্ষ টকাৰ আৱশ্যক সেইক্ষেত্ৰত পাঁচ দহহাজাৰ টকানো কিমান? স্বভাৱিকতে সমস্যা বাঢ়ি গ'ল, কিন্তু লগে লগে শৰ্মাদেৱৰ ধৈৰ্য্য তথা কৰ্মোদ্যমো বৃদ্ধি হ'ল। এটা কঠোৰ পৰীক্ষাৰ সন্মুখীন হ'ল গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱ। ঘৰ-দুৱাৰৰ কামবোৰ যেতিয়া মাজে-সময়ে বন্ধ হৈ যায় তেতিয়া নানা জনে মিচিকিয়াই হাঁহি মন্তব্য কৰে— 'কৈছিলো নহয়' নাইবা 'সঁচাকৈয়ে নিৰ্ঘাত বলিয়ালি'। যি নহওক, এদিন অদম্য উৎসাহ তথা অফুৰন্ত কৰ্মশক্তিৰ ওচৰত পৰিস্থিতিয়ে হাৰ মানিলে আৰু কলেজৰ ঘৰ-দুৱাৰ পূৰ্ণাঙ্গ অৱস্থা প্ৰাপ্ত হৈ আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ গঢ়ি উঠিল।

পোনপ্ৰথমে অৱশ্যে কলেজখন আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ স্কুলতে চলিছিল। স্কুলৰ প্ৰথম হেড্‌মাষ্টাৰ আছিল হৰিনাথ শৰ্মা। কলেজ সম্পূৰ্ণ হোৱাৰ পাছত শৰ্মাদেৱে চিন্তা কৰিলে, উপযুক্ত নেতৃত্ব দিব নোৱাৰিলে তেওঁৰ আদৰ্শ সম্পূৰ্ণৰূপে প্ৰতিফলিত নহ'ব; আৰু সেই ভাবিয়ে ১৯৬২ চনত কটন কলেজৰ অসমীয়া বিভাগৰ অধ্যাপকৰ চাকৰি ইস্তফা দি এই কলেজৰ অধ্যক্ষ হিচাবে পূৰ্ণ দায়িত্ব কান্ধ পাতি ল'লে আৰু বিৰতিবিহীনভাৱে কলেজৰ উন্নতিৰ বাবে একাণপতীয়াকৈ

লাগি গ'ল। বিশ্ববিদ্যালয় অনুদান আয়োগ আৰু অসম চৰকাৰৰ পৰা যথেষ্ট টকা আদায় কৰি বিজ্ঞানাগাৰ, পুথিভড়াল, ছাত্ৰাবাস আদিৰ নিৰ্মাণ কাৰ্য আৰম্ভ কৰিলে। কৰ্মৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁৰ সৰু-বৰৰ হিচাপ নাছিল। উদাহৰণস্বৰূপে ঠিকাদাৰ ৰায়-মোহনৰ লগত একেখন ৰিক্সাত উঠি তেওঁ ৰড, কাঠ, চিমেণ্ট সংগ্ৰহ কৰিবলৈ গৈছিল। আনকি কাঠ আদি কঢ়িয়াইও মিস্ত্ৰিবোৰক মাজে-সময়ে সহায় কৰি দিছিল। মুঠতে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ প্ৰতিষ্ঠা আৰু পূৰ্ণৰূপ দান গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱৰ প্ৰায় একক প্ৰচেষ্টাৰ ফল বুলি কলেও অত্যুক্তি কৰা নহব। শৰ্মাদেৱে নিৰ্মাণৰ প্ৰতিটো দিশতে সুচিন্তিতভাৱে আগুৱাইছিল। তাৰ ফলস্বৰূপেই বৰ্তমান কলেজখনক একাডেমিক কেম্পাছ, ৰেছিডেনছিয়েল কেম্পাছ আৰু প্লে-গ্ৰাউণ্ড— এই তিনিটা সুকীয়া অথচ সুবিধাজনক ব্লকত দেখিবলৈ পাওঁ। তেওঁৰ প্ৰচেষ্টাৰ বলতেই আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ কলেজত প্ৰথমে কলা শাখা আৰু পিছত বিজ্ঞান শাখাৰ আটাইবোৰ বিভাগ, স্নাতকোত্তৰ অংক বিভাগ তথা স্নাতক মহলাৰ প্ৰায় সকলো বিষয়তে সন্মানৰ (অনাৰ্ছ) শ্ৰেণী খোলা হয়। শৰ্মাদেৱৰ অনুৰোধক্ৰমেই স্থানীয় কলেজসমূহৰ ভালেমান কৃতি অধ্যাপকে সামান্য মাননি লৈ আৰ্য্য বিদ্যাপীঠত অধ্যাপনা কৰিছিল। আনকি আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ চালুকীয়া অৱস্থাত কটন কলেজৰ বহুকেইগৰাকী অধ্যাপকে প্ৰায়ে অবৈতনিক অধ্যাপক ৰূপে বহু ক্লাছ লৈ দিছিল। এই কথাটো চৰকাৰৰ উৰ্দ্ধতম মহলৰ দৃষ্টিগোচৰলৈ অহাত চৰকাৰে গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱক ইয়াৰ সত্যতাৰ বিষয়ে সোধাত শৰ্মাদেৱৰ উত্তৰ আছিল— "আপোনালোকে চৰকাৰী চাকৰিয়ালসকলক সমাজ সেৱা কৰিবলৈও নিদিয়ে নেকি?" ডিপাৰ্টমেণ্টেল কমন ৰুম, ডিপাৰ্টমেণ্টেল লাইব্ৰেৰী, ছেমিনাৰ, টিউট'ৰিয়েলছ আদি নিজস্ব চিন্তা-প্ৰসূত ব্যৱস্থাসমূহৰ প্ৰৱৰ্ত্তনৰ জৰিয়তে তেওঁ কলেজত এটা শৈক্ষিক বাতাবৰণ গঢ়ি তুলিবলৈ সক্ষম হৈছিল।

শিক্ষাৰ লগতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মানসিক, শাৰীৰিক উভয় দিশৰে উৎকৰ্ষ সাধনৰ প্ৰতিও শৰ্মাদেৱে চকু দিছিল। তেওঁ নিজেও পৰিশ্ৰম কৰিছিল আৰু ছাত্ৰসকলকো শ্ৰম কৰিবলৈ পৰামৰ্শ দিছিল। ঈশ্বৰৰ প্ৰতি তেওঁৰ অগাধ বিশ্বাস আছিল। তেওঁ আৰ্য্যদ্যিাপীঠক 'ঈশ্বৰ প্ৰেৰিত অনুষ্ঠান' আখ্যা দিছিল। ছাত্ৰৰ মানসিক উৎকৰ্ষ সাধনৰ বাবে নানান প্ৰচেষ্টা হাতত লৈছিল। উদাহৰণস্বৰূপে কলেজৰ বাৰান্দাত 'মহৎ লোকৰ বাণী' নামেৰে আঁৰি থোৱা এখনি প্ৰাচীৰ

পত্ৰিকাৰো তেওঁ প্ৰধান পৃষ্ঠপোষক আছিল। এই পত্ৰিকাত মহৎ লোকৰ বাণীৰ লগতে বিভিন্ন ধৰ্মৰ বাণীসমূহ লিপিবদ্ধ কৰা হৈছিল। ছাত্ৰই 'এডমিচন' লোৱাৰ বাবে অভিভাৱকৰ চকুত চকুলো দেখিলে তেওঁৰ হৃদয় গলি গৈছিল আৰু কলেজৰ আসনৰ সীমাবদ্ধতাৰ কথা পাহৰি ছাত্ৰক ভৰ্তি কৰি সতীৰ্থৰ গঞ্জনা খাবলগীয়া হৈছিল। অধ্যক্ষ শৰ্মাদেৱৰ ছাত্ৰ-বৎসলতা আৰু মহানুভৱতাৰ বাবে কোনো বছৰ এনে এটা অৱস্থা হৈছিল যে আসনৰ সংখ্যাতকৈ শ্ৰেণীত অধিক ছাত্ৰ ভৰ্তি হোৱাৰ বাবে পাঠদানৰ সময়ত ছাত্ৰ-ছাত্ৰী শ্ৰেণীত থিয় দি থাকিবলগীয়া হৈছিল। অৱশ্যে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে কোনো হাই-উৰুমি নকৰাকৈ অধ্যাপকৰ বক্তৃতা শুনিছিল আৰু কাহানিও বিদ্ৰোহ আচৰণ কৰা নাছিল। আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ জন্মলগ্নৰপৰা বৰ্তমানলৈ এই গোটেই সময়ছোৱাত ছাত্ৰ-আন্দোলন, বিক্ষোভ প্ৰদৰ্শন তথা বিশৃংখলতাৰ উদাহৰণ অনুষ্ঠানটোৰ ইতিহাসত নাই।

কৰ্মকে জীৱনৰ মূলমন্ত্ৰ হিচাপে লোৱা আজীৱন শিক্ষাব্ৰতী গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱে তেওঁৰ শেষ জীৱনৰ দ্বিতীয় আত্মাস্বৰূপ আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ প্ৰতিষ্ঠাৰ জৰিয়তে অসমৰ শিক্ষা জগতত এক নতুন অধ্যায়ৰ সূচনা কৰি গ'ল। আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ শিক্ষা-মন্দিৰ তেওঁৰ কীৰ্তি তথা জয়স্তম্ভ। যিদৰে মদনমোহন মালব্যই ভিক্ষাৰ জোলোঙা হাতত লৈ কাশী হিন্দু বিশ্ববিদ্যালয় স্থাপন কৰিছিল একেদৰেই অসমত গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱেও আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ প্ৰকল্প স্থাপন কৰি থৈ গ'ল।

মাত্ৰ ৬৫ বছৰ বয়সতে ভৰপক কৰ্মৰ মাজত গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱৰ অকাল মৃত্যু দেশৰ তথা সমাজৰ বাবে এক অপূৰণীয় ক্ষতি। অতুল চন্দ্ৰ হাজৰিকাদেৱৰ ভাষাত— 'আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ প্ৰতিটো ঘৰ, ঘৰৰ চাল, বেৰ আৰু দুৱাৰ-খিৰিকিয়ে সুৰুলা মাতেৰে ৰিঙিয়াই যেন ক'ব লাগিছে— আমাৰ পিতৃ গিৰিধৰবাবু আনে তোমাক পাহৰিব পাৰে, আমি কিন্তু নাপাহৰো।'

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ আৰু প্ৰতিষ্ঠাতাৰ সোণালী স্মৃতি ঃ সশ্ৰদ্ধ ৰোমন্থন

শ্ৰীহেম ডেকা

জ্ঞান লব্ধ গুণীগণৰ সান্নিধ্যৰ সন্ধানত
নানান ঠাই ভ্ৰমিলো,
আনন্দৰ খোৰাক বিচাৰি
জীৱনৰ বহু সময় পাৰ কৰি দিলো।
সুদীৰ্ঘ অপেক্ষাই এদিন সন্ধান দিলে
সেই সান্নিধ্য আৰু সেই খোৰাকৰ
ধন্য কৰি আমাৰ জীৱন।
আৰ্য পৰিয়ালৰে এজন হোৱাৰ
সপোন দেখিছিলোঁ।
বাস্তৱত ৰূপায়িত হ'ল ৰঙীন সপোন।
সোণালী সপোন দেখা মন পখিলাই আজি
পাখি মেলি উৰা মাৰিছে দুৰ অতীতলৈ
বিগত জীৱনৰ সৈতে জড়িত
স্মৃতিৰ সন্ধানত।
এয়া যে সময় আজি স্মৃতি ৰোমন্থনৰ

অৰ্দ্ধ শতিকা জুৰি জ্ঞানৰ পোহৰ বিলোৱা
আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ।

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ নামৰ শিক্ষা প্ৰকল্পত যোগদান কৰাৰ আগ মুহূৰ্ত্তলৈ শুনি আছিলো ইয়াৰ গুণ গৰিমাৰ কথা। শুনিছিলো এগৰাকী একনিষ্ঠ কৰ্মযোগী মনিষীয়ে অফুৰন্ত প্ৰয়াসেৰে পৰোপকাৰী মানসিকতা গ্ৰহণ কৰি সমাজ সংস্কাৰৰ মূল ছাবি কাঠি জ্ঞানৰ পোহৰ মেলিছে একেলগে, একে চৌহদতে, এনে নামেৰে জ্ঞানৰ দুটি মন্দিৰ আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ উচ্চতৰ মাধ্যমিক আৰু বহুমুখী বিদ্যালয় আৰু আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয় প্ৰতিষ্ঠা কৰি। কিবা প্ৰকাৰে এই মহান অনুষ্ঠান খনিত যোগদান কৰাৰ প্ৰবল হেপাহ আমাৰ কল্পনা বিলাসী মনত জাগিব ধৰিলে। এদিন সেই কল্পনাই বাস্তৱত ৰূপ লৈ আমাৰ জীৱনৰ গতিধাৰাকেই সম্পূৰ্ণৰূপে সলনি কৰি দিলে। উদ্গতিৰ গতিপথৰ প্ৰথম পদক্ষেপ আগ বঢ়াই দিলো। বন্ধু এজনৰ জৰিয়তে গম পালো এই অনুষ্ঠানৰ বিদ্যালয় শাখাত এজন নৰ্মাল পাচ শিক্ষকৰ পদ এটি খালি হৈ আছে। ইতিমধ্যে মেট্ৰিক নৰ্মাল শিক্ষক হিচাপে পানেৰী জৱহৰলাল নেহৰু মজলীয়া স্কুলত কাম কৰি আছিলো। খবৰটি পাই কলেজীয়া শিক্ষা গ্ৰহণৰ সুবিধা পোৱাৰ আশাৰে লিখিত আবেদন জনালো আৰু এদিন আহি আৰ্য্য পৰিয়ালৰ এজন সদস্য হৈ পৰিলো। দিনত বিদ্যালয় শাখাৰ শিক্ষক আৰু ৰাতি মহাবিদ্যালয়ৰ নৈশ শাখাৰ ছাত্ৰ হৈ পৰিলো। আমাৰ জীৱন ৰথৰ চকৰি শুদ্ধ পথত নিয়ন্ত্ৰণ কৰা আৰ্য্য বিদ্যাপীঠে আজি অৰ্দ্ধ শতিকাৰ পৰিক্ৰমা পূৰ কৰিছে। সেয়ে বৰ্ত্তমান এই মহান অনুষ্ঠান খনিৰ সৈতে জড়িত বিভিন্ন পৰ্য্যায়ৰ ব্যক্তি সকলে সোণালী জয়ন্তী মহোৎসৱ উদ্যাপনৰ জৰিয়তে অতীতৰ সোণ সেৰীয়া স্মৃতি ৰোমন্থন কৰিব বিচাৰিছে আৰু বিগত সময় চোৱাত সেৱা আগ বঢ়াই যোৱা প্ৰতিষ্ঠাপক প্ৰমূখ্যে সৰ্ব স্তৰৰ ব্যক্তি সকলৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰিব ওলাইছে। তেনে পৰ্য্যায়ৰ বহু গুণী মানি ব্যক্তিয়ে বৰ্ত্তমান ইহ সংসাৰৰ পৰা মেলানি মাগিছে। যি সকল লোক এতিয়াও আমাৰ মাজত আছে, সেই সকলৰ পৰা কৰ্মকৰ্তা সকলে অতীত ইতিহাস জনাৰ প্ৰয়াস কৰিছে। আমাৰ পৰম সৌভাগ্য যে সেই প্ৰয়াসৰ প্ৰতি সঁহাৰি জনাই আমাৰ নিজৰ সৈতে জড়িত আৰু অনুষ্ঠান খনিৰ প্ৰতিষ্ঠা কালৰ আনন্দ দায়ক কেইটিমান ঘটনাৰ বিৱৰণ দিয়াৰ সুযোগ গ্ৰহণ কৰাৰ সুবিধা পালো।

জন্ম লগ্নতেই উচ্চতৰ আৰু বহুমুখী বিদ্যালয় ৰূপে পৰিচিতি লাভ কৰা ১৯৫৮ চনত প্ৰতিষ্ঠিত আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ ক'লা, বিজ্ঞান আৰু বাণিজ্য শাখাৰে সমৃদ্ধ আছিল

আৰু এচাম বিভিন্ন বিষয় শিকোৱা উচ্চ মানদণ্ড বিশিষ্ট শিক্ষক শিক্ষয়ত্ৰী আছিল। প্ৰতিষ্ঠিত মহান ব্যক্তি গৰাকীৰ দৃষ্টিত ধৰা পৰিলে যে এই চাম শিক্ষকৰ সেৱাৰে এখন কলেজো চলাব পাৰি। যেনে চিন্তা তেনে কাম। লগে লগেই তেখেতে সেই শিক্ষক শিক্ষয়িত্ৰী সকলৰ সেৱাৰে সেই একেই চনতে আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয় প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে। প্ৰতিষ্ঠা কালৰ পৰাই মহাবিদ্যালয় খনিৰ দিবা আৰু নৈশ শাখা (Day and Night) খোলা হৈছিল। বিদ্যালয় আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ কাল চোৱাত প্ৰয়াত গিৰিধৰ শৰ্মা চাৰে কটন মহাবিদ্যালয়ত অসমীয়া বিভাগত অধ্যাপনা কৰি আছিল। পিচত এই চাকৰি ইস্তফা দি নিজে প্ৰতিষ্ঠা কৰা আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ পূৰ্ণ পৰ্য্যায়ৰ অধ্যক্ষৰূপে সেৱা আগ বঢ়ায়। ১৯৬২ চনৰ পৰা ১৯৭৫ চন পৰ্য্যন্ত তেখেত আছিল আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ। কটন মহাবিদ্যালয়ত চাকৰি কৰাৰ সুবাদতে তেখেতে কেবাজনো সহকৰ্মী অধ্যাপকৰ সেৱা আমাৰ মহাবিদ্যালয়তো গ্ৰহন কৰিছিল। ইয়াৰ উপৰিও পাণ্ডু কলেজৰ পৰাও দুই চাৰিজনমান অধ্যাপক বন্ধু আনি তেখেত সকলৰ পাঠ দান কৰাইছিল। এই ক্ষেত্ৰত উল্লেখ যোগ্য অন্য এটি কথা এয়ে যে বিদ্যালয় শাখাত কাম কৰি থকা আৰু প্ৰয়োজনীয় অৰ্হতা সম্পন্ন শিক্ষক সকলক সুযোগ পালেই তেখেতে মহাবিদ্যালয় শাখাত পূৰ্ণ পৰ্য্যায়ৰ শিক্ষক হিচাপে নিয়োগ কৰিছিল।

১৯৫৮ চনতে প্ৰতিষ্ঠিত অনুষ্ঠান খনিৰ সৈতে নিজে জড়িত হৈ পৰিছিলো ১৯৬১ চনৰ ৩১ আগষ্ট তাৰিখৰ পৰা অৰ্থাৎ সেই দিনটোৱেই আছিল মোৰ দৰে এখন অনগ্ৰসৰ গাঁৱৰ ল'ৰাৰ গুৱাহাটীৰ দৰে এখন ডাঙৰ চহৰত বসবাস আৰম্ভ কৰা প্ৰথম দিন। প্ৰতিষ্ঠা কালৰ কেইবছৰমান পিছত যোগদান কৰিলেও মই নিজকে এই অনুষ্ঠানৰ প্ৰতিষ্ঠা কালৰ এজন ছাত্ৰ তথা সেৱক ৰূপে গণ্য কৰি আহিছোঁ। সেই সময়ত যি ধৰণে অনুষ্ঠান দুখনিৰ আন্তঃ গাঠনিৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় ঘৰ দুৱাৰ বোৰ বন্ধা হৈছিল, মাটি বাৰীবোৰ লাভ কৰা হৈছিল, সেইবোৰ কথা আজিও আমাৰ মানস পটত সজীৱ হৈ আছে।

বৰ্ত্তমান অৱস্থাত থকা স্কুল আৰু কলেজৰ খেল - পথাৰ দুখন, কলেজৰ লৰা ছোৱালীৰ হোষ্টেলৰ সমুদায় জমি চৰকাৰী জমি হিচাপেই আছিল। বিধি সন্মত ব্যৱস্থাৰে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ নামত এই জমি সংৰক্ষিত কৰা হয়। পিচলৈ স্কুল আৰু কলেজ সুকীয়া হৈ পৰাত দুয়োখন অনুষ্ঠানৰে অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত অমৃক সিং মহোদয় আৰু শ্ৰীযুত

অচ্যুতানন্দ চৌধাৰী দেৱৰ যুটীয়া সন্মতি সাপেক্ষে স্কুল আৰু কলেজৰ মাজত ভাগ বটোৱাৰা হৈ যায়। তদুপৰি দুয়োখন অনুষ্ঠানৰ শিক্ষাদানৰ কাৰণে ব্যৱহৃত ঘৰ - দুৱাৰবোৰকে ধৰি চৌহদত থকা জমিখিনিও সুকীয়া সুকীয়া নামত নথিভুক্ত হয়। অনুষ্ঠান দুখনিৰ প্ৰবেশ পথত নিৰ্মিত টোৰণ আৰু প্ৰতিষ্ঠাৰ মূৰ্ত্তি থকা সমুদায় জমিয়েই কলেজৰ নামতেই নথিভূক্ত হয়। প্ৰশাসনৰ সুবিধাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি অনুষ্ঠান দুখনিৰ মাজত স্থায়ী বেৰ নিৰ্মাণৰ কাৰণে মাজে সময়ে চিন্তাৰ উদ্ৰেক হোৱাটো আমি লক্ষ্য কৰি আহিছো। কিন্তু তেনে ব্যৱস্থা ৰূপায়িত হলে সমগ্ৰ অনুষ্ঠান খনিৰে দৃষ্টিকটু পৰিবেশ সৃষ্টি হব বুলি, সংশ্লিষ্ট ব্যক্তি সকলে সেই পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰা নাই।

"বিলত নগৰ হয়, নগৰত নৈ বয়" এই উক্তি গড়গাওঁ নামৰ আহোম ৰাজধানী সম্পৰ্কত "গড়গাওঁ" কবিতাটিত ধ্বনি কবি বিনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱাদেৱে কৰি থৈ গৈছে। তদ্ৰূপ ব্যৱস্থা আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰযোজ্য অনুষ্ঠান খনিত যোগদান কৰা সময়ত দেখিছিলো প্ৰবেশ পথৰ দুয়োকাষে বিল সদৃশ জলাশয় আছিল। শিক্ষালাভৰ কাৰণে প্ৰবেশ পথ হল। দুয়োখন অনুষ্ঠানৰ ঘৰ - দুৱাৰবোৰ নিৰ্মাণ কৰোতে সমগ্ৰ ঠাইখিনিকেই মাটিৰে পুতিব লগা হৈছিল। উল্লেখযোগ্য এই যে আৰম্ভণিৰ অস্থায়ী ঘৰ - দুৱাৰবোৰৰ নিৰ্মাণ কাৰ্য্যত শিক্ষানুষ্ঠান খনিৰ শিক্ষক আৰু শিক্ষাৰ্থী সকলেও কায়িক শ্ৰম আগ বঢ়াইছিল।

অন্য এটি উল্লেখযোগ্য কথা এয়ে যে দুয়োখন অনুষ্ঠানৰ ঘৰ দুৱাৰবোৰ বৰ্তমান সময়ত যি ঠাইত আছে, সেই সমগ্ৰ ঠাইখিনিয়েই আছিল ভুনু দুছাদ নামৰ এগৰাকী বিহাৰী সম্প্ৰদায়ৰ লোকৰ বিল সদৃশ কৃষিভূমি। কৰ্মযোগী গিৰিধৰ শৰ্মা চাৰৰ আহ্বানত এই সৰল মনা নিৰক্ষৰ চহা ব্যক্তি গৰাকীয়ে দেশৰ অগণন শিক্ষাৰ্থীয়ে শিক্ষা লাভৰ সুবিধা পাব বুলি ভাবিয়েই মহানুভৱতাৰ পৰিচয় দি অনুষ্ঠান খনিলৈ সমগ্ৰ মাটি খিনি দান দিলে। বিনিময়ত শৰ্মা চাৰে এই পৰিয়ালৰ এজনক চতুৰ্থ বৰ্গৰ কৰ্মচাৰী হিচাপে বিদ্যালয় শাখাত নিযুক্তি দিলে। পৰিয়ালৰ মুৰব্বী ঁভুনু দুছাদ তেওঁৰ পিচত ক্ৰমে শ্ৰী গনেশ দাস আৰু শ্ৰী পচোৱা দাসে এজন এজনকৈ এই অনুষ্ঠানৰ চতুৰ্থ বৰ্গৰ কৰ্মচাৰী হিচাপে সেৱা আগ বঢ়াই থৈ গল। কলেজ শাখাত ফাগু নামৰ বিহাৰী ব্যক্তি এগৰাকীয়ে কলেজৰ সম্পতিৰ ৰক্ষনাবেক্ষন দিছিল।

অনুষ্ঠান দুখনিৰ ঘৰ - দুৱাৰবোৰৰ নিৰ্মাতা বিশ্বকৰ্মা আছিল ৰায় মোহন নামৰ এগৰাকী বঙালী কাঠ মিস্ত্ৰী। কলেজ শাখাত প্ৰধান কাৰ্য্যালয় সহকাৰী আছিল

ঁইছা হক আৰু তেখেতৰ পিচত ঁসুৰেন চন্দ্ৰ দাস। দাসে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ খেল পথাৰৰ সমুখত স্থায়ীভাবে বসবাস কৰি আছিল। আৰু তেখেতৰ পৰিয়াল বৰ্গ সেই ঠাইতে আছে।

কৰ্মযোগী গিৰিধৰ শৰ্মা চাৰৰ বিশেষ ভাবে লক্ষ্য কৰিব লগা গুণ এয়ে আছিল যে তেখেতে কম সময়ৰ ভিতৰতে যি কোনো লোকৰ প্ৰিয়ভাজন হব পাৰিছিল। হাস্যমুখী বদনেৰে যোগ্যজনৰ পৰা দান বৰঙণি গোটাব পাৰিছিল। সেয়ে অনুষ্ঠান দুখনিৰ নিৰ্মাণত অসুবিধা পোৱা নাছিল। কৰ্মযোগীৰ কৰ্ম প্ৰেৰণাই দাতা সকলৰ মনত এনে যাদুকৰী প্ৰেৰণা জগাই তুলিছিল যাৰ প্ৰভাৱত তেখেত সকলে নিজৰ সঞ্চিত ধনৰ একোটি অংশ মহাবিদ্যালয় খনিৰ ঘৰ - দুৱাৰবোৰৰ নিৰ্মাণত দান হিচাপে আগ বঢ়াবলৈ বাধ্য হৈ পৰিছিল।

এই সকল ব্যক্তিৰ ভিতৰত ৰিহাবাৰী অঞ্চলৰ সমাজপ্ৰাণ খনিকৰ ভাতৃদ্বয় ঁগজেন চন্দ্ৰ দাস আৰু ঁপদ্মৰাম দাসক অনুষ্ঠান খনিৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ প্ৰতিটো পদক্ষেপতে চাৰৰ কাষত প্ৰত্যক্ষ কৰিছিলোঁ। গুৱাহাটী নিবাসী শিখ সম্প্ৰদায়ৰ লোক সকলেও পৰ্য্যাপ্ত দান বৰঙনি আগ বঢ়াইছিল। কলেজ চৌহদত প্ৰতিষ্ঠিত গুৰুনানক প্ৰেক্ষাগৃহই শিক্ষ সম্প্ৰদায়ৰ মহানুভৱ ব্যক্তি সকলৰ মানসিকতাৰ স্বাক্ষৰ বহন কৰি অদ্যাপি মুৰ দাঙি আছে। বিভিন্ন অঞ্চলৰ অন্যান্য দাতা সকলৰ দান বৰঙনিৰে নিৰ্মিত 'হল' (Hall) তথা কোঠাবোৰে আজিও সেই মহান ব্যক্তি সকলৰ স্মৃতি সজীৱ কৰি ৰাখিছে। লগতে সদৃশ ভাবাপন্ন ব্যক্তি সকলক অনুষ্ঠান খনিলৈ দান বৰঙনি আগ বঢ়াবলৈ প্ৰেৰণা যোগাই আছে।

শৰ্মা চাৰৰ ব্যক্তিত্বৰ প্ৰভাৱ ইমানেই আছিল যে বিদ্যালয় খনিৰ মুৰব্বী সকলেও প্ৰয়োজনীয় সময়ত তেখেতৰ দিহা পৰামৰ্শ বিচাৰি গৈছিল আৰু ফলপ্ৰসু সমাধান লাভ কৰিছিল। শিক্ষাদানৰ ক্ষেত্ৰত শিক্ষাৰ্থী সকলৰ অৱশ্যম্ভাৱী সমস্যাৰ সমাধান কল্পে আজি কালি প্ৰচলিত ইউনিট টেষ্ট ব্যৱস্থাৰ তেখেতে বহু আগতেই উদ্ভাৱন কৰিছিল। শিক্ষক সকলে নিজে শিকোৱা বিষয় আৰু পাঠৰ উপৰিও শিক্ষাৰ্থী সকলৰ আচাৰ ব্যৱহাৰ, উপস্থিতি, পাঠ গ্ৰহণৰ যোগ্যতা, নিয়মানুবৰ্তিতাকে ধৰি সামগ্ৰিক জীৱন তথা উৎকৰ্ষৰ খতিয়ান ৰাখিব লাগিছিল আৰু তাৰ ভিত্তিতেই বছৰৰ অন্তত প্ৰমোচনৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছিল। এই হিচাপ ৰখা বহীখন Merit Register বা সংক্ষেপে M.R. নামেৰে খ্যাত আছিল। কলেজ শাখাতো Tutorial Class ৰ ব্যৱস্থা কৰিছিল। শিক্ষাৰ্থী সকলে

আহৰি সময়ত অনাহকত জুম বান্ধি থকাটো অবাঞ্ছিত বুলি গন্য কৰিছিল। তাৰ পৰিবৰ্ত্তে পুথিভড়াল তথা জিৰণি কোঠাত অধ্যয়নত ব্যস্ত থকাটো বিচাৰিছিল।

অৰ্থৰ অভাৱত দুয়োখন অনুষ্ঠানে নিজৰ নিজৰ খেল পথাৰৰ উন্নতি সাধন কৰিব পৰা নাই। তাৰে সুবিধা লৈ কোনো কোনো অসাধু ব্যক্তিয়ে ইয়াত মাজে সময়ে বেদখলৰ চেষ্টা চলায় আৰু প্ৰতিবাৰেই বৰ্ত্তমান সময় পৰ্য্যন্ত বিফল মনোৰথ হৈ গুছি গৈছে। এনে আহুকালৰ স্থায়ী সমাধান কল্পে দুয়োখন অনুষ্ঠানৰ উদ্যোগত খেল পথাৰৰ কাষত ৰাস্তাৰ দাঁতিৰপৰাই পকী পিলাৰ বহুৱাই টাৰ কাটাৰ বেৰ দিয়া হয়। এই সময়ত কলেজৰ অধ্যক্ষ আছিল ডঃ গিৰিশ চন্দ্ৰ শৰ্মা আৰু বিদ্যালয়ৰ মূৰব্বীৰ দায়িত্বত আছিলো এই স্মৃতি বিজড়িত কাহিনীৰ লিখক অভাজন ব্যক্তি গৰাকী। এই ছেগতে উল্লেখ কৰা সমীচিন হ'ব যে এদিন খবৰ পালো কোনোবাই হেনো স্কুলৰ খেল পথাৰ দখল সাব্যস্ত কৰিবলৈ বাঁহৰে বেৰ দিছে। অকনো সময় দেৰি নকৰি লগত কেইজনমান ছাত্ৰক লগত লৈ গৈ বোকাত নামি সেই বেৰ ভাঙি আনিলো। চকুৰ আগেৰেই দখল সাব্যস্ত কৰিব খোজা ব্যক্তি গৰাকী পৃষ্ঠভঙ্গ দি গুছি গ'ল।

আৰম্ভণিৰ কাল চোৱাত দুয়োখন অনুষ্ঠানৰে বছৰেকীয়া মুখপত্ৰৰ প্ৰথম দুটি সংকলন যুটীয়া ভাবেই প্ৰকাশ পায়। পিচলৈ অনুষ্ঠান দুখনিয়ে বেলেগ হৈ সুকীয়া পৰিচিতি লাভ কৰাৰ পাচত তৃতীয় বছৰৰ বাৰ্ষিক মুখপত্ৰ দুখন সুকীয়াকৈ প্ৰকাশ পায়। তৃতীয় বছৰৰ পৰাই বিদ্যালয়ৰ মুখপত্ৰৰ নাম ৰখা হয় আৰ্য্যবাণী আৰু কলেজৰ মুখপত্ৰৰ নাম হয় এৰিয়ান।

আৰম্ভণিতে দুয়োখন অনুষ্ঠানে বাৰ্ষিক খেল - ধেমালি, সেৱা সপ্তাহ আৰু সাংস্কৃতিক সন্ধিয়া একেলগেই পাতিছিল। তেনে সময়তে নিজৰ ক্ষেত্ৰত এটি স্মৰনীয় ঘটনা ঘটি গ'ল। সাংস্কৃতিক সন্ধিয়াৰ কাৰ্য্যসূচী উপভোগ কৰি আছো। ৰঙ্গ মঞ্চটি সজা আছিল দুয়োখন অনুষ্ঠানৰে কোঠাৰ সৈতে সংযোগ কৰি মাজৰ খালী ঠাই খিনিত। তেতিয়া সন্ধিয়া সাত মান বাজিছে মাত্ৰ। সেই সময়ত আমাৰ বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান শিক্ষকৰ দায়িত্বত আছিল ঁজ্ঞানানন্দ চৌধাৰী চাৰ। মোৰ ওচৰলৈ আহি চাৰে নিজ হাতেৰে এটি দীঘল খামৰ মাজত এখন চিঠি দি কলে, "পঢ়ি চাওক কালিয়েই যাব লাগিব। নহলে যথা সময়ত গৈ ঢুকি নাপাব।" বুকুখন চিৰিংকৈ উঠিল। কি বা লিখা আছে ইয়াত। ভয়ে ভয়ে খুলি চালো। চণ্ডীগড়ৰ ওচৰৰ পঞ্চকুলা নামৰ ঠাইত এটি NDS (National Discipline Scheme Camp) খোলা হৈছে। সেই কেম্পৰ এজন প্ৰশিক্ষাৰ্থী

হিচাপে আমাক নিৰ্ব্বাচন কৰা হৈছে। কেম্প আৰম্ভ হ'ব তিনি দিন পিচতেই।

১৯৬২ চনত হোৱা চীনৰ ভাৰত আক্ৰমণৰ এয়া ফলশ্ৰুতি। চীনৰ ভাৰত আক্ৰমণে আমাৰ প্ৰধান মন্ত্ৰী জৱহৰলাল নেহৰুৰ পঞ্চশীল নীতি থানবান কৰি এশিকনি দি গ'ল। চীনৰ প্ৰধান মন্ত্ৰী চৌ এন লাইৰ মুখা খোল খাই গ'ল। তেতিয়াহে আমাৰ প্ৰধান মন্ত্ৰীৰ গাত তৎ আহিল, "দেশৰ প্ৰতিৰক্ষাৰ কাৰণে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব লাগে।" দেশত ইতিমধ্যে জৰুৰী অৱস্থা ঘোষিত হ'ল। প্ৰতিৰক্ষাৰ দিশত প্ৰয়োজনীয় সকলো ক্ষেত্ৰত দেশব্যাপি আলোড়নৰ সৃষ্টি হ'ল। আমিও তাৰেই অংশীদাৰ হৈ পৰিলো।

কলেজ শাখাত তেতিয়া মই স্নাতক প্ৰথম বৰ্ষৰ ছাত্ৰ । পিচদিনা কলেজৰ অধ্যক্ষ প্ৰয়াত গিৰিধৰ শৰ্মা চাৰক লগ ধৰি সকলো বিবৰি কলো আৰু পৰামৰ্শ বিচাৰিলো। চাৰে কলে, "দেশত জৰুৰী অৱস্থা চলি আছে। চৰকাৰী আদেশ মানিবই লাগিব। চাকৰিটো প্ৰথম, পঢ়া শুনাৰ কথা পিচত।"

কেম্পত যোগদান কৰি সম্পূৰ্ণ দুমাহ কটাব লাগিব, এই সময় চোৱাৰ ভিতৰত ইতিমধ্যে কলেজৰ বছৰেকীয়া পৰীক্ষা শেষ হৈ যাব। নিজৰ পৰিস্থিতিৰ বিৱৰন দি অধ্যক্ষলৈ এখন আবেদন পত্ৰ দিলো প্ৰমোচনৰ সময়ত এটি বিবেচনা কৰিবলৈ। সেইদিনাই দিনৰ দুই বজাত কেম্পলৈ যাত্ৰা কৰিলো আৰু যথা সময়ত তিনি দিন পিচত কেম্পত উপস্থিত হলো।

সুকলমে প্ৰশিক্ষণ লৈ ঘূৰি আহিলোঁ। বিদ্যালয়ত অংশ কালীন NDS শিক্ষক হলো পূৰ্ণ পৰ্য্যায়ৰ NDS শিক্ষক অহা মুহূৰ্ত্তলৈ। আনহাতে নৈশ কলেজত দ্বিতীয় বৰ্ষৰ স্নাতক পাঠ্যক্ৰম পাঠ গ্ৰহন কৰিবলৈ ললো। অধ্যক্ষ চাৰৰ বদান্যতাত জীৱনৰ এটি বছৰ অপব্যয় হোৱাৰ পৰা ৰক্ষা পৰিলোঁ। সেই উদাৰ হৃদয়ৰ অধিকাৰী আৰ্য্যৰ জনক গিৰিধৰ শৰ্মা চাৰৰ প্ৰতি আজি কৃতজ্ঞতা ভৰা অন্তঃ কৰণেৰে সশ্ৰদ্ধ প্ৰণিপাত যাঁচিছো। চাৰৰ মৰম - চেনেহ আমাৰ দৰে অসহায় জনক কিমান যে উপকাৰ কৰি গ'ল।

জীৱনৰ বিয়লি বেলাত আজি কলেজত কটোৱা চাৰিটা বছৰৰ আৰু স্কুলত কটোৱা ৩৯ বছৰ ৬ মাহৰ স্মৃতি বিজড়িত কাহিনীবোৰ ৰোমন্থন কৰি চোৱাৰ সুযোগ লভিলো। ২০০১ চনৰ ২৮ ফেব্ৰুৱাৰীত অন্ত পৰা আমাৰ কৰ্মজীৱনৰ পৰিসমাপ্তিৰ কথা মনত পৰিলে ভাৱ হয়। "এতিয়া আৰু কি কাম কৰো?"

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ শুভ মুহূৰ্ত্তৰ পৰা আৰম্ভ কৰি জীৱনৰ শেষ সন্ধিয়াৰ

অন্তিম মুহূৰ্ত্ত পৰ্য্যন্ত শৰ্মা চাৰে অনুষ্ঠান খনিৰ হিত সাধন কৰি গুছি গ'ল। তেখেতৰ ব্যস্ততা তথা অনুষ্ঠান খনিৰ চৌহদত থকা উপস্থিতিয়ে ৰসিক লোক সকলক ৰস কৰাৰ সুযোগ দিলে। দুই চাৰি ব্যক্তিয়ে কব ধৰিলে, 'টুলুঙা মনৰ কোনোবা লোকৰ এয়া মন্তব্য হ'লেও কৃতজ্ঞতাত মূৰ দোওৱা ব্যক্তি সকলৰ ক্ষেত্ৰত ই গভীৰ ভাৱে ৰেখা পাত কৰিব ধৰিলে। আৰ্য্যৰ মহান জনক গৰাকীৰ আদৰ্শ, কৰ্মস্পৃহা, আৰু প্ৰেৰণাই কৰ্মকৰ্ত্তা সকলক অনুষ্ঠানখনিৰ হিত সাধন কৰিবলৈ অহৰহ উদগনি দি আছে। উপযুক্ত উত্তৰাধিকাৰী হবলৈ অনুপ্ৰেৰণা যোগাই আছে। সেয়েহে আজি অৰ্দ্ধ শতিকা অতিক্ৰম কৰা অনুষ্ঠান খনিৰ প্ৰতি আমি সংশ্লিষ্ট প্ৰতি গৰাকী ব্যক্তিয়ে আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰিছো। সোণালী জয়ন্তীৰ শুভ ক্ষণত অনুষ্ঠানখনিৰ জন্মদাতা প্ৰয়াত কৰ্মযোগী গিৰিধৰ শৰ্মা চাৰৰ প্ৰতি হিয়াভৰা কৃতজ্ঞতা নিবেদন কৰিছোঁ। আমাৰ হিয়াৰ মাজত চাৰ অমৰ হৈ থাকক। এয়ে আমাৰ একান্ত কামনা।

জয়তু কৰ্মযোগী গিৰিধৰ শৰ্মা চাৰ

জয়তু আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ

ওম্ শান্তি, শান্তি, শান্তি।

অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱ আৰু মই

গিৰীশ চন্দ্ৰ শৰ্মা

বিশাল ব্যক্তিত্বৰ অধিকাৰী, বহুমুখী প্ৰতিভা সম্পন্ন, যিজন ব্যক্তিৰ কৰ্মবক্ষত্ৰ সাগৰৰ দৰে বহল দৃষ্টিভঙ্গী, আকাশলঙঘী, তেনেহেন ব্যক্তি এজনৰ বিষয়ে আলোচনী এখনৰ দুখিলা পাতত লিখিবলৈ ওলোৱাটো হাতীমাৰি ভুৰুকাত ভৰাবলৈ প্ৰয়াস কৰাৰ নিচিনা হব। সেয়ে তেনে প্ৰয়াস নকৰি, চিৰনমস্য গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰৰ সান্নিধ্যত অহাৰ এটা স্মৃতিৰ টুকুৰাহে বুটলিবলৈ চেষ্টা কৰিছো।

প্ৰথম সাক্ষাত ঃ- ১৯৬৫ চন, এম্ এচ্ চি পৰীক্ষা দিছো, প্ৰেক্টিকেল শেষ হোৱা নাই— মোৰ সহপাঠী বনমালীয়ে (ড° বনমালী বৈশ্য ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পদাৰ্থবিজ্ঞানৰ অধ্যাপক হিচাবে অৱসৰ গ্ৰহণ কৰিছে) কলে— তোক আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ অধ্যক্ষই মাতিছে। ২-৩ দিন পাছত এজন পিয়নৰ হাতত এখন চিঠি— টিউটৰ হিচাপে নিযুক্তি দিছে। মই যোৱা নাই। ৪-৫ দিন পাছত সেই সময়ত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ ৰসায়ন বিভাগৰ প্ৰবক্তা প্ৰভাত গোস্বামী (ড° গোস্বামী বৰ্ত্তমান আফ্ৰিকাৰ ঘানাত) আহিল আৰু কলে "যদি আপুনি কাইলৈ নাযায় — ছাৰ নিজে আহিব। মই চিঞৰি উঠিলো - নাই নাই ছাৰক আহিব নিদিব— প্ৰেক্টিকেল শেষ হ'লেই মই যাম। কথামতেই - প্ৰেক্টিকেল শেষ হোৱাত বনমালীৰ সৈতে ওলালোগৈ কলেজত। সেইসময়ত বৰ্তমানৰ উপাধ্যক্ষৰ কোঠালীটোত অধ্যক্ষ বহিছিল। দেখিলো ধুতি পাঞ্জাবী পৰিহিত, মূৰত বগা চুলি ডাঠ চেলাউৰি যুক্ত, সুন্দৰ দাঁত দুপাৰিৰে সুদেহী ব্যক্তি এজন, দেখিলেই

শ্ৰদ্ধাত মূৰ দোঁ খাই যায়— সেইজনেই অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱ। সোমোৱাৰ লগে লগেই কলে - ব'লা কলেজখন দেখুৱাই আনো। মোৰ লগত বনমালী আৰু ছাৰৰ পাছে পাছে ছাঁটোৰ নিচিনাকৈ আহি আছে গুৰু গম্ভীৰ খোজেৰে আন এজন ব্যক্তি - পিছতহে জানিব পাৰিলো সেইজনেই আছিল সেইসময়ৰ ৰসায়ন বিভাগৰ মূৰব্বী অধ্যাপক শ্ৰীযুত প্ৰবীণ চন্দ্ৰ শৰ্মাদেৱ। ড° প্ৰবীন চন্দ্ৰ শৰ্মা পাছলৈ গোৱালপাৰা কলেজ, পাণ্ডু কলেজৰ অধ্যক্ষ হোৱাৰ উপৰিও এম. পি ও হৈছিল। বৰ্ত্তমান প্ৰাণী বিজ্ঞান বিভাগৰ ঠাইত আছিল ৰসায়ন বিভাগ- আনটোফালে পদাৰ্থবিজ্ঞান, প্ৰাণীবিজ্ঞানৰ লগত আছিল উদ্ভিদ বিদ্যা আৰু উদ্ভিদ বিদ্যাৰ আনটো ফালে আছিল এটা দীঘলীয়া ঘৰ আৰু বোধহয় ছাল আছিল খেৰৰ, সেইটোৱে আছিল ছাত্ৰাবাস; বাকী অংশ জলাশয়। কলাবিভাগৰ অসম আৰ্হিৰ ঘৰটোৰ বাহিৰে বাকী অংশ প্ৰায় খালেই আছিল। যিমান উচ্ছাহত ছাৰে আমাক কলেজখন দেখুৱাইছিল - আমি কিন্তু সিমান উচ্ছাহিত হোৱা নাছিলো কাৰণ পিতনিৰ মাজৰ কলেজ। কিন্তু দেখিছিলো আমাক কলেজখন দেখুৱাই ছাৰে যেন নিজেই আনন্দ উপভোগ কৰিছে। মনত পৰিল সৰুখুৰাই কোৱা কথা এটা (সৰুখুৰা জানকীনাথ শৰ্মাদেৱ হৰিপ্ৰিয়া বিদ্যাপীঠৰ প্ৰধান শিক্ষক আছিল)। সৰুখুৰাই আমাক মানে দাদা আৰু মোক গাঁৱৰ পৰা আনি একেটা কোঠাতে নিজৰ লগতে ৰাখি পঢ়ুৱাইছিল। তেতিয়া খুৰা চেনিকুঠী প্ৰাথমিক স্কুলৰ শিক্ষক, আমি এম্ চি এম্ ই স্কুলত পঢ়ো মই ক্লাছ iv আৰু দাদা vi ত। আমাৰ মাজত লেম্প এটা —মই চিঞৰি চিঞৰি পঢ়ো - দাদাই খং কৰে। এদিনাখন খুৰাক কলো মোক নিজাকৈ এটা লেম্প লাগে। অলপ সময় খুৰা নিমাত —লাহে লাহে কবলৈ ধৰিলে বুজিছ গিৰিপিতি (সৰুখুৰাই মোক মৰমতে গিৰিপিতি বুলি মাতিছিল - অৱশ্যে খং উঠিলে 'গিৰি' আৰু বেছি খং উঠিলে 'গেৰো' বুলি মাতিছিল)। নলবাৰীৰ এখন গাঁৱৰ বিধবা মাকৰ দুটা ল'ৰাই এৰাগছৰ গুটি শুকুৱাই তাৰেই মছ্লা বনাই পঢ়ি ডাঙৰ মানুহ হৈছে —তহঁতে এটা লেম্পতে পঢ়িব নোৱাৰনে? Class ix ত যেতিয়া Sanskrit grammar and Compositition নামৰ কিতাপখন পঢ়ো - লিখক গিৰিধৰ শৰ্মা, খুৰাই কৈছিল— এইজনেই মই কোৱা দুই ভাতৃৰ ডাঙৰজন, এতিয়া কটন কলেজৰ অধ্যাপক। স্বচক্ষে সেই মহান ব্যক্তিজনক দেখি মোৰ মন আনন্দত নধৰা হল। আৰম্ভ হ'ল মোৰ শিক্ষকতাৰ জীৱন।

ছাৰৰ আদৰ্শ ও অনুপ্ৰেৰণা ঃ- চাকৰি আৰম্ভ কৰাৰ প্ৰায় এবছৰমান পাছত এদিনাখন মোৰ ক্লাছলৈ যোৱাত প্ৰায় দহ মিনিটমান পলম হৈছিল — দূৰৰ পৰাই দেখিছিলো ক্লাছত ছাৰ। মই বাৰাণ্ডা পোৱাৰ লগে লগেই ছাৰ ওলাই আহিল আৰু কলে — "তোমাৰ ক্লাছ আছিলনেকি? মই সিহঁতক হাইড্ৰজেনৰ প্ৰিপাৰেচন লিখিব দিছো।" যদিও মোক একো বেয়াকৈ কোৱা নাছিল মই কিন্তু বৰ লাজ পাইছিলো। মোৰ অধ্যক্ষতাৰ কালত এই ঘটনাৰ প্ৰভাব বাৰুকৈয়ে পৰিছিল।

১৯৭১ ৰ পৰা ১৯৭৩ চনলৈ মই ছাত্ৰাবাসৰ অধীক্ষক আছিলো। এদিন দুপৰীয়া জানিব পাৰিলো যে চাৰিজন আৰক্ষীয়ে ছাত্ৰাবাসৰ ভিতৰতে তাচ্ খেলি আছে। হাতত সাৰে ভৰিত সাৰে পালোগৈ ছাত্ৰাবাস। লৰাকেইজনক ধুম্‌ধাম্ চৰিয়ালো। অধ্যক্ষদেৱৰ ওচৰলৈ আহি কলো— ইহঁতক expel কৰক। ছাৰ নিমাত। মোৰ খং উঠিল পুনৰ কলো ছাৰ ইহঁতক expel কৰক। ছাৰে মোৰ মুখৰফালে নোচোৱাকৈ গহীনাই কলে— "হেৰা শৰ্মা— তুমি বৰ ডেকা ল'ৰা হৈ আছাহে; কলেজৰ পৰা খেদি পঠিয়ালে সিহঁত ভাল হব জানো? তাতকৈ সিহতক ভাল কৰাৰ চেষ্টা নকৰা কিয়? ছাৰৰ কথাত মোৰ অৱস্থা শিল পৰা কপৌৰ নিচিনা। কেইদিনমান পাছত মোৰো মনৰ পৰিবৰ্ত্তন হল— ছাত্ৰকেইজনক ছাত্ৰাবাসৰ বিভিন্ন দায়িত্ব অৰ্পণ কৰিলো আৰু প্ৰতি সন্ধিয়া সিহঁতৰ পঢ়াৰ অগ্ৰগতিৰ খবৰ লবলৈ ধৰিলো। ভাবিলেই ভাল লাগে আটাইকেইজন এতিয়া সুপ্ৰতিষ্ঠিত— কোনোবাজন ন্যায়াধীশ, কোনোবাজন উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ অধিবক্তা, আকৌ কোনোবাজন হ'ল এ চি এছ বিষয়া। এই ঘটনাৰ অনুপ্ৰেৰণাৰ ফলস্বৰূপে মই যেতিয়া অধ্যক্ষৰ দায়িত্ব বহন কৰো, দুই এজন ছাত্ৰৰ বিৰুদ্ধে কঠোৰ ব্যৱস্থা লোৱাৰ পৰা বিৰত আছিলে অৱশ্যে এই কাৰ্য্যৰ বাবে দুই এজন সহকৰ্মীৰ সমালোচনাৰ পাত্ৰ নোহোৱাকৈ থকা নাছিলো।

ছাত্ৰাবাসৰ অধীক্ষক হৈ থকা সময়ত কলেজ চৌহদতে থাকিবলগীয়া হোৱা বাবে প্ৰায়েই চকুত পৰিছিল যে — ৰাতিপুৱা প্ৰায় ৬-৩০ মান বজাতেই ছাৰ কলেজলৈ আহে, গৃহনিৰ্মাণৰ অগ্ৰগতিৰ বুজ লৈ ঘৰলৈ যায় আৰু পুনৰ ৯ বজাতে কলেজত উপস্থিত হয়। আবেলি প্ৰায় ৪ টা মান বজালৈ কলেজত থাকে— প্ৰতিটো পিৰিয়ডতে ক্লাছবোৰ পৰিদৰ্শন কৰে। সেই সময়ত নৈশ শাখা আছিল - সেয়ে

পুনৰ পাঁচমান বজাতেই কলেজত উপস্থিত হৈছিল। মাজে মাজে ভাবিছিলো - ছাৰৰ নিজৰ ঘৰখন কোনে চলায় বাৰু? নৈশ শ্ৰেণী শেষ হৈছিল ৰাতি ৯-৩০ বজাত। এদিনাখন ৰাতি প্ৰায় ৯ বজাত কলে, আহাচোন— ৰিক্সা এখনত উঠাই ললে (গাড়ীখন অনা নাছিল)। সুধিলো- কলৈ যাব? ছাৰে কলে বলাচোন। দেখিলো ছাৰৰ নিজৰ কাম নহয়— কাম কলেজৰে। ৰাতি প্ৰায় ১০.৩০ মান মান বজাত উভতিছিলো। কি অদ্ভুত কৰ্মপ্ৰেৰণা— ভাবিছিলো ছাৰৰ ভাগৰ নালাগেনেকি?

অধ্যক্ষদেৱৰ সৈতে খকা-খুন্দা ঃ ছাৰৰ সৈতে সদায়ে যে মোৰ সম্পৰ্ক মধুৰ আছিল তেনে নহয়। ১৯৬৬ চনত মই কটন কলেজলৈ যাব ওলালো— যাব নিদিলে বেয়া পাইছিলো।

১৯৬৯ চনত Oil India ত Chemist হিচাবে চাকৰি পালো। মোক Release দিবলৈ কলো। Release দিব দূৰৰ কথা, যাবলৈহে মানা কৰিলে আৰু কলে "তুমি তাত থাক্‌পা ন'ৰবাহা।" খঙতে Release নোলোৱাকৈয়ে গুচি গলো। কি জানো হল — ছাৰৰ কথাই ৰ'ল নেকি, ভাল নালাগিল— উভতি আহিলো।

১৯৬৬ চনৰ কথা - ছাৰ গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালৰ কাৰ্য্যবাহী পৰিষদৰ সদস্য আছিল। এদিনাখন ছাৰে কলে — যোৱাকালি মোৰ বৰ চিন্তাই হৈছিল - পিচত যেতিয়া দেখিলো তুমি Second nomination পাইছা তেতিয়াহে শান্তি।। বৰ দুখ পাইছিলো- চাকৰিটো নোপোৱা কাৰণে নহয় - দুখ পাইছিলো মই চাকৰিটো নোপোৱা কাৰণে ছাৰে সুখ পোৱা বুলি কোৱা কাৰণে।

১৯৭২ নে ১৯৭৩ চনৰ কথা —মই ছাত্ৰাবাসৰ অধীক্ষক। সেইসময়ত ছাত্ৰাবাসৰ আবাসীয়ে ছাত্ৰ একতা সভাৰ নিৰ্বাচন খেলিব নোৱাৰিছিল। কৃষ্ণ মহন্ত নামৰ ছাত্ৰ এজনে (কৃষ্ণ মহন্ত বৰ্ত্তমান উচ্চন্যায়ালয়ৰ জেষ্ঠ অধিবক্তা) কলে যে তেওঁ হেনো সাধাৰণ সম্পাদক পদৰ নিৰ্বাচনত অংশ গ্ৰহণ কৰিব বিচাৰে। মই সন্মতি দিলো। কৃষ্ণ জিকিল — ল'ৰাহতে কলেজ চৌহদৰ ভিতৰতে ফটকা ফুটালে— ছাৰে উগ্ৰমূৰ্ত্তি ধৰি খেদি আহিল। মই তেতিয়া ল'ৰাহঁতৰ মাজত ছাৰৰ মূৰ্ত্তি দেখি পলাই পত্ৰং দিলো। ছাৰে মোক বেয়া পাইছিল। কাৰণ ছাৰৰ পছন্দৰ প্ৰাৰ্থীজন হাৰিছিল।

আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ সোণালী যুগ ঃ- মোৰ বোধেৰে ১৯৬৫ পৰা ১৯৭০

চনলৈ আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ সোণালী যুগ। এই সময়ছোৱাতেই গঢ়ি উঠিল খাল আৰু পিতনিৰ ঠাইত নতুন নতুন অট্টালিকা। বিশ্ববিদ্যালয় অনুদান আয়োগৰ সাহায্যৰে নিৰ্মিত হ'ল— Non Resident students centre, Health centre, workshop, পদাৰ্থবিজ্ঞান বিভাগৰ অট্টালিকা। লেকচাৰ থিয়েটাৰ আৰু লগতে ৰসায়ন বিজ্ঞান বিভাগৰ অসম আৰ্হিৰ ঘৰটো। অতি উল্লেখনীয় নিৰ্মাণ কাৰ্য্য হ'ল— ছাত্ৰাবাসৰ নতুন ভবনটো। চৰ্দাৰ সন্তোষ সিং ডাঙৰীয়াৰ দানেৰে নিৰ্মিত হ'ল — প্ৰেক্ষাগৃহটো। শিক্ষায়তনিক দিশত ভাবিব নোৱাৰা অগ্ৰগতি। সকলো বিষয়তে অনাৰ্হৰ শ্ৰেণী খোলাৰ উপৰিও অসমৰ চৰকাৰী বেচৰকাৰী সকলো কলেজৰ বাবেই দিক্ নিৰ্ণায়ক পদক্ষেপ — "গণিত বিষয়ত PG Class। শৈক্ষিক দিশত বিশেষকৈ বিজ্ঞানৰ স্নাতক মহলাৰ ফলাফলে সকলোৰে চকু থিয় কৰাই দিলে। ঐতিহ্যপূৰ্ণ কটন কলেজৰ সমকক্ষ হোৱাই নহয় কেইটামান বিষয়ত কটনক চেৰ পেলাবলৈও সক্ষম হ'ল। অসম বাসীৰ মুখে মুখে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ নাম। নাম দিলে নালন্দা বিশ্ববিদ্যালয়। বিশ্ববিদ্যালয় অনুদান আয়োগৰ অনুদানেৰে সম্পন্ন কৰা COSIP আৰু COHSIP প্ৰগ্ৰেমে যেন সোণত সুৱগাহে চৰালে। একে সময়তে সকলো বিষয়তে ছেমিনাৰ, বিজ্ঞানাগাৰত প্ৰদৰ্শনী, সমাগম ঘটিল বহুতো শিক্ষাবিদ আৰু বিজ্ঞানীৰ। গোটেই কলেজখনতেই উখল-মাখল, যেন বিদ্যাৰ এক মেলা। আমি ডেকা শিক্ষকসকলে উপভোগ কৰিলো, পাহৰি গলো নিজৰ কথা, দেহ-মন যেন বিলীন হৈ গ'ল আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ সৈতে। আচৰিত হৈ গৈছিলো সেই মহান পুৰুষজনৰ কৰ্মক্ষমতা দেখি। বিশিষ্ট শিক্ষাবিদ, সাহিত্যিক অতুল চন্দ্ৰ হাজৰিকা দেৱে নাম দিলে— <u>ভীম কৰ্মা</u> গিৰিধৰ শৰ্মা।

অকল যে শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰতেই আগবাঢ়ি গৈছিল তেনে নহয় - সমহাৰত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ আগবাঢ়ি গৈছিল—খেলা-ধূলা আৰু সাংস্কৃতিক দিশতো। আজিও পাহৰিব পৰা নাই কিমান উলহ-মালহ আৰু জাকজমকতাৰে উদ্‌যাপিত হৈছিল দহ বছৰীয়া অনুষ্ঠান।

অধ্যক্ষদেৱৰ সৈতে নিবিড় ভাবে জড়িত কেইজনমান ব্যক্তিঃ- প্ৰথমেই নাম লব লাগিব সেইসময়ৰ চকীদাৰ ফাগু কুৰ্মীৰ (আমি ফাকু চাচা বুলি মাতিছিলো)। উত্তৰ প্ৰদেশৰ মানুহ, কিন্তু ভাবিছিল কলেজখন যেন তেওঁৰ নিজৰহে

সম্পত্তি; সময়ত ভাব হৈছিল যেন গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰেও তেওঁক কথা কবলৈ ভয় কৰে। আন এজন ব্যক্তি ৰায়মোহন ঠিকাদাৰ— সাধাৰণ পোচাক পৰিহিত অমায়িক ব্যক্তি; গোটেই কলেজখন বোধহয় তেওঁৰেই নিৰ্মাণ কৰিছিল।

মোৰ ক্লাচত পলম হোৱা ঘটনাটোৰ পৰাই অনুমান কৰিব পাৰি সহকৰ্মীৰ প্ৰতি ছাৰৰ ব্যৱহাৰ কেনে আছিল। সৰু-বৰ সকলো শিক্ষককে একে দৃষ্টিভঙ্গীৰে চাইছিল যদিও প্ৰধানতঃ চাৰিজন শিক্ষক ছাৰৰ ওচৰত ছাটোৰ নিচিনাকৈ লাগি থকা যেন অনুভৱ হৈছিল। এইবাবে একাংশ শিক্ষকে তেখেতক অলপ বেয়াও পাইছিল। আচলতে কিন্তু এখেতসকলক ছাৰে কিবা বিশেষভাবে আদৰ কৰিছিল বুলি নাভাবো; তেখেতসকলেহে ছাৰৰ গুণমুগ্ধ হৈ আগবাঢ়ি আহিছিল কলেজ গঠনত সহায় কৰিবলৈ। কলেজৰ শৈক্ষিক আৰু আন্তঃগাঠনিত দেখা গৈছিল ড° প্ৰবীণ চন্দ্ৰ শৰ্মাদেৱ আৰু প্ৰয়াত অধ্যাপক দেবানন্দ শইকীয়াদেৱক। দুয়োজনেই কৃতী শিক্ষক আছিল। দুয়োজনৰেই শিকোৱা পদ্ধতি শ্ৰেণীৰ বাহিৰৰ পৰাই মনে মনে চাইছিলো। ছাত্ৰৰ ফালৰ পৰাই হওক নাইবা অইন দিশৰ পৰাই হওক কিবা সমস্যাৰ উদ্ভৱ হলেই ঢালৰ নিচিনাকৈ অধ্যক্ষদেবৰ আগত থিয় হৈছিল— দুজন ব্যক্তি, এজন হ'ল অধ্যাপক দীনেশ চন্দ্ৰ বৰুৱাদেৱ (বৰুৱা ডাঙৰীয়া পিছলৈ গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পঞ্জীয়ক আৰু অসম উচ্চতৰ মাধ্যমিক শিক্ষা সংসদৰ অধ্যক্ষ হৈছিল) আৰু আনজন হ'ল প্ৰয়াত হেমন্ত চৌধুৰীদেৱ। চৌধুৰী ডাঙৰীয়া উগ্ৰ সাহসী, যিকোনো পৰিস্থিতিৰ মোকাবিলা কৰিবলৈ হলে আগবাঢ়ি আহিছিল চৌধুৰীদেৱ।

অধ্যক্ষদেৱৰ দুখ ঃ শয়নে-সপোনে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ পৰিকল্পনা থকা ব্যক্তিজনেও কিন্তু তেখেতৰ কৰ্মক্ষেত্ৰত বাধা নোপোৱাকৈ থকা নাছিল। একাংশ ব্যক্তিয়ে প্ৰায় প্ৰতি খোজতেই বাধাৰ সৃষ্টি কৰা দেখা গৈছিল। পিছৰফালে অধ্যক্ষদেৱক হতাশ হোৱা যেন দেখা গৈছিল— ইয়াৰ ফলস্বৰূপে অনুমান কৰিছো কলেজখনে যেন স্থবিৰ অৱস্থা পাইছিল। সকলো বিষয়তে PG খোলা সপোন আৰু পূৰ্ণ নহ'ল।

অধ্যক্ষদেৱৰ ৰসিকতা ঃ— ছাৰৰ অভিব্যক্তিয়ে তেখেতৰ ভিতৰত থকা ৰসৰ উমান নিদিয়ে। কিন্তু আমি যি সকল শিক্ষক খেলা-ধূলা নাইবা কলেজত হোৱা অইন অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত আছিলো— জানিছিলো ছাৰৰ ৰসিকতাৰ কথা।

কলেজ সপ্তাহ উদ্‌যাপনৰ সময়ত ছাত্র আৰু শিক্ষকৰ বেটিং মুকলি কৰে ছাৰে। ল'ৰাহতে লাহেকৈ বলতো দলিয়াই — ছাৰে বেট ঘুৰাই— বলত নালাগে — কিন্তু আমাক মানে লগৰ বেটছমেনক সোধে "ৰাণ হছি নে"।

এদিন সন্ধিয়া — তৰ্কপ্ৰতিযোগিতা পৰিচালনা কৰিছে ইংৰাজীৰ অধ্যাপক এজনে। অধ্যাপকজনৰ ইংৰাজী কোৱাৰ ষ্টাইল আছে। মাজত ছাৰে কৈ উঠিল— " এওঁ কি কছি বুৎছাৱানা"? খুহুতীয়া কথা কব লাগিলেই ছাৰে খাচ্ কামৰূপীয়া কথা কৈছিল। আমি কোনোমতেহে হাঁহি বন্ধ কৰিছিলোঁ। যেতিয়া প্ৰতিযোগিতা শেষ হ'ল — ছাৰে ক'লে — "ইথেন্ বুৎছোদিয়া — The End নকৈছি না।" আমি আৰু হাঁহি বন্ধ কৰিব নোৱাৰিলো গিৰ্জনি মাৰি হাঁহি দিলো।

এয়া মাত্ৰ দুটাহে উদাহৰণ। এনেধৰণৰ অসংখ্য ঘটনা আছে।

অধ্যক্ষদেৱৰ মহানুভৱতাঃ সেই সময়ত শুভাকাংখীৰ তিনিজন অধ্যক্ষৰ নাম মানুহৰ মুখে মুখে। প্ৰাগজ্যোতিষ কলেজৰ তীৰ্থনাথ শৰ্মাদেৱ, সন্দিকৈ ছোৱালী কলেজৰ শৰৎ চন্দ্ৰ গোস্বামীদেৱ আৰু আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱ। তীৰ্থনাথ শৰ্মা এজন সংস্কৃত পণ্ডিত, গোস্বামীদেৱ এজন প্ৰখ্যাত দাৰ্শনিক। কিন্তু অধ্যক্ষ হিচাবে — সকলোৱে স্বীকাৰ কৰিব লাগিব— গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱ অদ্বিতীয়। কেৱল অধ্যক্ষ হিচাবেই নহয় অসম সাহিত্য সভাৰ সাংগঠনিক দিশত তেখেতৰ ভূমিকা অনবদ্য। অসম সাহিত্য সভাৰ সভাপতি হৈ অসমৰ চুকে-কোণে ঘুৰি বিভিন্ন জনগোষ্ঠীক একত্ৰিত কৰাৰ যি চেষ্টা কৰিছিল সেই অৱদান সাহিত্য সভাই কেতিয়াও পাহৰিব নোৱাৰে। কিন্তু এনে এজন ব্যক্তি হৈও— ছাৰে মোক এদিনাখন কৈছিল "হেৰা, তীৰ্থ শৰ্মা পণ্ডিত মানুহ তেখেতক মেল মিটিঙত মাতে ভাল কথা; তেখেতৰ লগত মোকো মাতে — মই বৰ লাজ পাওহে। নিজে যোগ্য হৈ- যোগ্যতাৰ মাপকাথিত নিজকে তলত বুলি কোৱাটো ছাৰৰ মহানুভৱতাৰ চিন।

সামৰণি ঃ আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ প্ৰতীকত খোদিত আছে উপনিষদৰ মহান বাণী

"তমসো মা সদ্‌গময়ঃ
তমসো মা জ্যোৰ্তিগময়ঃ"

এই বাণীয়ে বুজাই দিয়ে— গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱৰ মহৎ উদ্দেশ্যৰ কথা আৰু

আমি ভাবো এইক্ষেত্ৰত সফল কামো হৈছে। নহলেনো আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ ছাত্ৰই — উচ্চন্যায়ালয়ৰ ন্যায়াধীশ, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ উপাচাৰ্য্য হোৱাৰ উপৰিও প্ৰশাসনিক ক্ষেত্ৰতো IAS, IPS হৈ জনগণক সেৱা কৰিব পাৰিলেহেঁতেন নে ?। পাৰিলেহেতেঁন নে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ ছাত্ৰই বিশ্ববিদ্যালয়ৰ বিভিন্ন বিভাগক অধ্যাপকৰ পদ অলংকৃত কৰি বৌদ্ধিক দিশত সমাজক আগুৱাই নিবলৈ? 'নাক'ৰ দ্বাৰা কলেজসমূহৰ মূল্যায়ন ৰাখোতে দেখা গৈছিল- যিবোৰ কথাৰ ওপৰত মূল্যায়ন কৰা হয়— সেইবোৰৰ সৰহভাগেইচোন অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱে চল্লিশ বছৰ আগতেই কৰি থৈ গৈছে।

অসমৰ সুসন্তান, কৰ্মযোগী অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱ আৰ্য্যবাসীৰ চিৰস্মৰণীয় যদিও আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ শিক্ষকসকলে তেখেতৰ প্ৰতি থকা শ্ৰদ্ধাৰ চিন স্বৰূপে স্মাৰক বক্তৃতা আয়োজন কৰি আহিছে— মই ভাবো প্ৰকৃত শ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰা হব যদিহে শিক্ষক, কৰ্মচাৰী, ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ শুভাকাঙ্খী সকলো ব্যক্তি আগবাঢ়ি আহি আৰ্য্যবিদ্যাপীঠক এখন 'A' গ্ৰেড কলেজলৈ উন্নীত কৰিব পাৰে।

স্মৃতিৰ সঁফুৰা

ড° ধৰণীধৰ গোস্বামী

প্ৰাথমিক পৰ্য্যায়ত পঢ়ি থকাৰ পৰাই এচাম ল'ৰাছোৱালীয়ে ভৱিষ্যত জীৱন কি ধৰণে সুন্দৰ আৰু সুখময় কৰি গঢ়ি তুলিব পাৰি তাৰ চিন্তা চৰ্চ্চা কৰে। বহুতে সপোন দেখে কি উপায়ে ডাক্তৰ, ইঞ্জিনিয়াৰ, শিক্ষক প্ৰশাসনীয় বিষয়া আদি হ'ব পাৰি। কিন্তু সকলোৰে সপোন বাস্তৱত ৰূপায়িত নহয়। যিসকলে নিজৰ সপোন বাস্তৱায়িত কৰাৰ কাৰণে নানা বাধা-বিঘিনি অতিক্ৰম কৰি নীৰৱ সাধনা কৰিব পাৰে তেওঁলোকে জীৱনত সফলকাম হ'ব পাৰে।

নিজস্ব হলেও ইতস্ততঃ নকৰাকৈ কব খোজো যে মই সৰুৰপৰাই কলেজত শিক্ষকতা কৰাৰ সপোন দেখিছিলোঁ। ইয়াৰ উৎস নোহোৱা নহয়। স্কুলত পঢ়া-শুনা কৰা সময়ত আমাৰ গাওঁৰ মানুহে এখন দৈনিক বাতৰি কাকত পঢ়াৰ সুবিধা পোৱা নাছিল। তাৰোপৰি সৰহ সংখ্যক মানুহৰ জীৱন ধাৰণৰ আহিলা আছিল কৃষি। অতি মুষ্টিমেয় কেইগৰাকী মানেহে চাকৰি কৰিছিল। তাৰ ভিতৰত শিক্ষকতা কৰাৰ সংখ্যাই অধিক আছিল। অৱশ্যে আমাৰ গাওঁৰ পৰা প্ৰায় তিনিমাইল দূৰত দুখন বৰ উন্নত মানৰ হাইস্কুল আছিল। এখন পাটাছাৰকুছিত পাটাছাৰকুছি বিদ্যাপীঠ আৰু আনখন পাঠশালাত বজালী হাইস্কুল। আমি পাটাছাৰকুছি বিদ্যাপীঠৰ পৰাই প্ৰৱেশিকা পৰীক্ষা পাচ কৰিছিলোঁ। ১৯৪৯-৫০ চনৰ কথা। গুৱাহাটীৰ সন্দিকৈ মহাবিদ্যালয়ৰ দৰ্শনৰ অধ্যাপক প্ৰয়াত শৰৎ চন্দ্ৰ গোস্বামীদেৱ বৈবাহিকসূত্ৰে আমাৰ আত্মীয় আছিল। তেখেত বিশাল ব্যক্তিত্বৰ পুৰুষ আছিল। দেখিলে ভক্তি কৰিবৰ মন যায়। আমাৰ ঘৰলৈ যাওঁতে তেখেতে আমাক বৰ মৰম কৰিছিল।

পোন প্ৰথমবাৰৰ বাবে তেখেতৰ নিচিনা ব্যক্তি গৰাকীক লগ পাই তেখেতৰ ব্যক্তিত্বই আকৃষ্ট কৰিছিল আৰু তেতিয়াৰ পৰাই কলেজত শিক্ষকতা কৰাৰ হেপাহ জন্মিছিল। পাটাছাৰকুছি বিদ্যাপীঠৰ পৰা প্ৰবেশিকা পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ কটন কলেজত আই এছ্ চিত ভৰ্তি হৈছিলো। আই এছ্ চিৰ চূড়ান্ত বৰ্ষৰ শেষৰ পিনে আমাৰ লগৰ প্ৰায়বোৰ বন্ধুৱে ইঞ্জিনিয়াৰিং, মেডিকেলৰ প্ৰপত্ৰবোৰ পূৰণ কৰি পঠাইছিল। মোক ঘৰৰ পৰা ইঞ্জিনিয়াৰিং পঢ়াৰ বাবে হেচা দিছিল। সেই সময়ত মানুহৰ এটা ধাৰণা আছিল যে ইঞ্জিনিয়াৰ হলে প্ৰচুৰ টকা পইচা আৰ্জিব পাৰে। কিন্তু শিক্ষকতা কৰাৰ প্ৰবল ইচ্ছা থকাৰ বাবে মই বি এছ্ চি পাচ কৰি গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ত গণিত বিভাগত ভৰ্ত্তি হৈছিলোঁ। ১৯৬৪ চনত গণিত বিভাগত এখন চেমিনাৰ অনুষ্ঠিত কৰা হৈছিল। তাত এজন আমেৰিকান গণিতজ্ঞই ভাষণ দিছিল। সেই চেমিনাৰত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ পৰা প্ৰয়াত দেৱানন্দ শইকীয়াই প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছিল। মই তেখেতৰ কাষত বহিছিলোঁ আৰু ভাবিছিলোঁ — এম এছ্ চি পাচ কৰি আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ত শিক্ষকতা কৰিম। বাস্তৱক্ষেত্ৰত এম এছ্ চি পৰীক্ষা শেষ কৰাৰ পিছত উক্ত মহাবিদ্যালয়ত শিক্ষকতা কৰাৰ সুবিধা পাইছিলোঁ আৰু মোৰ সপোন বাস্তৱত ৰূপায়িত হৈছিল।

সেই সময়ত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ে অসমৰ শিক্ষা জগতত এক আলোড়নৰ সৃষ্টি কৰিছিল। ১৯৫৮ চনত নৈশ শাখাত আৰম্ভ হোৱা শিক্ষানুষ্ঠানখনে ৬/৭ বছৰৰ ভিতৰত প্ৰায় সকলো বিষয়ত অনাৰ্চ পাঠ্যক্ৰম প্ৰৱৰ্ত্তন কৰিছিল। ইয়াৰ গুৰিবঠা ধৰিছিল প্ৰয়াত প্ৰতিষ্ঠাপক অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মা দেৱে। তেখেতে কটন কলেজৰ অধ্যাপকৰ পদ ইস্তফা দি নতুনকৈ এখন মহাবিদ্যালয় প্ৰতিষ্ঠা কৰিব ওলাইছিল। এইটো বৰ সহজ কথা নাছিল। তেখেতৰ নীৰৱ সাধনাৰ ফলস্বৰূপে এখন উন্নত মানৰ শিক্ষানুষ্ঠান গঢ়াৰ সপোন দিঠকত পৰিণত হৈছিল। এতিয়া যি ঠাইত মহাবিদ্যালয়খন অৱস্থিত সেই সময়ত সি যেন চহৰখনৰ বাহিৰত তেনে উপলব্ধি হৈছিল। এই অঞ্চলটো সেই সময়ত মেটেকাৰে পৰিপূৰ্ণ এখন বিল আছিল। তাত গঢ় লৈ উঠিছিল এই মহাবিদ্যালয়খন। অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱৰ ঐকান্তিক প্ৰচেষ্টাত ই এখন আগশাৰীৰ শিক্ষানুষ্ঠান হিচাপে পৰিগণিত হৈছিল। আমি তেখেতৰ ছত্ৰছায়াত থাকি গৌৰৱ অনুভৱ কৰিছিলোঁ। তেখেতে শয়নে

সপোনে অনুষ্ঠানটোৰ উন্নতিৰ হকে কাম কৰিছিল। মহাবিদ্যালয়খন পৰিচালনা কৰাৰ কিছুমান নতুন নীতি আৰু আঁচনি গ্ৰহণ কৰা দেখা পাইছিলোঁ। তেখেতৰ কিছুমান উল্লেখনীয় নীতি সম্বন্ধে আলোচনা কৰিব বিচাৰিছোঁ।

১। মহাবিদ্যালয়খনৰ উন্নতিৰ হকে শিক্ষক-কৰ্মচাৰীৰ মাজত ঐক্যবদ্ধ প্ৰচেষ্টা গঢ়ি তোলা—

মহাবিদ্যালয়খনৰ সৰ্বপ্ৰকাৰ উন্নতিৰ হকে অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱে শিক্ষক কৰ্মচাৰী সমূহৰ ঐক্যবদ্ধ প্ৰচেষ্টাৰ পৰিবেশ সৃষ্টি কৰাত গুৰুত্ব দিছিল। অধ্যক্ষদেৱক সমূহ শিক্ষক কৰ্মচাৰীয়ে সন্মান কৰিছিল আৰু সেয়েহে তেখেতৰ প্ৰচেষ্টা ফলৱতী হৈছিল। ইয়াকে Team Spirit বোলা হয়। বিভিন্ন ঠাইৰপৰা ভাল ভাল খেলুৱৈৰ দ্বাৰা গঠিত ফুটবল দল এটাই ভাল খেল দেখুৱাব নোৱাৰে যদিহে তেওঁলোকৰ Team Spirit নাথাকে। Team Spirit সৃষ্টি কৰিবলৈ তেওঁলোকৰ মাজত সমন্বয়ৰ পৰিবেশৰ দৰ্কাৰ। বছৰেকীয়া খেল প্ৰতিযোগিতা হওঁক, মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ হওঁক অধ্যক্ষদেৱে সমূহ শিক্ষক কৰ্মচাৰীৰ সহায় সহযোগ বিচাৰিছিল। সেয়েহে তেখেতৰ কাৰ্য্যকালত সকলো সভাসমিতি আদি সুচাৰুৰূপে সম্পন্ন হৈছিল।

২। শিক্ষক নিয়োগ নীতি ঃ ওপৰত উল্লেখ কৰা হৈছে যে মহাবিদ্যালয়খন ৬/৭ বছৰৰ ভিতৰত পূৰ্ণপৰ্য্যায়প্ৰাপ্ত হৈ উঠিছিল। গতিকে সেই সময়ত প্ৰতিবছৰে নতুন নতুন শিক্ষক নিয়োগ কৰিব লগা হৈছিল। অধ্যক্ষদেৱে নিয়োগ ক্ষেত্ৰত গুণগত মানৰ ওপৰত বেছি গুৰুত্ব দিছিল। সেয়েহে স্নাতকোত্তৰ মহলাৰ চূড়ান্ত বৰ্ষত পঢ়ি থকা মেধাৱী ছাত্ৰৰ খা-খবৰ কৰি তাৰ ভিতৰৰ কিছুসংখ্যকক নিয়োগ কৰিছিল। নিয়োজিত মেধাৱী শিক্ষকৰ বহুতে বেলেগ চাকৰি পালে শিক্ষকৰ পদ ইস্তাফা দিছিল। ছাত্ৰ শিক্ষক বহুতে তেনে শিক্ষক এজনে কলেজ এৰি গলে দুখ পাইছিল। কিন্তু অধ্যক্ষ শৰ্মাদেৱে কৈছিল— "তেওঁলোকে তেওঁলোকৰ ভৱিষ্যতৰ কথা চিন্তা কৰি শিক্ষকতা চাকৰি এৰি যাব পাৰে। কিন্তু এজন ভাল শিক্ষকৰ পদ আন এজন ভাল শিক্ষকৰদ্বাৰা পূৰণ কৰিব পৰা যায়। কিন্তু এজন বেয়া শিক্ষক নিযুক্তি দিলে তেওঁ কেতিয়াও চাকৰি এৰি নাযাব— ফলত শিক্ষাৰ মানদণ্ড অৱনমিত হব।" কিন্তু আজিকালি এনে নীতিৰদ্বাৰা শিক্ষক নিয়োগ কৰিব নোৱাৰে।

৩। **পৰীক্ষা পদ্ধতি ঃ** এটা শিক্ষাবৰ্ষত কলেজে নিজাববীয়াকৈ দুটা পৰীক্ষা অনুষ্ঠিত কৰিছিল। দুয়োটা পৰীক্ষাৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিছিল। প্ৰথম পৰীক্ষাৰ পৰা শতকৰা ২০ আৰু দ্বিতীয় পৰীক্ষাৰ ৮০ শতাংশ লগলগাই পৰীক্ষাৰ ফলাফল ঘোষণা কৰিছিল। সেয়েহে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে দুয়োটা পৰীক্ষাত যাতে সমানে ভাল ফল দেখুৱাব পাৰে তাৰবাবে চেষ্টা চলাইছিল। ইয়াৰ ফলত কম নম্বৰ পাই ভৰ্ত্তি হোৱা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে চূড়ান্ত পৰীক্ষাত ভাল ফল দেখুৱাবলৈ সমৰ্থ হৈছিল।

৪। **মহাবিদ্যালয়ৰ চৌহদত শৃংখলা বজাই ৰখাৰ চেষ্টা ঃ** প্ৰতিদিনে পাঠদান কৰি থকা অৱস্থাত কলেজ চৌহদত যাতে কোনো ধৰণৰ প্ৰতিকুল অৱস্থাৰ উদ্ভৱ নহয় তাৰ বাবে সকলোধৰণৰ প্ৰচেষ্টা চলাইছিল। সকলো শ্ৰেণীতে নিয়মিতভাৱে পাঠদান চলি আছে নে নাই তাৰ প্ৰতি অধ্যক্ষই বিশেষ নজৰ ৰাখিছিল। প্ৰতিদিনে প্ৰায় দুবাৰকৈ শ্ৰেণীবোৰ পৰিদৰ্শন কৰিছিল। ওপৰত কৈ অহা হৈছে যে অধ্যক্ষই শিক্ষক সকলৰ মাজত এটা Team Spirit গঢ়ি তুলিব পাৰিছিল আৰু সেয়েহে শিক্ষক সকলেও কলেজৰ সকলো কামতে অধ্যক্ষক সহায় কৰিছিল, বিশেষকৈ পাঠদান কাৰ্য্য যাতে বাধাগ্ৰস্ত নহয় তাৰপ্ৰতি বিশেষ নজৰ ৰাখিছিল।

৫। **স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণীৰ প্ৰৱৰ্ত্তন ঃ** অধ্যক্ষ শৰ্মাদেৱে আমাক কৈছিল যে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ বিশ্ববিদ্যালয়লৈ উন্নীত কৰাৰ চিন্তা তেখেতৰ মানস পটত আছে অৰ্থাৎ তেখেতে বিভিন্ন বিষয়ত স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণীৰ আৰম্ভ কৰিব। তাৰ পৰিণতি হিচাপে ১৯৭০ চনত গণিত বিভাগত স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণী আৰম্ভ কৰে। মহাবিদ্যালয়ত স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণীৰ প্ৰৱৰ্ত্তনত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ পথপ্ৰদৰ্শক। অৱশ্যে গণিতৰ বাহিৰে আন বিষয়ত স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণী খোলাৰ সময় নাপালে বুলি কব লাগিব কাৰণ তেখেতে ১৯৭৫ চনত অৱসৰ গ্ৰহণ কৰে।

৬। **শিক্ষক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সম্বন্ধ ঃ** শিক্ষক আৰু ছাত্ৰৰ মাজত দুইধৰণে সম্বন্ধ স্থাপন হয়;— শ্ৰেণীৰ ভিতৰত পাঠদান কাৰ্য্য চলিথকা সময়ত আৰু সভাসমিতি আৰু খেল ধেমালিত। শ্ৰেণীকোঠাত শিক্ষক আৰু ছাত্ৰৰ সম্বন্ধ অতি মধুৰ আছিল। স্নাতক শ্ৰেণীৰ অনাৰ্চৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক শিক্ষক সকলে যথেষ্ট সহায় কৰিছিল। সেয়েহে সেই সময়ত প্ৰতিবছৰে অনাৰ্চত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে ভাল ফল দেখুৱাব পাৰিছিল। আন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীবোৰক অৰ্থাৎ যি সকলৰ অনাৰ্চ নাছিল তেওঁলোকক অনাৰ্চ থকা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ নিচিনাকে ওচৰৰপৰা নাপাইছিল কিন্তু

তেওঁলোকৰ শ্ৰেণীসমূহো নিয়মিতভাৱে হৈছিল। আটাইতকৈ মন কৰিবলগীয়া কথাটো হ'ল অধ্যক্ষ গৰাকীয়ে সকলো বিভাগত যিসকল মেধাৱী ছাত্ৰ আছিল তেওঁলোকক ভালধৰণে চিনি পাইছিল আৰু প্ৰতিবিভাগৰ শিক্ষকক তেনে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীবোৰক বিশেষ চকু দিবলৈ কৈছিল। আনহাতে প্ৰিইউনিভাৰ্চিটি নাইবা উচ্চতৰ মাধ্যমিক শাখাত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা অধিক হোৱা বাবে নিয়মিত শ্ৰেণীবোৰৰ উপৰিও ২৫/৩০ জনৰ গ্ৰুপ কৰি Tutorial class ৰ ব্যৱস্থা কৰিছিল। সেয়েহে তৃতীয় বিভাগ পাই ভৰ্ত্তি হোৱা বহু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে ভাল ফল দেখুৱাব পাৰিছিল। শ্ৰেণীকোঠাৰ বাহিৰত আৰু সভাসমিতিত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীবোৰক অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱে নানা উপদেশ দিছিল। এবাৰ ছাত্ৰাবাসৰ নবাগত আদৰণী সভাত আবাসী সকলে নানা আপত্তি দৰ্শাইছিল। তেতিয়াৰ ছাত্ৰাবাসটো উন্নত পৰ্য্যায়ৰ নাছিল। বহু অসুধিাৰ মাজত তেওঁলোকে বাস কৰিবলগীয়া হৈছিল। তেওঁলোকক উন্নত মানৰ ছাত্ৰাবাস দিব পৰা নাই। গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱে তেখেতৰ ভাষণত ক'লে— "হয়, তোমালোকে ছাত্ৰাবাস সম্বন্ধে যিখিনি আপত্তি কৰিছা তাত মই দ্বিমত প্ৰকাশ নকৰো। কিন্তু যিসকল ছাত্ৰই নানা সুবিধাৰ মাজত এটা অট্টালিকা সদৃশ ঘৰত থাকি পঢ়াশুনা কৰে তেওঁলোকেতো সেই ঘৰটোৰ বেৰত নাইবা চিলিঙত নাথাকে। তেওঁলোকে চাৰিবেৰৰ মাজৰ শূন্যত থাকে। তোমালোককো মই সেই শূন্যখিনি দিব পাৰিছোঁ। এনে ধৰণৰ দাৰ্শনিক ভাষণৰদ্বাৰা তেখেতে ছাত্ৰবোৰক শান্ত কৰিব পাৰিছিল।

আৰ্য্যবিদ্যাপীঠক এনে এটা অৱস্থালৈ উন্নীত কৰাৰ পিছতো অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱৰ মনত এটা দুখ ৰৈ গৈছিল যে তেখেতে কৰিম বুলি ভবা সকলোখিনি কাম শেষ কৰিব নোৱাৰিলে। এবাৰ কটন কলেজৰ গণিতৰ অধ্যাপক প্ৰয়াত ৰজনীকান্ত চক্ৰৱৰ্ত্তী চাৰে অধ্যক্ষ শৰ্মাদেৱেক কৈছিল, "আপুনি দুখ নকৰিব। আপুনি যিখিনি কৰিছে সেইখিনি Infinity (অসীম)। Infinity ৰ লগত অলপ যোগ কৰিলে সি Infinity হৈ থাকিব।"

ইয়াৰ উপৰিও মহাবিদ্যালয়খনৰ অনেক কথা ইয়াত সন্নিৱিষ্ট কৰিব পৰা নগল। যিখিনি উল্লেখ কৰা হ'ল সেইখিনি হাতী মাৰি ভুৰুকাত ভৰোৱাৰ লেখীয়া। মুঠতে অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱে অতি প্ৰতিভাৱান শিক্ষক সকলৰ সহায়ত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ উন্নতিৰ গতি ত্বৰান্বিত কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। পিছৰ পৰ্য্যায়ত এই গতি মন্থৰ হোৱা দেখা যায়। হয়তো সামাজিক পৰিৱেশ পৰিস্থিতি

আৰু আভ্যন্তৰীণ অৱস্থাই প্ৰতিবন্ধকতাৰ সৃষ্টি কৰিছে।

চলিত বছৰৰ ২৯ জুলাইৰপৰা মহাবিদ্যালয়ৰ সোণালী জয়ন্তী অনুষ্ঠান পালন কৰিবলৈ যো-জা কৰিছে। এইটো খুব আনন্দৰ কথা। এই অনুষ্ঠানৰদ্বাৰা যোৱা ৫১ বছৰত মহা-বিদ্যালয়খনৰ উন্নতিৰ লেখ (graphs) এডাল অংকন কৰিব পাৰিব আৰু ই ক'ত উৰ্দ্ধগামী হৈছে, ক'ত নিম্নগামী হৈছে তাৰ পৰ্য্যালোচনা কৰিবলৈ সুযোগ পাব। আনহাতে সাংস্কৃতিক দিশত, সাহিত্য-চৰ্চাৰ দিশত, শিক্ষক সকলৰদ্বাৰা নতুন গৱেষণাৰ দিশত কিমান আগবাঢ়িছে তাৰ ছবিখনো স্পষ্ট হব।

আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ প্ৰতিজন শিক্ষকেই প্ৰতিভাৱান। তাৰোপৰি অনেক অভিজ্ঞ শিক্ষক আছে। এটা Team Spirit লৈ আগবাঢ়িলে ইয়াৰ উত্তৰোত্তৰ উন্নতি নোহোৱাৰ কোনো কাৰণ থাকিব নোৱাৰে। যিসকলে ইয়াত শিক্ষকতা কৰি আছে আৰু অৱসৰৰ সময়লৈকে শিক্ষকতা কৰি থাকিব তেওঁলোকৰ পৰিচয় এটা— সেইটো হৈছে প্ৰতিজন আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ শিক্ষক। গতিকে সকলো সময়তে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ উন্নতিত গৌৰৱবোধ কৰিব পাৰিব লাগিব।

জয়তু আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ।

অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্ম্মা চাৰ

তাৰকেশ্বৰ চৌধুৰী

১৯৬২ চন। M.Sc. পৰীক্ষা দি আহি এখন অমনোনীত, অখ্যাত স্কুলত কাম কৰিব লগা হৈছিল। এদিন সেইখন স্কুলৰ ঠিকনাত হঠাতে এশাৰী বাক্যৰে লিখা এখন পোষ্ট কাৰ্ড পালো।

"তুমি সোনকালে মোক লগ ধৰা"—গিৰিধৰ শৰ্মা, অধ্যক্ষ, আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজ।

চিঠিখন ঘৰত দেখুওৱাত পিতাই কলে 'তোক শিক্ষকে মাতিছে যেতিয়া তই কালিয়ে লগ ধৰ"। পিছদিনা গুৱাহাটীলৈ আহিলো। চাৰে যদিও মোক I.Sc. শ্ৰেণীত পঢ়াইছিল তথাপি সেই বৃহৎ শ্ৰেণীৰ মাজৰ পৰা মোক চিনি পোৱা সম্ভৱ নহয়। গতিকে মই চাৰক লগ ধৰি পোষ্টকাৰ্ডখন দিলো। চাৰে মোক বহিব দি সেইসময়ৰ মুখ্য সহায়ক প্ৰয়াত সুৰেন দাস ডাঙৰীয়াক মাতি কলে "এওঁ আমাৰ কলেজৰ অংক বিভাগত প্ৰবক্তা ৰূপে যোগদান কৰিব। তুমি প্ৰয়োজনীয় কাগজ পত্ৰ ঠিক কৰি এওঁৰ স্বাক্ষৰ লোৱা"। কথাখিনি শুনি মই কলো "চাৰ মোৰ লগত কোনো নথি পত্ৰ নাই"। চাৰে কলে "মই তোমাৰ পৰা নথিপত্ৰ বিচৰা নাই। তোমাক কামত যোগদানহে কৰিব কৈছো।" সেইদৰে মই কোনো নথিপত্ৰ নিদিয়াকৈয়ে M.Sc. পৰীক্ষাৰ ফলাফল ঘোষণা কৰাৰ ১৯ দিন পিছতেই আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ প্ৰবক্তা হৈ পৰিলো।

কামত যোগদান কৰা নিয়মখিনি হৈ যোৱাৰ পিছত চাৰে মোক এটা শ্ৰেণী কোঠালৈ লৈ গ'ল। শ্ৰেণীটো আছিল স্নাতক প্ৰথম বাৰ্ষিকৰ। চাৰে শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰ-

ছাত্ৰীৰ লগত মোক পৰিচয় কৰাই দি কলে "এতিয়া তুমি পাঠ দান আৰম্ভ কৰা"।

কলেজৰ শিক্ষকতা জীৱনৰ প্ৰথম পাঠদান। নাই কোনো প্ৰস্তুতি, নাই কোনো অভিজ্ঞতা। মনৰ অৱস্থা অবৰ্ণনীয়। খুব সম্ভৱ ঘামিও পৰিছিলো। পৰিস্থিতি চম্ভালি লবৰ চেষ্টা কৰিলো। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ পৰা গম পালো কটন কলেজৰ পৰা আংশিক সময়ৰ কাৰণে অহা দুজন শিক্ষকে বীজগণিত আৰু স্থানাংক জ্যামিতি পঢ়াই আছে। মই ঠিক কৰিলো কলন গণিত পঢ়োৱাৰ। ফলন, অন্তৰাল, চলক, ধ্ৰুৱক আদি কিছুমান শব্দৰ বিষয়ে কিবা কিবি কলো। উদাহৰণ দিবৰ কাৰণে উদাহৰণ মনত নপৰে, লগত কিতাপো নাই। বুজি পাইছো পঢ়োৱাত শৃঙ্খলতা নাই। অধ্যক্ষৰ ভয়ত শ্ৰেণীটো মাজতে এৰি যাবও নোৱাৰো, বাৰ বাৰ ভাবি আছো ঘণ্টা কেতিয়া পৰে। মাজে মাজে ঘড়ীও চাওঁ। ঘড়ীও যেন বৰ লাহে লাহে যাব ধৰিছে। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীবোৰ কিন্তু বৰ ভাল আছিল কোনেও অকণো গোলমাল কৰা নাই। একমনে মোৰ পিনে চাই আছে। এটা সময়ত মোৰ সকলো দুৰ্ভাবনাৰ অন্ত কৰি ঘণ্টা পৰিল। মইও ৰক্ষা পৰিলো।

শ্ৰেণীৰ পৰা ওলাই পোনে পোনে চাৰৰ কক্ষ পালোগৈ। চাৰে চাহ একাপ খাব দি মোৰ পিনে চাই সুধিলে "তুমি মোক কিবা সুধিবা যেন পাইছো। সোধা"।

মই কলো "হয় চাৰ মোৰ মনত অলপ কৌতুহল আছে।"

"কোৱাচোন"।

"চাৰ আপুনি মোৰ এই অখ্যাত ঠিকনা কেনেকৈ পালে?"

"আমি ভাল লৰাবোৰৰ খবৰ ৰাখো নহয়।"

"ঘৰৰ ঠিকনাত চিঠি পঠালে আচৰিত নহলোহেঁতেন। কিন্তু এই ঠিকনা? চাৰে অলপ হাঁহি কলে" অলপতে সেই স্কুলখন খুলিবলৈ অনুমতি দিব পাৰি নে নাই তাৰ বিচাৰ কৰিবৰ কাৰণে স্কুল পৰিদৰ্শক দণ্ডেশ্বৰ গগৈ ডাঙৰীয়া গৈছিল। তেখেত মোৰ অন্তৰঙ্গ বন্ধু। তেখেতে মোক কলে তাত এজন লৰা লগ পাই আহিছো। আপোনাৰ প্ৰয়োজন হৈছে নহয়? মাতি আনক।" গগৈ চাৰলৈও মোৰ শ্ৰদ্ধা বাঢ়িল। কিছুদিন আগতে তেখেতে মোক তাত বিনা বেতনে কাম কৰি থাকিব কৈছিল আৰু আজি সেইজন চাৰে মোক চাকৰি যোগাৰ কৰি দিছে।

"দ্বিতীয়তে আপুনি গগৈ চাৰৰ পৰা মোৰ নাম পাইছে ঠিক কিন্তু শ্ৰেণীত কেনেকৈ মোক ইমান ভালকৈ পৰিচয় কৰাই দিলে?"

"গগৈৰ পৰা তোমাৰ নাম ঠিকনা পোৱাৰ পিছত শিৱ ঘোষৰ (সেই সময়ৰ কটন কলেজৰ অংকৰ মুৰব্বী অধ্যাপক) পৰা তোমাৰ বিষয়ে জানি লৈছিলো।"

"তৃতীয়তে অংকৰ মইয়ে একমাত্ৰ মানে প্ৰথম প্ৰবক্তা নেকি?"

"অকল অংকৰে নহয় আজিৰ দিনটোত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ গোটেই বিজ্ঞান শাখাৰ তুমিয়ে প্ৰথম আৰু একমাত্ৰ শিক্ষক।"

সেইদিনা সিমানতে সামৰি মোক ঘৰলৈ যাব কলে। সেইদিনা আছিল বৃহস্পতিবাৰ। সোমবাৰৰ পৰা নিয়মিত ভাবে পাঠদান কৰিব কলে। সোমবাৰৰ পৰা অৰ্থাৎ M.Sc. পাছ কৰাৰ ২৩ দিন পিছতেই মই পূৰ্ণপৰ্য্যায়ৰ কলেজ শিক্ষক হৈ পৰিলো। মই গম পাইছিলো অধ্যক্ষই আঁৰে আঁৰে মোক খুব সূক্ষ্মভাবে লক্ষ্য কৰি আছে। মইও পাৰ্য্যমানে চেষ্টা কৰিছিলো তেখেতৰ পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হবলৈ। বোধহয় হৈছিলোও। কাৰণ চাৰিদিন লক্ষ্য কৰাৰ পিছত মোক মাতি নি কলে "তোমাক এটা অতিৰিক্ত দায়িত্ব দিব বিচাৰিছো। তুমি নৈশ শাখাৰ বাণিজ্যিক পাটিগণিত পঢ়াব লাগিব।"

সেই বছৰ গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ উপাচাৰ্য্য Dr. H.J. Taylor চাহাবে পৰীক্ষা পদ্ধতিত আমূল পৰিৱৰ্ত্তন আনিলে। তেখেতে পৰীক্ষাৰ মূল্যায়নৰ ক্ষেত্ৰত বিজ্ঞান সন্মত Randomisation আৰু Scaling পদ্ধতি প্ৰৱৰ্ত্তন কৰিলে। সেই কামৰ কাৰণে তেখেতে অংক আৰু পৰিসংখ্যাৰ শিক্ষক বিচাৰিলে। সেইকাম মূলতঃ কটন কলেজ আৰু গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ শিক্ষকৰ দ্বাৰা কৰিব বিচাৰিছিল যদিও সময়ত চিলঙৰ কলেজৰ পৰাও শিক্ষক বিচাৰিলে। গিৰিধৰ শৰ্ম্মা চাৰৰ ইচ্ছা কিবাকৈ সেই তালিকাত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ নামটো সুমোৱা। কিয়নো সেই সময়ত পৰীক্ষাৰ অতি গোপনীয় কামবোৰত নিয়োগ হোৱা শিক্ষক জনৰেই নহয় কলেজখনৰো গৌৰবৰ কথা আছিল। চাৰে মোক মাতি নি কলে "উপাচাৰ্য্যক আমাৰ এই নতুন কলেজখন পৰিদৰ্শন কৰিবলৈ অনুৰোধ কৰিছো। তেখেত সন্মত হৈছো। তেখেত আহিলে মই তোমাক চিনাকি কৰি দিম।" যথাসময়ত উপাচাৰ্য্য আহিল। চাৰে আন শিক্ষকৰ লগতে মোকো চিনাকি কৰি দিলে। মোক অংকৰ শিক্ষক বুলি জানি (যিহেতু তেখেতে অংক শিক্ষক বিচাৰি আছে) উপাচাৰ্য্যই অংকৰ বহুত কথা সুধিলে আৰু ব্যক্তিগত সহায়কক মোৰ নাম ঠিকনা লিখি লব কলে। চাৰৰ আনন্দৰ সীমা নাই, উপাচাৰ্য্যই আৰ্য্যবিদ্যাপীঠক স্বীকৃতি দিলে।

Randomisation ৰ কাৰণে মোক বাচনি নকৰাত চাৰে অলপ দুখ পালে। কিন্তু যেতিয়া দ্বিতীয় পৰ্য্যায়ৰ কাম Scaling ৰ কাৰণে মোক মাতি পঠালে তেতিয়া চাৰে মোক কলে "গোপনীয়তা ৰক্ষা কৰি খুব নিয়াৰিকৈ কাম কৰিবা যাতে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ সুনাম হয়"। চাৰৰ এটাই চিন্তা আৰ্য্যবিদ্যাপীঠৰ স্বীকৃতি আৰু সুনাম।

কিছুদিন পিছত কটন কলেজৰ এটা পদৰ কাৰণে আবেদন পত্ৰ বিচৰাত মই চাৰক মইও দৰখাস্ত কৰিম বুলি কলো। চাৰে কলে "তুমি কটনলৈ যাব বিচাৰিছা যোৱা। মই বাধা নিদিও। কিন্তু মোক এটা ভাল লৰা আনি দিলেহে তোমাক এৰি দিম।" ভাল ল'ৰাৰ কথা চিন্তা কৰি থাকোতে সুযোগ আপোনা আপুনি আহিল। M.Sc. পৰীক্ষা দি ঘৰলৈ যাব ওলোৱাৰ সময়ত বন্ধু প্ৰয়াত দেবানন্দ শইকীয়াই মোক কৈ গ'ল ঘৰত (খোৱাং) থকা সময়ত খবৰ বাতৰিবোৰ বৰকৈ নেপাব (সেই সময়ত যোগাযোগৰ ব্যৱস্থা বৰ উন্নত নাছিল) গতিকে কৰবাত কিবা চাকৰি ওলালে তেওঁক যাতে জনাওঁ।

কিছুদিন পিছত অধ্যক্ষ চাৰে মোক কলে অংক বিভাগত আৰু দুটা পদ সৃষ্টি কৰা হৈছে। গতিকে ল'ৰা বিচৰা। সোনকালে বিজ্ঞাপন ওলাব। খবৰটো পাই মই দেবানন্দক তাঁৰ যোগে মাতি পঠালো। তাঁৰ পাই দেৱানন্দ মোৰ ঘৰলৈ আহিল। পিছদিনা ৰাতিপুৱাই মই তেওঁক চাৰৰ ওচৰলৈ লৈ গলো। তীক্ষ্ণ বুদ্ধি সুচতুৰ শৰ্ম্মা চাৰে দেবানন্দক দেখিয়েই গম পালে ল'ৰাজন, কেনেকুৱা। শইকীয়াক ক'লে "তোমাক নিয়োগ কৰাত (কলেজত) অলপ পলম হব যদিও তুমি আজিয়েই আমাৰ স্কুলত যোগদান কৰা, লগতে অহাকালিৰ পৰা কলেজতো পাঠদান আৰম্ভ কৰা।" মোক ক'লে "অহাকালিৰ পৰা এওঁক কেইটামান শ্ৰেণীত পাঠদানৰ ব্যৱস্থা কৰি দিয়া"। কিছুদিনৰ ভিতৰতে শইকীয়া অংক বিভাগৰ প্ৰবক্তা হৈ পৰিল।

তৃতীয় পদৰ কাৰণে ড° উপেন্দ্ৰ নাথ মিশ্ৰৰ কথা ভবা হৈছিল। কিন্তু তেখেতে ইঞ্জিনিয়াৰিং কলেজত যোগদান কৰিলে। চাৰে হতাশ নহৈ আমাক কলে আৰু ভাল লৰাৰ সন্ধান কৰা। কিছুদিন পিছত খবৰ পালো দৰ্পকুমাৰ বৰাই দিল্লী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা M.Sc. পাছ কৰিছে। চাৰে কলে "তোমালোকে কৈছা যেতিয়া মাতি আনা। মোৰ অংক বিভাগ সম্পূৰ্ণ হওক।" এনেকৈয়ে চাৰৰ সবল নেতৃত্বত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ অংক বিভাগৰ ভেঁটি গঢ়ি উঠিছিল।

এদিন কটন কলেজৰ নিয়োগ পত্ৰ পালো। প্ৰায় ১১ মাহ কাম কৰা আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজ এৰি আহিব ওলালো। চাৰৰ ওচৰলৈ বিদায় লবলৈ গলো। চাৰে কলে "কটনলৈ যাব ওলাইছা যোৱা। বহল ক্ষেত্ৰ এখন পাবা। তুমি মোক আৰু আৰ্য্যবিদ্যাপীঠক এটা অমূল্য ৰত্ন (দেবানন্দ) দি গৈছা। তাৰ কাৰণে তোমাক ধন্যবাদ। আশীৰ্বাদ কৰিছো কৃতি শিক্ষক হোৱা।" কৃতি শিক্ষক হব পাৰিলোনে নাই নাজানো কিন্তু চাৰৰ সেই আশীষ বাণী চিৰদিন মোৰ পথৰ লগৰী হৈ থাকিল।

এজন দক্ষ প্ৰশাসক, প্ৰকৃত শিক্ষাপ্ৰেমী শিক্ষাবিদ অধ্যক্ষৰ অধীনত শিক্ষক জীৱনৰ প্ৰথম পাঠ লৈ মই সঁচাকৈয়ে ভাগ্যবান।

আজিৰ এই বিশেষ দিনত এই লিখনিৰ ব্যতিক্ৰমী অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্ম্মা চাৰৰ বিদেহী আত্মাৰ ওচৰত মোৰ সশ্ৰদ্ধ প্ৰণাম জনালোঁ।

আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজ আৰু মই

ড° কমলেশ্বৰ গোস্বামী

মোৰ আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ লগত সুম্পৰ্ক হৈছিল আকস্মিক ভাবে। ১৯৬৫ চন মই গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা ৰসায়ন বিজ্ঞানৰ স্নাতকোত্তৰ পৰীক্ষা দি আছো। Theory পৰীক্ষা হৈ গ'ল; Practical লৈ কিছুদিন আছে। আমাৰ লগৰে কিছুমানৰ পৰীক্ষা শেষ হৈছিল। এদিন হঠাতে মোৰ সহপাঠী গিৰীশ শৰ্মা (পিছলৈ ড° গিৰীশ শৰ্মা, আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ অধ্যক্ষ হৈ অৱসৰ গ্ৰহণ কৰা) মোৰ হোষ্টেললৈ আহি মোক লগ ধৰিলে। তেওঁ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ২নং ছাত্ৰাবাস (RCC II) আৰু মই ১নং ছাত্ৰাবাসত (RCC I) আছিলো। তেওঁ মোক লগ কৰি ক'লে "কমলেশ্বৰ, তুমি গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰক জানা নেকি? মই কলোঁ "মই তেখেতৰ নাম শুনিছোঁ। এজন শিক্ষাবিদ আৰু সাহিত্যিক হিচাবে। কিন্তু ব্যক্তিগত ভাবে লগ পোৱা নাই।" তেওঁ কলে "তেখেত বৰ্ত্তমান আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ অধ্যক্ষ"। মই কলো "তেখেতৰ প্ৰসঙ্গ তুমি কিয় উলিয়াইছা?" তেওঁ মোক কলে যে বিশেষ এটা কথাৰ বাবে অধ্যক্ষই তেওঁক মোৰ ওচৰলৈ পঠিয়াইছে। গিৰীশ শৰ্মাৰ পৰীক্ষা কেইদিনমান আগতে শেষ হোৱা বাবে তেওঁ আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজত ইতিমধ্যে যোগদান কৰিছিল। গিৰিধৰ শৰ্মা চাৰে আগতীয়াকৈ খবৰ কৰি যিবিলাক বিষয়ত শিক্ষক পাবলৈ টান তেনেবোৰ বিষয়ত বিশ্ববিদ্যালয়ত তেখেতৰ প্ৰতিনিধি পঠিয়াই বা দৰকাৰ হলে নিজে গৈ ইচ্ছুক প্ৰাৰ্থীক সাময়িকভাৱে নিযুক্তি দিয়াৰ ব্যৱস্থা লৈছিল। সেইমতে তেখেতে মোক লগ ধৰি মই তেখেতৰ কলেজত

ৰসায়ন বিভাগত শিক্ষক হিচাবে যোগদান কৰিবলৈ ইচ্ছুক নেকি জানিব বিচাৰিছে। প্ৰথমতে মই অলপ আচৰিত হৈছিলোঁ। এনেকৈও চাকৰিৰ প্ৰস্তাব অহা বাবে। কাৰণ, সাধাৰণতে চাকৰি প্ৰাৰ্থীয়েহে চাকৰিৰ বাবে আবেদন কৰি জনাব লাগে। তাৰ পিছতো কিমান আনুস্থানিকতা! মই অনুভৱ কৰিছিলো, সেই সময়ৰ এখন কলেজৰ অধ্যক্ষ হিচাবে তেখেতৰ দায়বদ্ধতা আৰু কলেজখন এখন আদৰ্শ শিক্ষানুস্থান হিচাবে গঢ়ি তোলাৰ যি মানসিকতা সেই কথা ভাবি। প্ৰস্তাৱটোত মই উৎফুল্লিত হোৱা নাছিলো। কাৰণ, মই এতিয়াই শিক্ষক হিচাবে যোগদান কৰাতকৈ পোনে পোনে উচ্চশিক্ষা লাভ কৰি (গৱেষণা অৰ্থাৎ পি এইচ ডি) তাৰ পিছতহে কৰ্মজীৱন আৰম্ভ কৰিম বুলি ভাবি আছিলোঁ। তথাপিতো তেনেকুৱা সুবিধা নোপোৱা পৰ্য্যন্ত মই চাকৰি কৰাটোৱেই ভাল হব বুলি কামত যোগদান কৰিম বুলি মৌখিকভাবে জনাই দিলোঁ। তাৰ এদিন নে দুদিন পাছত মই গৈ অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মা চাৰক লগ কৰি কামত যোগদান কৰিলোঁ। আজিৰ দিনত এইটো অসম্ভৱ যেন লগা কথা।

আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ ৰসায়ন বিভাগত যোগদন কৰি মই এটা সুন্দৰ আৰু সুস্থ পৰিবেশ দেখিবলৈ পাইছিলোঁ। আমাৰ বিভাগীয় মুৰব্বী শ্ৰীযুত প্ৰবীন শৰ্মা (পিছলৈ পাণ্ডু কলেজৰ অধ্যক্ষ আৰু শেষলৈ এম পি) মোতকৈ কেইবছৰমান Senior আছিল। তাৰ বাহিৰে বিভাগৰ বাকীসকল মোৰ প্ৰায় সম সাময়িক। তাৰ ভিতৰত প্ৰবাল সেন, দেবব্ৰত ঘোষ, অমূল্য চৌধুৰী, কেশব তালুকদাৰ, গিৰিশ শৰ্মা। প্ৰবীণ শৰ্মাৰ বাহিৰে বাকী কেইজন ঘনিষ্ঠভাবে চিনাকী। আমি পঢ়াৰ দিনত Cotton Collegeৰ Chemistry (Hons.) আৰু গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ Chemistry Department ত অতি কম সংখ্যক ল'ৰা ছোৱালীয়েহে পঢ়িবলৈ সুবিধা পাইছিল। গতিকে কলেজৰ পৰা University লৈ চাৰি বছৰেই লগ পোৱা হৈছিল। গতিকে শিক্ষকতা কৰিবলৈ আহি সহকৰ্মী সকলৰ পৰা সম্পূৰ্ণ সহযোগিতা পাইছিলো। বিভাগীয় মুৰব্বী অলপ চিনিয়ৰ হোৱা বাবে তেখেতৰ কথা সকলোৱে মানি চলিছিল আৰু তেখেতৰ বিষয়ৰ প্ৰতি থকা জ্ঞান আৰু অভিজ্ঞতাৰ বাবে বিভাগীয় কামবোৰ সুচাৰুৰূপে চলিছিল। তাৰোপৰি, কলেজৰ পৰিচালনাৰ ক্ষেত্ৰত তেখেতৰ অৱদান আছিল যথেষ্ট। মাত্ৰ মই ব্যক্তিগত কিছু কাৰণত কেতিয়াবা

অসুবিধাত পৰিছিলোঁ। প্ৰথমতে M.Sc. পৰীক্ষা দি উঠাৰ সময়ত মোৰ বয়স ২১-২২ বছৰ। সৰুফুটীয়া (৫ ' ৩ ' '), গতিকে ছাত্ৰসকলে মোক তেওঁলোকৰ লগৰে বুলি ভাবিছিল। দেখাত ল'ৰামটীয়া আৰু তেতিয়া মোৰ এতিয়াৰ দৰে দাড়িও নাছিল। সেইবাবে প্ৰথম ক্লাচলোৱাৰ সময়ত মোক কোনোবা এজন Senior য়ে চিনাকী কৰি দিছিল। পিছলৈ সেই অসুবিধা নাছিল। এদিন এটা আমোদ জনক কথা হ'ল। Evening Shift ৰ ক্লাচ লব লাগে। মোক এজনে কলে, লগত যাব লাগিব নেকি? ইতিমধ্যে কিছুদিন হৈ যোৱা বাবে মই কলো দৰকাৰ নাই। এই বুলি ক্লাচ আৰম্ভ যোৱাৰ সময়ত Register খন হাততলৈ ক্লাচত সোমালোঁ। অলপ অলপ ঠাণ্ডাৰ দিন আছিল! গৈ দেখো কি কাৰবাৰ? গোটেই ৰুমটো বিড়ি চিগাৰেটৰ ধোৱাৰে ধূসৰ। তাতে কিছুমান ল'ৰাই এণ্ডি, চাদৰ-তাদৰ উৰি সিঁচৰিত হৈ কথা পাতি আছে। বেছি ভাগেই মোতকৈ বয়সত ডাঙৰ যেন লাগে। মই Platform ৰ ওপৰত উঠি ঠিয় দিলোঁ। কাৰো কাণসাৰ নাই। অলপ পাছত Register খন টেবুলত শব্দ হোৱাকৈ মাৰি দিলো। দুজনমানে তভক লাগি মোলৈ চালে আৰু বাকীসকলকো সজাগ কৰি দিলে। তেতিয়া মই মোৰ ক্লাচ আৰম্ভ কৰি দিলোঁ। সেই সময়ত ছাত্ৰ সকল মোতকৈ দেখাত ডাঙৰ দীঘল হলেও ব্যৱহাৰত ভদ্ৰ আৰু অমায়িক আছিল। আৰু এটা কথাত অলপ অসুবিধা হৈছিল। পৰীক্ষা Invigilation দিয়াৰ সময়ত। মোক আগতেই চিনিয়ৰ সকলে সতৰ্ক কৰি দিছিল। কাৰণ নকল কৰা আৰু পৰীক্ষাহ'লত কথা পতা ইত্যাদি অলপ অচৰপ চলি থাকে, নতুন বুলি মোৰ পৰা সুবিধা লব পাৰে। কলেজত দুজন মান শিক্ষক নকল ধৰাত নাম কৰা আছিল। তেওঁলোকৰ ভিতৰত দীনেশ বৰুৱা, (পিছলৈ GU ৰ Registrar) আৰু হেমন্ত চৌধুৰীৰ নাম মোক কৈছিল। গতিকে, কিবা অসুবিধা পালে তেখেতসকলক জনাবলৈ কোৱা হৈছিল। মোৰ অৱশ্যে তেনে কোনো পৰিস্থিতি নহ'ল। কলেজত ৰসায়ন বিভাগৰ বাহিৰেও বাকী বিভাগৰ শিক্ষক সকলো পৰিচিত আছিল। তাৰ ভিতৰত Physics ৰ বনমালী বৈশ্য, দিলীপ ভূএগ্ৰা, বিনন্দ কাকতি, প্ৰমোদ গোস্বামী, Mr. Dey Hore, Mr. Gope Maths ৰ দেবানন্দ শইকীয়া, ধৰণীধৰ গোস্বামী আৰু বাকী কেইজনমানৰ নাম মনত পৰা নাই।

সেইসময়ত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ এটা বিশেষ স্থান আছিল। বিজ্ঞান

বিষয়ত Cotton College ৰ পিছতেই প্ৰাধান্য লাভ কৰিছিল। গতিকে ছাত্ৰ সকলো সেইমতে মেধাসম্পন্ন আছিল। মই পোৱা সময়ৰ ছাত্ৰ প্ৰদীপ মহন্ত, বিপ্লব দাসে পিছলৈ বেচ নাম কৰিছিল। বিশেষকৈ শিক্ষক সকল অতি মেধাসম্পন্ন আৰু কৰ্তব্যপৰায়ণ আছিল। এইটো সম্ভৱ হৈছিল অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মাৰ আশাসুধীয়া প্ৰচেষ্টাৰ বাবে। এতিয়া অৱশ্যে সেই সুনাম আছেনে নাই নাজানো।

কলেজত কাম কৰাৰ বাহিৰে বাকী সময় আমাৰ অতি সুন্দৰ ভাবেই অতিবাহিত হৈছিল। কাৰণ প্ৰায়বোৰেই অবিবাহিত বাবে চিনেমা চোৱা, আড্ডা মৰা আৰু একেলগে ৰান্ধি বাঢ়ি খোৱা ইত্যাদি চলিয়েই আছিল। আমি চাৰি পাঁচ জনে কলেজৰ ওচৰতে ৰিহাবাৰীত এটা ভাড়াঘৰত মেচ কৰি আছিলো। মোৰ লগত গিৰীশ শৰ্মা, জগদীশ শৰ্মা, অমূল্য চৌধুৰী আৰু এজন। খোজ কাঢ়িয়েই কলেজলৈ অহা-যোৱা কৰিছিলোঁ। তেতিয়া গাড়ী মটৰ কম আছিল বাবে কোনো অসুবিধা নোহোৱাকৈ চলা ফুৰা কৰিছিলোঁ। পান বজাৰত এপাক মাৰি পল্টন বজাৰত বজাৰ কৰি খোজকাঢ়ি ঘূৰি অহাটো দৈনন্দিন কাম আছিল। জগদীশ শৰ্মা Senior আছিল বাবে আমাক অভিভাৱকৰ দৰে শাসন কৰিছিল। আমি তেখেতক 'প্ৰভু' বুলি মাতিছিলোঁ। মই কলেজত থকা সময়তে তেখেতৰ বিয়া হৈছিল। বিয়াত আমি দৰা পাৰ্টী হৈ ছত্ৰকাৰলৈ গৈ বেছ স্ফুৰ্ত্তি কৰিছিলো। বিয়াৰ পিছত তেখেতে বেলেগে থাকিবলৈ লৈছিল। মোৰ সহকৰ্মী সকলে মোক মেছত ৰাখিবলৈ ভাল পাইছিল। প্ৰথম কথা, মই কাজিয়া পেচাল নকৰা বিধৰ, মিলিব পৰা। দ্বিতীয়তে, মোৰ ৰন্ধা-বঢ়াৰ প্ৰতি থকা আগ্ৰহ আৰু জ্ঞান। সাধাৰণতে, আমাৰ লগৰ বেছি ভাগেই ৰন্ধা-বঢ়া কামটো ভাল নাপাইছিল আৰু নাজানিছিল। ৰন্ধা-বঢ়া কৰা বাবে মোৰ বাকী কামত ৰেহাই আছিল। যোগাৰ পাতি কৰি দিয়া আনকি মোৰ খোৱা বাচন পৰ্যন্ত বাকী কেইজনে ধুই দিছিল। কেতিয়াবা বিদায় সম্ভাষণ জনাবলৈ পাৰ্টি কৰিলে ৰন্ধা কামটো মোৰেই আছিল। প্ৰভাত গোস্বামী বিদেশলৈ যোৱাৰ আগদিনাৰ খোৱাটো আমাৰ মেচত মইয়ে বনাইছিলো। সেই সময়ছোৱাতে এবাৰ মানাহলৈ পিক্‌নিক খাবলৈ গৈছিলোঁ। ৰাতি ৯ মান বজাত বাছেৰে যাত্ৰা কৰি পিছদিনা ৰাতিপুৱা ৯ মান বজাত পাইছিলো। অপূৰ্ব সুন্দৰ প্ৰাকৃতিক দৃশ্যৰে মনোমোহা পৰিবেশ দেখি উৎফুল্লিত হৈছিলো। জীৱনত আৰু বহুতো পিক্‌নিক খালো কিন্তু

সেই পিকনিক মোৰ মনৰ পৰা আঁতৰি যোৱা নাই।

১৯৬৬ চনৰ প্ৰথম ভাগতে মই গৱেষণাৰ বাবে Unviersity Research Scholarship ৰ বাবে মনোনীত হোৱাৰ খবৰ পালো আৰু মই চাকৰি ইস্তফা দি পত্ৰ প্ৰেৰণ কৰিলো। কাৰণ, মোৰ ধাৰণা হৈছিল বেছি দিন কলেজত চাকৰি কৰিলে ইয়াৰ পৰিবেশ, সহকৰ্মীৰ সহযোগিতা আৰু ছাত্ৰ ছাত্ৰীৰ প্ৰতি থকা দায়িত্ব ইত্যাদি সকলো মিলি এই মোহে মোক উচ্চ শিক্ষাৰ হাবিয়াস পূৰ্ণ হোৱাত বাধাৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে। অধ্যক্ষ মহোদয়ে মোৰ উচ্চ শিক্ষাৰ আকঙক্ষাৰ কথা ভাবিয়েই হয়তো মোক বাধা নিদিলে। আন চাকৰি বা অইন কলেজলৈ যাব খোজা হলে হয়তো মোক এৰি নিদিলেহেঁতেন বুলি মই ভাবো। এইয়া তেখেতৰ মহানুভৱতা। আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ পৰা ওলাই মই ১৯৬৬ চনৰ এপ্ৰিল মাহত গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ৰসায়ন বিভাগৰ মুৰব্বী অধ্যাপক Dr. R.K. Barooah ৰ তত্বাৱধানত গৱেষণাৰ ছাত্ৰ হিচাবে কাম কৰো। গৱেষণা শেষ কৰি ১৯৬৯-৭০ এবছৰৰ বাবে D.U. ত Chemistryৰ Lecturer কাম কৰি তাৰ পাছত ১৯৭০ চনৰ শেষৰ ফালে তেতিয়া নতুনকৈ স্থাপিত হোৱা অসম ফৰেণছিক বিজ্ঞানাগাৰত বৈজ্ঞানিক বিষয়া হিচাবে যোগদান কৰি পদোন্নতি পাই প্ৰায় ২৭ বছৰ সঞ্চালক হিচাবে কাৰ্য্যনিৰ্বাহ কৰি ২০০১ চনৰ জানুৱাৰী মাহত অৱসৰ গ্ৰহণ কৰোঁ।

মোৰ সুদীৰ্ঘ চাকৰি কালত অতি কম সময়ৰ বাবে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজত শিক্ষকতা কৰা অভিজ্ঞতা এতিয়াও মোৰ মনত সজীৱ হৈ আছে। অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মাৰ ব্যক্তিত্ব, সহকৰ্মী সকলৰ সহায় সহযোগিতা আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ব্যৱহাৰ আদি মনৰ পৰা আঁতৰি যোৱা নাই। নাজানো এতিয়া সেই পৰিবেশ আছেনে নাই কাৰণ, দ্ৰুত পৰিবৰ্তনৰ সোঁতত পৰি হয়তো কিছু সলনি হৈছে। আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ উজ্জ্বল ভৱিষ্যত আৰু উন্নতি কামনা কৰি এই লেখা সামৰিলোঁ।

ধ্ৰুৱক

বিপ্লৱ কুমাৰ শৰ্মা

প্ৰয়াত শ্ৰদ্ধাস্পদ গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰ কেৱল এক অনন্য আৰু নমস্য ব্যক্তিয়েই নাছিল, তেখেত নিজেই এককভাবে আছিল ব্যতিক্ৰমী অনুস্থান। মোৰ দেউতা প্ৰয়াত সুৰেন্দ্ৰ নাথ শৰ্মাৰ লগত ছাৰৰ ভাবৰ আদান-প্ৰদান আছিল বাবে ছাৰৰ বিষয়ে এক সাধাৰণ ধাৰণা মোৰ আগৰে পৰা আছিল। ১৯৭০ চনৰ আগলৈকে ছাৰৰ লগত কিন্তু মোৰ প্ৰত্যক্ষ যোগাযোগ হোৱা নাছিল। সেই বছৰত প্ৰবেশিকা পৰীক্ষাৰ দেওনা পাৰ হৈ যেতিয়া আমাৰ অতি মৰমৰ আৰু ছাৰৰ কীৰ্তিস্তম্ভ আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ত নাম ভৰ্তি কৰিছিলো। তেতিয়াহে ছাৰক প্ৰত্যক্ষ কৰি তেখেতৰ কৰ্মক্ষেত্ৰৰ বিস্তৃত ৰূপৰ উমান পাই মোৰ মনত তেখেতৰ এক আলোকচিত্ৰ অঙ্কিত হৈছিল আৰু সি এতিয়াও বিদ্যমান।

সেই অনুষ্ঠানসদৃশ নমস্য ব্যক্তি গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰক প্ৰথমে যেতিয়া মহাবিদ্যালয় প্ৰাঙ্গনত দেখা পাওঁ, তেতিয়াই অনুভৱ কৰিছিলো তেখেত ঘন সেউজ পত্ৰদলেৰে আবৃত্ত প্ৰশস্ত এক প্ৰাচীন বৃক্ষৰ দৰে বিস্তৃত বহু স্থিতপ্ৰজ্ঞ আৰু প্ৰশান্ত। তাৰপিচত তেখেতৰ ওচৰত থিয় হলেই অনুভৱ কৰিছিলো মন্দিৰৰ গৰ্ভগৃহৰ গা-মন আচ্ছন্ন কৰা শীতলতা। এক বামন মানবৰ দৰে তেখেতলৈ চাইছিলো। সেই অপৰিসীম গুণৰাজিপুষ্ট ব্যক্তিজনলৈ স্বভাৱতেই শ্ৰদ্ধাপূৰ্ণ ভয়, শঙ্কা আৰু সঙ্কোচভাৱৰ উদ্ৰেক হৈছিল।

'মই যদি পুলিচ হ'লোহেঁতেন', এই শীৰ্ষক সদৌ অসম ভিত্তিক এক ৰচনা প্ৰতিযোগিতাৰ আয়োজন কৰা হৈছিল। প্ৰাক্ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ (প্ৰি ইউনিভাৰ্চিটি) ছাত্ৰ হিচাবে তাৰ ভাগ ল'বলৈ যোগ্যতা আছিল যদিও, ইচ্ছা সমূলি নাছিল। দেউতাৰ খেচ্‌খেচনিত সেই প্ৰতিযোগিতাত ভাগ লবলৈ মইও এক ৰচনা লিখিলো। কিন্তু

বিবাদ হ'ল, সেইখন পঠিয়াব লাগিব মহ্যবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষৰ যোগে, অৰ্থাৎ মই ছাৰৰ ওচৰলৈ যাব লাগিব। ইফালে দেউতাৰ ভয়, সিফালে ছাৰৰ প্ৰতি থকা সহজাত ভয় আৰু সঙ্কোচ। মন ডাঠ কৰি ছাৰৰ কাৰ্য্যালয়লৈ গৈ অনুমতি লৈ ছাৰক লগ ধৰিলো আৰু ভয়ভয়কৈ ৰচনাখন পঠিয়াবলৈ প্ৰাৰ্থনা জনালো। ছাৰে ৰচনাৰ বিষয়বস্তু আৰু সামগ্ৰিকভাবে মোৰ লিখনিলৈ লক্ষ্য কৰাৰ পিচত চশমাৰ তলেৰে মোলৈ দৃষ্টিপাত কৰি মোৰ তেতিয়াৰ ক্ষীণকায় চেহেৰা দেখি কৈ উঠিল— "তোমাৰ এই চেহেৰাৰে পুলিচ হ'ব পাৰিবা জানো"। মই একো নামাতিলো। ছাৰে যাবতীয় কামফেৰা কৰি দি সামান্য হাঁহিৰে কলে— 'ৰচনাখন যাওঁক। যোগ্য বিবেচিত হ'লে কিন্তু চেহেৰা ভাল কৰিব লাগিব।'

ৰচনাখনৰ বাবে মই কোনো পুৰস্কাৰ নাপালো, কিন্তু মোৰ ক্ষীণকায় চেহেৰাৰ প্ৰতি ছাৰে কৰা মন্তব্যই মোক চুই গ'ল। তাৰে পিচৰে পৰা চেহেৰাৰ প্ৰতি অলপ মন-কান দিবলৈ ল'লো। প্ৰাক্‌বিশ্ববিদ্যালয় পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ বিজ্ঞান শাখাৰ প্ৰথম বাৰ্ষিকত নাম লগাবলৈ গৈ আবিষ্কাৰ কৰিছিলো মোৰ চেহেৰাৰ শুধৰণি হৈছে, কিছু উন্নতি হৈছে। মোৰ বন্ধুসকলে এই বিষয়ে মন্তব্য কৰিছিল।

পিচলৈ মহাবিদ্যালয়ৰ কোনো এক সাংস্কৃতিক অনুস্থানত গীত পৰিবেশন কৰি পুৰস্কাৰ লবলৈ যাওঁতে ছাৰে মন্তব্য কৰিছিল 'তোমাৰ চেহেৰা পুলিচ-মিলিটেৰীৰ বাবেহে উপযোগী কিন্তু তুমি সাংস্কৃতিক দিশতহে আগবাঢ়িছা'।

আৰ্যবিদ্যাপীঠত পঢ়ি থাকোতে মহাবিদ্যালয়ৰ ক্ৰিকেট দলত স্থান নোপোৱা আমিবোৰে লগ হৈ এটা ক্লাব খুলিছিলো। নাম দিছিলো 'টেকন'ক্লাব'। ইয়াত ক্ৰিকেটৰ বাহিৰেও সন্নিবিষ্ট কৰিছিলো আন বিভিন্ন খেল। 'চেভেন টাইল্‌চ্' খেলি মোৰ হাত ভঙাৰ কথা গম পাই ছাৰে মোক কলেজত খবৰ লৈ হাত ভঙাৰ বাবে দুখ প্ৰকাশ কৰি আমাৰ প্ৰয়াসক কিন্তু প্ৰশংসা কৰিছিল। ছাৰৰ ক্ষণিক সান্নিধ্যত, ছাৰৰ ব্যক্তিত্বত এনেবোৰ সৰুসৰু ঘটনাই মোক যথেষ্ট প্ৰভাবিত কৰিছিল আৰু সেইবোৰ এতিয়াও ৰোমন্থন কৰি আপ্লুত হওঁ।

প্ৰয়াত গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰৰ যথাৰ্থত একক প্ৰচেষ্টাৰ সৃষ্টি আৰ্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ স্মৃতি ৰোমন্থনৰ সভাত আমন্ত্ৰিত হৈ নিজকে হীন নিঃকিন হোৱাৰ গভীৰ অনুভৱ উপলব্ধি কৰিছো। তেখেতক অতি ওচৰৰ পৰা দেখিছিলো, পাইছিলো ক্ষণিকৰ বাবে, কিন্তু সেইখিনি সময়েই ধ্ৰুৱক হৈ পৰিছিল মৰ্মে মৰ্মে সংপৃক্ত হৈছিলো যে সঁচাকৈয়ে— 'মুহুৰ্তং জ্বলিতং শ্ৰেয়ং ন ধুমেন চিৰায়তি।'

পিতাৰ পৱিত্ৰ স্মৃতিত

শ্ৰী প্ৰশান্ত শৰ্মা

পিতা সঁচাকৈয়ে আজি আমাৰ মাজত নাই নেকি? মোৰ আজি কলম চলা নাই। বাৰে বাৰে লিখিব ওলাইছোঁ, কিন্তু লিখিব পৰা নাই। কিয় বাৰু? মই জানো লিখিব পাৰিম? যিমানেই লিখিব বিচাৰোঁ বাৰে বাৰে পিতাৰ আগৰ কথাবোৰ মনত পৰি বুকুখনৰ কোনোবাখিনিত খুন্দা মাৰি ধৰে। পিতা সঁচাকৈয়ে আজি এই সংসাৰত নাই। অভাৱনীয়ভাৱে তেখেতে হঠাতে আমাক এৰি গ'ল। মই যে কল্পনাই কৰিব নোৱাৰোঁ। মই ঘৰৰ ডাঙৰ ল'ৰা। সেয়েহে কোনো কামেই মোৰ অজ্ঞাতে পিতাই নকৰিছিল। পিতাৰ মহান আৰু বিশাল ব্যক্তিত্বৰ আগত মই তেনেই নগণ্য। "সৰু, অমুকটো কৰিব লাগিছিল; সৰু, আজি এই কামটো শেষ কৰিব লগিব" বুলি মোক প্ৰতিটো কথাতেই সোঁৱৰাই দিবলৈ পিতা আজি এই সংসাৰত নাই। মই কেতিয়াবা হতাশ হৈ পৰো; কিন্তু পিছ মুহূৰ্ততে সাহস গোটাই লওঁ। মনোবল পাওঁ। পিতাৰ কৰ্মাৱলী, পিতাৰ আদৰ্শই যে মোক প্ৰেৰণা যোগায়। তেখেতৰ আত্মা আমাৰ মাজত ব্যাপি আছে। তেখেতৰ আত্মাই আমাক বিশেষকৈ মোক ওপৰৰ পৰাই বাট দেখুৱাই নিব। সঁচাকৈ স্বৰ্গীয় পিতা মোৰ কাৰণে অকল পিতৃয়েই নাছিল; তেখেত আছিল, গুৰু মোৰ কাৰণে সৰ্বস্ব। ময়ো আছিলো পিতাৰ চকুৰ মণি। মই কোনো দিনেই পিতাৰ বেয়া পোৱা কাম কৰিবলৈ আগবঢ়া নাছিলোঁ আৰু সেইখিনিকেই লৈ পিতাই মানুহৰ আগত গৌৰৱ কৰিছিল। পঢ়া-শুনাত মই বৰ চোকা নাছিলোঁ। কিন্তু পিতাই তাৰ কাৰণে কোনো দিনেই মোক একো কোৱা নাছিল। তেখেতে পঢ়াতকৈ মানুহৰ চৰিত্ৰতহে বেছি জোৰ দিছিল। সেই কাৰণে

তেখেতে আমাক সদায় কৈছিল, "তহঁতে যিখিনি পঢ়িছ ঠিক আছে। জীৱনত এটা কথা সদায় মনত ৰাখিবি —এবাৰ যদি মানুহৰ চৰিত্ৰ বেয়া হয় তাক ভাল কৰা বৰ টান। গতিকে চৰিত্ৰ ভালে ৰাখিবলৈ বেছি চেষ্টা কৰিবি। সদায় কামত ব্যস্ত থাকিবি। দেখিবি বেয়া কথা মনলৈ নাহে। কৰ্মই জীৱন। অহংকাৰ ভাব মনলৈ নানিবি। কোনোবাই যদি তহঁতৰ বেয়া কৰে, তথাপি সিহঁতৰ বিপক্ষে নকৰিবি। এদিন দেখিবি শত্ৰুবোৰেও বুজি পাব। অতিথিক শক্তি অনুসাৰে শুশ্ৰূষা কৰিবি। মানুহক পাৰ্যমানে সহায় কৰিবি।"

এবাৰ নলবাৰীলৈ গৈছিলো পিতাৰ লগত। তেতিয়া এজন সম্বন্ধীয় মানুহে পিতাক কৈছিল, "দাদা, আপোনাক অমুকে (নামটো মনত নাই) এনেকৈ কৈছে।" পিতাই হাঁহি হাঁহি কৈছিল, "সঁচা নেকি? তেনেহলে মই এইবাৰ সিহঁতৰ ঘৰত নাযাওঁ বুলি ভাবিছিলোঁ, এতিয়া যাব লাগিব।" পিতাই সেই সম্পৰ্কীয় মানুহজনক কৈছিল, "বুজিছ, মই এইবাৰ তহঁতৰ ঘৰলৈ নাযাওঁ; কাৰণ তহঁতেতো বেয়া নাপাব। কিন্তু সিহঁতৰ ঘৰত যাবই লাগিব; ন'হলে সিহঁতে মোক সদায় বেয়া পাই থাকিব। মানুহজনে আচৰিত হৈ পিতাক কৈছিল— "আপুনি কি মানুহহে৷ সিহঁতে আপোনাৰ বিষয়ে ইমান বেয়াকৈ কোৱা সত্ত্বেও আপুনি সিহঁতৰ ওপৰত খং নকৰি তালৈকে যাব ওলাইছে?" তেতিয়া পিতাই তেওঁক বুজাইছিল, "মই আজি সিহঁতৰ ঘৰত যাব লাগিব। সিহঁতে মোক খং কৰিছে কৰক। ময়ো যদি খং কৰি থাকো কথাতো বৰ বেয়া হ'ব।"

পিতাই সেই মানুহ ঘৰলৈ গৈ সিহঁতক হাঁহি হাঁহি কৈছিল— "মই কিন্তু আজি তহঁতৰ ঘৰত ভাত খাই যাম।" প্ৰথমতে হয়তো সিহঁতে আচৰিত হৈছিল; কিন্তু পিতাক বুজি পাইছিল আৰু পিতাৰ প্ৰতি থকা বেয়া ভাব মনৰপৰা আঁতৰ কৰি হৈ পৰিছিল বেছি আপোন। এইয়া পিতাৰ মহানতা।

পিতা আমাৰ ঘৰৰ সকলোৰে খুব মৰমৰ আছিল। তেখেতক আমি সকলোৱে সমানে ভাল পাইছিলোঁ। তেখেতেও পৰিয়ালৰ সকলোকে সমানে ভাল পাইছিল। তেখেতৰ মনত আমি সকলো সমান আছিলো। আটাইতকৈ ডাঙৰ কথা, পিতাই নিজৰ বিষয়ে কোনোদিনেও ভবা নাছিল। খোৱা-বোৱাৰ ক্ষেত্ৰত পিতাৰ কোনো বিলাস নাছিল। সাধাৰণ বস্তুখিনিকেই ভালকৈ ৰাখি চাফ-চিকুণকৈ দিলে পৰম তৃপ্তিৰে খাইছিল। ভাত, দাইল আৰু আলু পিটিকা গৰমে গৰমে দিলে পিতাক

আৰু একো নালাগিছিল। আমাৰ ঘৰত মাজে মাজে ৰান্ধনি ল'ৰা আছিল। পিতাই কিন্তু ৰান্ধনি ল'ৰাই ৰন্ধা খাই একেবাৰে ভাল পোৱা নাছিল। সেয়েহে কেতিয়াবা মাক কৈছিল, "এৰা, তুমি আজি ৰান্ধাহা। ঠাকুৰৰ ৰন্ধা খাই খাই বেজাৰ লাগ্‌ছি। সেহাঁতে গুই-গবৰে এসোপৰা ৰান্ধে; পইচাবিলাক এনাই খেদালাক।"

সেয়েহে, মাই ৰান্ধনি ল'ৰা থাকিলেও প্ৰায়েই নিজে ৰান্ধিছিল। যিদিনা মায়ে ৰান্ধে পিতাই সিদিনা খুব তৃপ্তিৰে ভাত খায় আৰু কয়, "আজিহে ভালকে খালুদে।"

পিতাই ভাত পেলোৱাটো খুউব বেয়া পাইছিল। পিতাৰ গালিৰ ভয়ত আমি পিতাৰ লগত ভাত খাবলৈ ভয় কৰিছিলোঁ। আমি ভাত এৰিলে বা পেলালে কৈছিল, "ভাত নেপেলাবি, লক্ষ্মী চাৰ দিব।" পিতাই জীৱনৰ প্ৰথমছোৱাত ভাত-কাপোৰৰ বাবে হেনো কঠোৰ সংগ্ৰাম কৰিছিল। সেয়েহে তেখেতৰ এই সাৱধানতা।

পিতাই জীৱনত নিজৰ কাৰণে বেলেগ একো কাম কৰা নাছিল। আৰ্জনৰ সকলো ধন আমাৰ বাবে খৰচ কৰিছিল। সকলোৱে শুনি আচৰিত হ'ব, পিতাই নিজৰ প্ৰভিডেণ্ট ফাণ্ডৰপৰা যি অলপ টকা পাইছিল, সেই সকলোখিনি প্ৰেছত দি দিছিল। পিতাৰ জীৱনৰ সকলো আয় সম্পৰ্কে খোলা-খুলিকৈ আমাক কৈছিল আৰু এপইচাও বেলেগে নিজৰ কাৰণে ৰখা নাছিল। সঁচাকৈ, পিতাই মোক কৰা মৰমৰ কথা ভাবিলে মোৰ অজ্ঞাতেই চকুপানী ওলায়। অকল মৰমেই নহয়, পিতাই মোক অতি বিশ্বাসো কৰিছিল। পিতাই প্ৰেছৰ সকলো লেন-দেন মোৰ হাতেৰে কৰিবলৈ দিছিল। মোৰ কিন্তু প্ৰথমতে ইমান দায়িত্ব ল'বলৈ বৰ ভয় লাগিছিল। সেয়েহে কলেজৰ পৰা অৱসৰ লোৱাৰ পাছত পিতাক বিশেষকৈ প্ৰেছৰ টকা-পইচাৰ দায়িত্ব ল'বলৈ মই কৈছিলো। পিতাই কিন্তু তেতিয়া মোক হাঁহি হাঁহি কৈছিল— "নাই, পইচা আৰু মই নালাৰু, তয়ে অভ্যাস কৰচোন।" সঁচাকৈ পিতাৰ মোৰ প্ৰতি বৰ বিশ্বাস আছিল আৰু মোৰ কথা মানুহক কৈ গৰ্ব কৰিছিল। পিতাৰ মোৰ প্ৰতি থকা মৰম আৰু বিশ্বাস দেখি মাজে মাজে মোৰ বৰ ভয় লাগিছিল। মই জানো পিতাৰ এই বিশ্বাস সদায় ৰক্ষা কৰিব পাৰিম? কিন্তু মই পিতাক লৈ সদায় গৌৰৱ কৰি আহিছো আৰু জীৱনৰ শেষ নিশ্বাস এৰালৈকে গৌৰৱ কৰি থাকিম। "পিতা স্বৰ্গঃ, পিতা ধৰ্মঃ......." এই মহান বাণী মোৰ মনত দকৈ শিপাই আছে। সেয়েহে পিতা মোৰ মানত এক আদৰ্শৰ মূৰ্ত প্ৰতীক, মোৰ সকলো কৰ্মৰ প্ৰেৰণা। ভীমকৰ্মা পিতৃ দেৱতাৰ মৰমৰ ছত্ৰছায়াত থাকিয়েই জীৱনৰ বহু কথা

শিকাৰ সুযোগ পাইছিলো ল'ৰালি কালৰপৰা।

পিতাই সৰু-বৰ সকলোকে সমান চকুৰে চাইছিল। কলেজত থাকোঁতে পিতাই প্ৰায়েই গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়লৈ গৈছিল। এদিনাখনৰ এটা সৰু কথাই মোৰ মনত গভীৰ ৰেখাপাত কৰিছিল। পিতাৰ লগত মই বিশ্ববিদ্যালয়লৈ গৈছিলো। গাড়ী ড্ৰাইভাৰে চলাই নিছিল। পিতাই কিবা এখন জৰুৰী সভাত যোগদান কৰিছিল। সভা প্ৰায় চাৰি ঘণ্টামান হোৱাৰ পাছত পিতাহঁতক চাহ দিলে। মই তেতিয়া সৰু আছিলো, মোকো চাহ খাবলৈ এজনে মাতি নিলে। পিতাই চাহ কাপত মুখ দি পিয়ন এজনক মাতি আনি কৈছিল, "হেৰা, মোৰ গাড়ীত এজন ড্ৰাইভাৰ আছে। তাক এই টকাটো দিবা আৰু চাহ খাব ক'বা।" পিতাৰ এই কথা শুনি মিটিঙত বহি থকা সকলো মানুহ আচৰিত হৈছিল। কোনোবা এজনে কৈছিল, "শৰ্মা, আপুনি বৰ সাংঘাটিক মানুহ হে, আমাৰোতো গাড়ীৰ ড্ৰাইভাৰ আছে; আমাৰ দেখোন ড্ৰাইভাৰৰ কথা একেবাৰে মনত পৰা নাই।"

পিতাৰ লগত প্ৰায়েই লাগি থকা বাবে এনে স্মৰণীয় অলেখ ঘটনা মোৰ মনলৈ আহি থাকে। আৰ্যবিদ্যাপীঠ স্কুল আৰু কলেজৰ পিয়নবোৰকো পিতাই খুব ভাল ব্যৱহাৰ কৰিছিল। সিহঁতৰ কেতিয়াবা অসুখ-বিসুখ হ'লে, নিজে সিহঁতৰ ঘৰলৈ খবৰ কৰিবলৈ গৈছিল। সেইবাবে সিহঁতেও পিতাক যথেষ্ট শ্ৰদ্ধা কৰিছিল। ভাবিলে আচৰিত লাগে, পিতাৰ যিদিনা মৃত্যু হয় সেইদিনা ৰাতি ন বজাত কলেজৰ বাহাদুৰে (ছবিলাল) পিতাক চাবলৈ আহিছিল। পিতাক তেতিয়া তিনিজনমান ডাক্তৰে পৰীক্ষা কৰি আছিল। তাৰ মাজতে বাহাদুৰক দেখি পিতাই কৈছিল, "বাহাদুৰ আহিছহু মোৰ অসুখ বেছিয়েই হ'ল।" সি চকুপানী টুকি টুকি আঁতৰি গৈছিল।

পিতাৰ সান্নিধ্যলৈ অহা যি কোনো মানুহেই যে তেখেতৰ আপোন হৈ পৰিছিল সেই কথা প্ৰত্যেকেই অনুভৱ কৰিব পাৰিছিল বুলি মোৰ বিশ্বাস। পিতাৰ বিৰুদ্ধে কোৱা লোকৰ লগত সকলো সম্পৰ্ক ছেদ কৰিবলৈ আমি বাৰে বাৰে জনোৱা অনুৰোধ পিতাই কিন্তু প্ৰত্যাখ্যান কৰিছিল।

পিতা যে অকল মোৰ বাবেই বা আমাৰ পৰিয়ালৰ বাবেই এক আদৰ্শৰ প্ৰতীক এনে নহয়; জীৱনত যথেষ্ট কষ্ট স্বীকাৰ কৰি নিজৰ ভৰিত নিজে থিয় হৈছিল পিতা। সেয়েহে যিসকল শ্ৰমবিমুখ নহয়, যিসকলে কষ্ট স্বীকাৰ কৰিবলৈ

ৰাজী, তেওঁলোকক পিতাই সদায় মৰম-স্নেহ কৰিছিল। অসমৰ চুকে-কোণে পিতাৰ গুণমুগ্ধ আৰু পিতাৰ আদৰ্শেৰে অনুপ্ৰাণিত বহুলোক লগ পাইছো। পিতাই জীৱনত অনেক লোকক সহায় কৰিছে, জীৱন গঢ়াত উদ্‌গণি দিছে। বহুতেই কোৱা শুনিছোঁ, "সৰু, তোমাৰ পিতা থাকোঁতে কিহলৈ ভয় কৰিছা? কিয় চিন্তা কৰিছা? পিতাৰাই আমাৰ জীৱন গঢ়ি দিছে, নহ'লে মেট্ৰিক পৰীক্ষাতে শিক্ষা শেষ কৰিব লাগিলহেঁতেন। তোমাৰ পিতা আমাৰ জীৱনৰ গুৰু। পিতাৰাক গুৰু বুলি মানিবা। সকলো সমস্যাৰ সমাধান হাততে পাবা.....।" এনে বহুকেইজন কলেজ আৰু বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধ্যাপককো লগ পাইছো। বিভিন্ন দৃষ্টিভংগীৰ ৰাজনৈতিক নেতাকো লগ পাইছো। সকলোৱে কিন্তু পিতাৰ মানৱীয় গুণৰাজী অধ্যৱসায় আৰু কৰ্মময় জীৱনৰ ভূয়সী প্ৰশংসা কৰে। পিতাই এটা নামঘৰত প্ৰথমে হাইস্কুলৰ দুটামান শ্ৰেণী আৰম্ভ কৰি শেষত এখন পূৰ্ণ পৰ্য্যায়ৰ উচ্চতৰ বহুমুখী বিদ্যালয় (আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ) স্থাপন কৰা আমি নিজ চকুৰে দেখিছোঁ। সেই একে চৌহদতে অসমৰ এখন পূৰ্ণাংগ কলেজো স্থাপন কৰা কথা ভাবিলে সপোন যেন লাগে। পিতাই কলেজখনত স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণী পৰ্যন্ত খুলি সকলোকে অবাক কৰি দিছিল। পিতাই কিমানক যে আদৰ কৰি বিদ্যালয় আৰু কলেজখনলৈ আনিছিলহু পিতাই শিক্ষকসকলৰ মাজৰপৰা এনে যোগ্য ব্যক্তি গঢ়ি তুলিবলৈ আপ্ৰাণ চেষ্টা কৰিছিল— যিয়ে পিতাৰ অৱসৰ গ্ৰহণৰ পাছত নিষ্ঠাৰে সেই কাৰ্যভাৰ বহন কৰিব পাৰিব। কিন্তু পিতাৰ এই মহৎ প্ৰচেষ্টাত পদে পদে বাধাৰ সৃষ্টি কৰিছিল কিছুমান স্বাৰ্থান্বেষী লোকে। কিন্তু পিতাৰ সৎ সাহসৰ অভাৱ হোৱা নাছিল। ফলত সকলো অপচেষ্টা পৰাভূত হৈছিল। মৰমেৰে বুকুত সাৱটি লোৱা দুই এজন লোকে শেষ অৱস্থাত পিতাক ভুল নুবুজাও নহয়। পিতাই কিন্তু সদায়েই তেওঁলোকৰ কুশল কামনা কৰিয়েই গ'ল।

আৰ্যবিদ্যাপীঠ অনুষ্ঠানটো আছিল পিতাৰ প্ৰাণৰো আপোন। আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ চৌহদটো দেখিলে এনে ভাব হয়— পিতা যেন তাৰ মাজত ক'ৰবাত আছে। ভাব হয়, কোনো শ্ৰেণীত সোমাই ছাত্ৰক ধমক দিছে, কোনো ছাত্ৰই যাতে অসুবিধা নাপায় তাৰ বাবে চকু দিবলৈ কোনোবা শিক্ষকক বাৰে বাৰে সোঁৱৰাই দিছে। পিতাই আৰ্যবিদ্যাপীঠৰ কামৰ মাজত খোৱা-শোৱাও পাহৰি গৈছিল। পিতাই কেতিয়াবা কলেজৰ পৰাই মাক ফোন কৰি ভাত বাঢ়িবলৈ কৈছিল আৰু আহিয়েই

মেজত মায়ে সাজি থোৱা ভাত খাই থিয়ই থিয়ই তামোল মুখত ভৰাই পুনৰ কলেজমুৱা হৈছিল। কেতিয়াবা আকৌ কলেজৰ পৰা আগতে কোনো খবৰ নিদিয়াকৈ দুই এজন মানুহ লৈ আহি খুৱাই বুৱাই লৈ গৈছিল। ৰবিবাৰেও কলেজত গৈ অফিচৰ কাম কৰিছিল। কলেজৰ সন্মুখত এখন ছেলুন আছে। পিতাই ছেলুনৰ পৰা নাপিত মাতি আনি বাৰান্দাতেই ডাঢ়ি কাটিছিল। আনকি কেতিয়াবা আধা ডাঢ়ি খুৰোৱা অৱস্থাতে উঠি গৈ কেৰাণীক জৰুৰী কামৰ বাবে পৰামৰ্শ দিছিল। সেয়েহে ভাব হয়— পিতা আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ অনুষ্ঠানৰ মাজতে আছে। পিতাৰ আত্মাই এই অনুষ্ঠানৰ অনিষ্টকাৰীহঁতক ক্ষমা নকৰিব।

মই বি-এছ-ছি পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হওঁ ১৯৭০ চনত। মোৰ অৱশ্যে এম-এছ-ছি পঢ়াই ইচ্ছা আছিল; কিন্তু দুৰ্ভাগ্যবশতঃ মই ৰসায়ন বিজ্ঞান বিভাগত ছিট নাপালো। অঙ্কত ছিট পাইছিলো আৰু ভৰ্তিও হৈছিলো। মোৰ অঙ্কত একেবাৰেই ইচ্ছা নাছিল কাৰণে মই আগ নাবাঢ়িলোঁ। মোৰ সৰুৰেপৰা চাকৰি জীৱনৰ প্ৰতি বিশেষ আকৰ্ষণ নাছিল। ইচ্ছা আছিল কাৰবাৰ কৰিবলৈ। প্ৰথমতে অৱশ্যে মই সাহস কৰা নাছিলো। কাৰণ আমাৰ বংশত ব্যৱসায়ী লোক কোনো নাই। সকলোৱে শিক্ষা বিভাগৰেই চাকৰিয়াল। মোৰ মৰমৰ পিতা কিন্তু আছিল বেলেগ ধৰণৰ। তেওঁ কিন্তু আমাৰ ইচ্ছাৰ বিৰুদ্ধে কোনো দিনেই কোৱা নাছিল; বিশেষকৈ কিবা কৰিবলৈ আগবাঢ়িলে কোনো দিনেই বাধা দিয়া নাছিল। এদিন মই পিতাক কৈছিলো— “পিতা, মই এম-এছ-ছি পঢ়ি একেবাৰে ভাল পোৱা নাই। দুটা বছৰ লোকচান কৰি একো লাভ নহ'ব। মই কিবা কাৰবাৰেই কৰিম বুলি ভাবিছো।” পিতাইও মোক নিৰাশ কৰা নাছিল। সেয়েহে মই এটা মটৰ গেৰেজ আৰম্ভ কৰিছিলোঁ। পিতায়ো মানা নকৰিলে। পিতাৰ কিন্তু মোৰ এই কামৰ প্ৰতি আকৰ্ষণ নাছিল। ইচ্ছা আছিল এটা ভাল ছপাশাল খোলাৰ। তেতিয়া মোৰ কিন্তু ছপাশালৰ প্ৰতি একেবাৰে আগ্ৰহ নাছিল। গেৰেজৰ প্ৰতি পিতাৰ যদিও বিশেষ আকৰ্ষণ নাছিল মোক হলে একো কোৱা নাছিল। কাৰণ মোৰ ওপৰত তেখেতৰ গভীৰ বিশ্বাস আছিল— মই কোনোদিনেই বেয়া কাম নকৰো বুলি। মই পিছতহে বুজি পাইছিলো— পিতাই মোক কিয় গেৰেজ খুলিবলৈ বাধা দিয়া নাছিল। তেওঁৰ লক্ষ্য আছিল এটা সুন্দৰ ছপাশাল খোলা আৰু তেওঁৰ অতি বিশ্বাসী ল'ৰা ‘সৰু’ক ছপাশালৰ দায়িত্ব দিয়া। তেখেতে মাত্ৰ মোক এইটোকে শিকিবলৈ দিছিল— What is

business? আৰু সেয়েহে মই গেৰেজ খুলিব খোজাত বাধা দিয়া নাছিল। সঁচাকৈয়ে মই আজি স্বীকাৰ কৰিব লাগিব যে গেৰেজ চলোৱা দুবছৰতেই মই বহুত কিবাকিবি শিকি পেলাইছিলো। আচলতে business এটা বেলেগ বস্তু, সি এখন সম্পূৰ্ণ বেলেগ ৰাজ্য। ইয়াত প্ৰবেশ নকৰাকৈ কোনেও উপলব্ধি কৰিব নোৱাৰে। ব্যৱসায়ৰ আটাইতকৈ ডাঙৰ বস্তু হৈছে মানুহৰ লগত কৰা ব্যৱহাৰ। কিন্তু ইয়াক কিতাপ পঢ়ি আয়ত্ব কৰিব নোৱাৰি।

অৱসৰ গ্ৰহণ কৰাৰ দুবছৰ আগতে পিতাই বহুদিনৰ পৰা সাঁচিথোৱা মনৰ কল্পনা প্ৰকাশ কৰিছিল। আচলতে পিতাৰ কল্পনাৰ কথা জানিব পাৰি মোৰ বৰ ভাল লাগিছিল আৰু পিতাৰ কথা মতে মই গেৰেজ এৰি ছপাশালৰ দায়িত্ব ল'বলৈ স্থিৰ কৰিলো। পিতাই ইতিমধ্যে ইউ.বি.আই.ৰ লগত কথা হৈছিল আৰু তেতিয়াৰ এজেণ্ট গিৰীশ কাকতিদেৱৰ সহায়ত লোনৰ (Loan) ব্যৱস্থা কৰিছিল। পিতাই মোক কলিকতালৈ লৈ গৈছিল। তাৰ বহু মানুহৰ লগত চিনাকি কৰি দিছিল। আমি কলিকতাৰ Eastern Type Foundry ৰ লগত মেচিনৰ কথা হৈছিলো। তেওঁলোকেও মেচিন দিবলৈ ৰাজী হৈছিল। প্ৰায় এমাহৰ কাৰণে কলিকতাত থকা ছপাশালৰ বিষয়ে কিছু আভাষ ল'বলৈ তাত পিতাই মোক এৰি আহিছিল। কলিকতাৰ পৰা ঘূৰি আহি মই অবাক হৈ গৈছিলো। আমাৰ ঘৰৰ সন্মুখত থকা খোলা ঠাই ডোখৰত এমাহৰ ভিতৰতে ছপাশালৰ বাবে এটা ঘৰ হৈ গৈছিল। পিতাৰ কামৰ গতি যদিও মই জানিছিলো, তথাপিও ক্ষন্তেকৰ বাবে মই থমকি ৰৈ গৈছিলো। তেখেতৰ মনৰ বল আৰু কামৰ উৎসাহ দেখি মই দুগুণে উৎসাহিত হৈছিলো। লগে লগে পিতাৰ মনৰ কামনা পূৰ্ণ কৰিবলৈ দৃঢ় প্ৰতিজ্ঞ হৈছিলো। এনেকৈ এদিন আমাৰ ছপাশালৰ কাম আৰম্ভ হ'ল। চাকৰি অৱস্থাত পিতাই ছপাশালত বেছি মন দিব পৰা নাছিল; গোটেই দিনটো কলেজতে ব্যস্ত হৈ আছিল। পিতাই জীৱনত আৰাম কি বস্তু বুজি নাপালে। কৰ্মই জীৱন। এয়ে তেওঁৰ জীৱনৰ বাণী। তেওঁ কামৰ মাজতেই বিশ্ৰাম লৈছিল। বিচনাত বাগৰি থকাটো পিতাই এক প্ৰকাৰ শাস্তি বুলিয়েই ভাবিছিল। সেয়েহে প্ৰায়েই ভগৱানক উদ্দেশ্যে কৰি কৈছিল, "মোক যেন বিচনাত পেলাই এদিনো নাৰাখা। মোক যেন কাম কৰি থাকিব পৰা অৱস্থাতেই নিয়া।" ভগৱানে নিশ্চয় তেওঁৰ প্ৰাৰ্থনা শুনিছিল।

.... কলেজৰ পৰা অৱসৰ গ্ৰহণৰ পাছত পিতাই ছপাশালৰ কামত লাগি

হৈছিল। কৰ্মময় জীৱনৰ এই ধৰণৰ সময়ত মনোকষ্ট পাই তুমি আমাৰ সৈতে থৈছিল। ছপাশালটোৱেই সেইদিনা তেওঁক পুনৰ কামত লাগি থকাৰ সুযোগ দিলে। পিতাই নি কামতে হাত দিয়ে আৰু অলপ দিনৰ ভিতৰতে আৰম্ভ কৰি পেলায়। ছপাশালৰ কামো তেওঁ অতি কম সময়ৰ ভিতৰতে আৰম্ভ কৰি পেলাইছিল। যেতিয়াই সময় পাইছিল তেতিয়াই ছপাশালৰ সমস্যা নিজেই চাইছিল। যেনে, মেচিন কমত লোনাই প্ৰত্যেকজন মেচিন চালকৰ আগতে সেই সমস্যা কথাৰ শু নৈছিল। তেওঁ কেতিয়াবা মেচিনবোৰত সেই প্ৰতিবিম্বিনিটিত বিয়াল কামত হ'ব পৰা হ'ল আগতে চাইছিল। কেতিয়াবা মেচিন চালকক কয়, "চিৰিটি ঠেলি দিয়ে, কামটো দে।" আটাইখিনিতে আচৰিত লাগে, আমি যেতিয়া বাতি অফলী হ'ব কাম কৰো, পিতাও আমাৰ লগতে থাকে। দবাকৈ কলেজ নিচিনাকৈ যায়। আকৌ এনেকুৱাকৈ থকি উঠি আহে। বাতি বাৰ বজাতো আহি সোধে, "কাম শেষ হৈছে নে? মানুহবোৰে কিবা খালেনে?" কেতিয়াবা আনকি ঘৰৰ পৰা কটি আনি নিজেই খুৱাই দিয়ে। এনেকৈ সকলো খবৰ লৈ থাকে। সঁচাকৈ পিতাই আমিবিলাকৰ অনুষ্ঠানটো যেনেকৈ গঢ়ি দিছিল, আমাৰ ছপাশালটোও তেনেকৈ গঢ়ি তুলিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। বাতিপুৱা আমাৰ ছপাশাল খোলাৰ লগে লগে কম্পোজ, মেচিন আৰু বাইণ্ডিং বিভাগৰ মুৰব্বীবোৰক মাতি আনিছিল আৰু সকলো কামৰ খবৰ লৈছিল আৰু কামবোৰ ঠিকমতে ভাগ কৰি দিছিল। নিজকে আনকি, কামবোৰ এখন বহীত লিখি লৈছিল আৰু নিজে নিজেই হিচাপ কৰিছিল। কোনটো কেনেকৈ কৰিলে ভাল হ'ব আৰু সময় মতে ওলাব তাৰ বাবে চেষ্টা কৰিছিল। বিশেষকৈ Text Book Corpo-ration ৰ কামবোৰৰ প্ৰতি বেছি চিন্তা কৰিছিল। কাৰণ, সেইবোৰ আছিল স্কুলীয়া ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ কিতাপ। কিন্তু তেখেতে আমি চিন্তাকৰা ধৰণে চিন্তা কৰা নাছিল। Text Book ৰ নিয়ম হৈছে— তেওঁলোকে কিতাপবোৰ ছপাশালত দিওঁতে এটা নিৰ্দিষ্ট সময় দিছিল আৰু ঠিকমতে দিব নোৱাৰিলে ছপাশালবোৰে এটা জৰিমনা ভৰিব লাগিছিল। সেই কাৰণে আমি কিতাপবোৰ সময় মতে দিবলৈ চেষ্টা কৰিছিলো। পিতাই কিন্তু জৰিমনাৰ কথাত বিমান চিন্তা কৰা নাছিল। তেওঁ চিন্তা কৰিছিল কিতাপবোৰ যদি সোনকালে দিবপৰা নাযায়, তেতিয়াহ'লে ল'ৰাবোৰৰ বহু অসুবিধা হ'ব আৰু তেওঁ সেই কাৰণেহে কিতাপবোৰ সোনকালে উলিয়াবলৈ চেষ্টা কৰিছিল আৰু উলিয়াইছিলো। কেতিয়াবা এনেকুৱাও হয় পাঠ্যপুথি

নিগমৰ অফিচ বন্ধ বা ৰবিবাৰ পৰা কাৰণে অফিচৰপৰা প্ৰিন্ট অৰ্ডাৰ দিয়া প্ৰুফ ঘুৰি নাহে। তেওঁ কিন্তু অফিচৰপৰা অহা প্ৰিন্ট অৰ্ডাৰৰ কাৰণে অপেক্ষা কৰা নাছিল। ৰাতি বাৰ বজালৈ টেবুলত বহি প্ৰুফ চাই দিছিল। সঁচাকৈয়ে এইবোৰ কথা নেদেখিলে আচৰিত যেন লাগে। কিন্তু পিতাৰ জীৱনটোৱেই আছিল আচৰিত। পিতাই আমাৰ ছপাশালত হোৱা প্ৰিন্টিং মানুহে ভাল বুলি কলে বৰ ভাল পাইছিল। কেতিয়াবা আমাৰ ঘৰলৈ অহা আলহী-অতিথিকো সময় বুজি আমাৰ ছপাশালত হোৱা কামবোৰ দেখুৱাই বৰ আনন্দ পাইছিল। যেনেকৈ কাম ভাল হ'লে মানুহক দেখুৱাই আনন্দ পাইছিল, তেনেকৈ কেতিয়াবা যদি কোনো কাৰণত ছপা বেয়া হয় অৰ্থাৎ পঢ়িব নোৱাৰা হয়, তেতিয়া সকলো কৰ্মীকে খুব গালি পাৰিছিল আৰু কৈছিল "কিতাপ যদি ল'ৰা-ছোৱালীয়ে পঢ়িব নোৱাৰে তেনেহ'লে কিতাপ ছপা কৰি কি লাভ?"

মোৰ মনত পৰে আমি পিতাৰ গালি খাই বহুতো কাম নতুনকৈ ছপা কৰিব লগাত পৰিছিলো, যিবোৰ হয়তো আমি চলাই দিব পাৰিলোহেঁতেন। ফলত বহুতো ক্ষেত্ৰত লাভ হ'ব দূৰৰ কথা লোকচানহে হৈছিল। পিতাৰ পাঠ্যপুথি সংক্ৰান্ত দৃষ্টিভংগী ব্যৱসায়িক নাছিল। অকল পাঠ্যপুথি নিগম কিয়, আন পাৰ্টিৰ ক্ষেত্ৰতো বিপদত পৰি আমি অধিক সময় লব খুজিলে পিতাই বেয়া পাইছিল; সকলো কথা পাৰ্টিক কলেজৰ ছাত্ৰক কোৱাৰ নিচিনা খোলাখুলিকৈ কৈছিল।

ভাবিলে আচৰিত লাগে, পিতা ঢুকোৱাৰ কিছুদিন আগৰপৰা তেখেতে প্ৰেছৰ একাউন্টছত বেছি জোৰ দিছিল। মোক সদায় কৈছিল—"সৰুতু একাউন্টছটো সদায় ঠিক ৰাখিবি। ব্যৱসায়ৰ একাউন্টছেই আচল বস্তু।" শেষৰ পিনে পিতাই নিজেই প্ৰেছৰ হিচাপ লৈছিল আৰু সেইমতে খুব কম সময়ৰ ভিতৰতে হিচাপৰ কাম প্ৰায় শেষ কৰিছিল। মাত্ৰ দুমাহমানৰ কাম পিতাই শেষ কৰিব নোৱাৰিলে।

পিতা বহু-অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানত সক্ৰিয়ভাৱে জড়িত আছিল। কিমান মানুহৰ নাম-ঠিকনা যে জানিছিল তাৰ আদি-অন্ত নাই। তেখেতে মোৰ বিয়াৰ প্ৰস্তাৱটোও উত্থাপন কৰিছিল অকস্মাত। মই ভাবিবই পৰা নাছিলো। পিতাই ছোৱালী চাই পছন্দ কৰিহে মাক আৰু মোক জনাইছিল। বিয়া পাতিছিল খুব ধুমধামকৈ। নিমন্ত্ৰিত মানুহেৰে এটা সময়ত বিয়াৰ ৰভাস্থলী নধৰা হৈছিল। পিতাক আটাইয়ে যে কিমান মৰম আৰু শ্ৰদ্ধা কৰিছিল সেইদিনা মই আৰু ভালকৈ উপলব্ধি কৰিছিলোঁ। পিতাই

আটাইকে হাঁহি মুখে মাত লগাইছিল। গোটেই দিনটো ইমান লৰা-ধপৰা কৰা সত্বেও তেখেতৰ মুখত ক্লান্তি আৰু অৱসাদৰ চিন দেখা নাছিলো।

ৰাজহুৱা কাম, ছপাশালৰ কাম আদিৰ মাজতো তেখেতে ঘৰৰ খবৰ ৰাখিছিল। মোৰ ল'ৰাটোৰ নাম টিংকু। পিতাই কেতিয়াবা টিংকুক কোঁচত লৈয়েই ছপাশালৰ প্ৰুফ চাই দিয়ে। স্কুলৰপৰা আহি মোৰ সৰু ভাই দুজনে ভাত খালেনে নাই, ভণ্টি আৰু মিণ্টু কলৈ গ'ল, দীপালীয়ে (মোৰ পৰিবাৰ) ভাত খালেনে নাই ইত্যাদি খবৰো কামৰ মাজত লৈছিল। দীপালীকো তেওঁ নিজৰ সন্তানৰ দৰে মৰম কৰিছিল। গোটেই ঘৰখনৰেই পিতা হ'ল আৰাধ্য দেৱতা। পিতা নাই— এই কথা ভাবিবলৈ টান লাগে। পিতা যেন আমাৰ ঘৰত এতিয়াও বিৰাজ কৰি আছে।

এবাৰ হৃদৰোগত আক্ৰান্ত হোৱাৰ পাছত কিন্তু বিশ্ৰাম ল'বলৈ পিতাক সকলোৱে কৈছিল। তেখেতে কাৰো হাক-বচন নামানি পুনৰ কামত লাগি গৈছিল। এইবাৰ কিন্তু পিতাৰ শৰীৰ পৰি আহিছিল। মনোবল কিন্তু অটুট আছিল।

পিতাই আমাক এৰি গ'ল.......। আমাক দি গ'ল কামৰ আদৰ্শ। পিতাৰ পৱিত্ৰ স্মৃতিত অভাগ্য সন্তানে আজি যাচিছোঁ ভক্তিৰ অশ্ৰু-অঞ্জলি।

মহান চাৰৰ প্ৰতি প্ৰাক্তন ছাত্ৰীৰ শ্ৰদ্ধাৰ্ঘ

ৰেণু দাস (ডেকা)

জীৱনটোক ৰাইজৰ সেৱাত উৎসৰ্গ কৰি যি সকল ব্যক্তিয়ে মহান দৃষ্টান্ত দাঙি ধৰি সমাজক গৰ্বিত কৰি থৈ গ'ল তাৰ ভিতৰত অন্যতম আছিল প্ৰয়াত "গিৰিধৰ শৰ্মা" চাৰ মহোদয়। ১৯১২ চনৰ ৩০ জুলাইত অসমৰ এখন ভিতৰুৱা গাওঁ নলবাৰীৰ ওচৰৰ ককয়াত জন্ম গ্ৰহণ কৰা গিৰিধৰ শৰ্মা ডাঙৰীয়াৰ পিতৃৰ নাম আছিল ৰাধা নাথ শৰ্মা আৰু মাতৃৰ নাম আছিল দশমপ্ৰিয়া দেবী। পিতৃ ৰাধা নাথ শৰ্মাৰ ১৯২০ চনত বিয়োগ হোৱা কাৰণে মাকৰ অনুশাসনতেই ডাঙৰ দীঘল হয়। ১৯২৫ চনত ককয়াত নিম্ন প্ৰাথমিক বিদ্যালয় আৰু ১৯২৯ চনত মজলীয়া পৰীক্ষা পাচ কৰি চামতা হাইস্কুলৰ পৰা ১৯৩৩ চনত প্ৰবেশিকা পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হয় তিনিটা বিষয়ত সন্মান সহ। পাৰিবাৰিক অৰ্থনৈতিক সংকটৰ বিভিন্ন ঘাত প্ৰতিঘাতৰ সন্মুখীন হোৱা শৰ্মা ডাঙৰীয়াই কলেজত পঢ়িবলৈ সকলো অৰ্হতা থকা সত্ত্বেও কলেজীয়া শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰি চাকৰি জীৱন আৰম্ভ কৰে। ১৯৩৩ চনত প্ৰাথমিক স্কুলত চাকৰি কৰি শিক্ষকতা জীৱন আৰম্ভ কৰে। ১৯৩৯ চনৰ পৰা ১৯৪৯ চনলৈ শৰ্মা ডাঙৰীয়াই চৰকাৰী হাইস্কুলৰ শিক্ষক ৰূপে কহিমা, শিৱসাগৰ, উত্তৰ-লক্ষীমপুৰ ধুবুৰী আৰু গুৱাহাটীত চাকৰি কৰে। কৰ্ম জীৱনৰ ব্যস্ততাৰ মাজতে তেখেতে প্ৰাইভেটকৈ আই এ, বি এ আৰু অসমীয়া বিষয়ত দ্বিতীয় শ্ৰেণীৰ প্ৰথম স্থান অধিকাৰ কৰি এম এ পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হয়। গুৱাহাটী সন্দিকৈ কলেজত কিছুদিন অধ্যাপনা কৰাৰ পাচত ১৯৫০ চনৰ পৰা ১৯৬২

চনলৈ অসমৰ বিখ্যাত "কটন কলেজ"ত অসমীয়া বিভাগৰ অধ্যাপক হিচাপে সেৱা আগবঢ়ায়। চৰকাৰী কলেজৰ স্থায়ী অধ্যাপকৰ চাকৰি ইস্তফা দি নিজৰ অসহায় পৰিয়ালটোকো অনিশ্চয়তাৰ মাজলৈ ঠেলি দিছিল। সেই অনিশ্চয়তাৰ মাজতো তেওঁৰ মনত অহৰ্নিশে এক ব্যতিক্ৰমী চিন্তা চৰ্চ্চাই ক্ৰিয়া কৰি আছিল, যি চিন্তা আছিল এক নতুন সৃষ্টিৰ— এখন পূৰ্ণ পৰ্য্যায়ৰ কলেজ স্থাপনৰ। সম্ভৱতঃ বেনাৰস হিন্দু বিশ্ব বিদ্যালয়ৰ লেখিয়া এখন বিশ্ব বিদ্যালয় স্থাপনৰ সপোন। নিজৰ অফুৰন্ত ইচ্ছাশক্তি আৰু কৰ্মস্পৃহা থাকিলে অনেক বাধা বিঘিনি অতিক্ৰম কৰি সেই সপোনক বাস্তৱত ৰূপায়িত কৰিব পাৰি। তেখেতৰ অক্লান্ত শ্ৰম, নেৰানেপেৰা চেষ্টা আৰু ত্যাগৰ ফলতে জন্ম হ'ল এক আদৰ্শ শিক্ষানুষ্ঠান "আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ"।

কৰ্মই জীৱনৰ ধৰ্ম বুলি গণ্য কৰি তেখেতে নিজৰ সপোন বাস্তৱত ৰূপায়িত কৰিবলৈ উঠিপৰি লাগিছিল। কেইজনমান উৎসাহী শিক্ষানুৰাগী ব্যক্তিৰ সহযোগত "আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ" নামকৰণেৰে স্কুলখনৰ কাম আৰম্ভ কৰে। আৰ্য্য পাঠশালা স্কুলতেই পৰিকল্পিত অনুষ্ঠানখনৰ প্ৰথম পদক্ষেপ হিচাপে পাঠদান কাৰ্য্য আৰম্ভ কৰে। কেইমাহ মান চলোৱাৰ পাচত স্কুল হৰি মন্দিৰ হললৈ স্থানান্তৰিত কৰা হয়। চৰকাৰে আবণ্টন দিয়া নিজা মাটিত যেনে তেনে সাজি উলিওৱা নতুন ভৱনলৈ ১৮/৪/৫৮ তাৰিখে বিদ্যালয় খন স্থানান্তৰিত কৰা হয়। নতুন ভৱন মানে আমাৰ শ্ৰেণীকোঠাবোৰৰ আছিল মাটিৰ মজিয়া আৰু মাটিৰে লিপা বাহৰ বেৰ। ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বিলাকে ৰাতিপুৱা বা স্কুল চুটিৰ পাচত এই লিপা কামবোৰ নিজেই কৰি সহায়ৰ হাত আগবঢ়োৱা মোৰ জ্ঞাত। আনকি শিক্ষক সকলেও সহায়ৰ হাত আগবঢ়াইছিল। শৰ্মা চাৰৰ ব্যক্তিত্বৰ বাবে ৰাইজে ভাল ধৰণৰ শ্ৰেণী কোঠা সজোৱাৰ কথা চিন্তা কৰি স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে দান বৰঙণি আগবঢ়াইছিল। সেই সময়ত শৰ্মা চাৰে সভা পাতি দাতা সকলক ৰাজহুৱা ভাৱে কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছিল। তেনে সভাবোৰত আমি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীবোৰ উপস্থিত থাকি সঁচাকৈয়ে আনন্দিত হৈছিলো আৰু উচ্চ চিন্তা কৰিবলৈ মনত ভাবৰ উদয় হৈছিল। একে সময়তে একে গৰাকী পিতৃৰ অক্লান্ত পৰিশ্ৰমৰ ফলশ্ৰুতিতে শুভাৰম্ভ হয় "আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ" মহা বিদ্যালয়ৰ যেন একে মাকৰ যমজ সন্তান। দুয়োটা অনুষ্ঠানৰ জন্মদাতা একে জন নমস্য ব্যক্তি; অতুল হাজৰিকা দেৱে যাক অভিনন্দিত কৰিছিল 'ভীম কৰ্ম্মা বুলি। জন্ম লগ্নৰে পৰা পৰিচালনা

সমিতিৰ প্ৰথম সম্পাদক হিচাপে কাৰ্য্যভাৰ গ্ৰহণ কৰি এইজনা চিৰ নমস্য ব্যক্তি হৈ পৰিছিল "আৰ্য্য পিতা" অনুষ্ঠানৰ প্ৰাণ দাতা। বিৰুবাৰী, ৰিহাবাৰী, ফটাশিল আমবাৰী, উলুবাৰীকে আদি কৰি লখৰা, লুটুমা আদি বিভিন্ন ঠাইৰ লোকে বিভিন্ন ধৰণে সহায়ৰ হাত আগবঢ়াই তেখেতক সৰ্বতোপ্ৰকাৰে সহায় কৰি "আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ" নামৰ অনুষ্ঠানটো ঠন ধৰি উঠাত সহায় কৰিছিল।

এই অনুষ্ঠান গঢ়িবলৈ টকা পইছাৰ উপৰিও যি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ প্ৰয়োজন আছিল সেয়া বিচাৰি এই মহান ব্যক্তি জনাই নিজে পৰিয়ালে পৰিয়ালে গৈ আবেদন জনাইছিল। এই খিনিতে মোৰ চেনেহৰ মাতৃদেবী কালিন্দ্ৰী প্ৰভা ডেকাৰ নাম উল্লেখ নকৰিলে ভুল কৰা হব। তেখেতৰ নামী দামী স্কুলত পঢ়ি থকা দুজনী ছোৱালীকে আদি কৰি মুঠতে পাচ গৰাকী ছোৱালীকে এই স্কুললৈ অৰিহণা হিচাপে দান দিছিল। তাৰেই এগৰাকীয়ে (নীৰদা ডেকা) স্কুলৰ প্ৰথম দলৰ পৰীক্ষাৰ্থী হিচাপে অসমৰ ভিতৰত দ্বিতীয় স্থান দখল কৰি অনুষ্ঠানলৈ গৌৰৱ কঢ়িয়াই আনিছিল। অনুষ্ঠানৰ উন্নতিৰ প্ৰথম জখলাত হোৱা এই সাফল্যৰ আঁৰত আছিল কৰ্মযোগী গিৰিধৰ শৰ্মা চাৰ মহোদয়। তেখেতে কম দিনৰ কাৰণে হলেও কেবাগৰাকী বিশিষ্ট ব্যক্তিক অনুষ্ঠানলৈ শিক্ষাদান কৰিবলৈ অনা আমাৰ ভালকৈ মনত আছে। তদুপৰি ওচৰ চুবুৰীয়াৰ কোনোবা ল'ৰা ছোৱালীয়ে এম.এ., এম.এছ.চি পাছ কৰা শুনিলেই তেখেতে খবৰ কৰিছিল আৰু আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ শিক্ষক শিক্ষয়িত্ৰী হিচাপে গোটাবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। সেই সময়ত কটন মহাবিদ্যালয়ৰ পৰা ৰাতিৰ আকাশৰ তৰা দেখুৱাবলৈ যন্ত্ৰপাতি আনি আমাক বিমল আনন্দ দিয়াৰ উপৰিও বিজ্ঞান চৰ্চ্চাৰ প্ৰতি মনোযোগ বঢ়াবলৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলক উদ্‌গনি দিছিল। ল'ৰা ছোৱালীকে আদি কৰি দূৰৈৰ পৰাও বহু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰে স্কুলখন পৰিপূৰ্ণ হৈছিল। বিভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ ল'ৰা ছোৱালীৰে আৰ্য্য ফুলনিত বহুৰঙী ফুল ফুলিছিল। এই অনুষ্ঠানৰ উদ্দেশ্যে আছিল ল'ৰা-ছোৱালীক এনে শিক্ষা দান কৰা য'ৰ পৰা জীৱিকাৰ পথ বিচাৰি পোৱা যায়। সেয়েহে বিদ্যালয়ত আৰম্ভণিৰ পৰা বৃত্তিমূলক শিক্ষা "কাৰ্পেণ্ট্ৰি" আৰু "টেইলৰিং" আদি বিষয়ত শিক্ষা দান কৰিছিল। ইয়াৰ উপৰিও ছাত্ৰ ছাত্ৰীবোৰক সকলো ফালে উপযুক্ত কৰি তুলিবলৈ তেখেতে কি কৰা নাছিল? আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ উচ্চতৰ মাধ্যমিক আৰু বহুমুখী বিদ্যালয় চলি থাকোতে ইয়াতে কলেজৰ শ্ৰেণীসমূহ এটা দুটাকৈ

আৰম্ভ কৰি মহাবিদ্যালয়ৰ ৰূপ দিলে। উদ্যমী, সাহসী আৰু আত্মবিশ্বাসী লোকে সকলো ধৰণৰ প্ৰত্যাহ্বানক প্ৰতিহত কৰি নিজে সাহসেৰে প্ৰতিষ্ঠা কৰিব পাৰে। হতাশাগ্ৰস্ত লোক সকলৰ প্ৰতি তেওঁ আছিল প্ৰেৰণাৰ প্ৰতীক। বিভিন্ন কাৰ্য্যালয়ত চাকৰি কৰি থকা উচ্চ শিক্ষাৰ প্ৰতি ধাউতি থকা ব্যক্তিৰ কাৰণে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ত "নৈশ শাখা" খোলে। এই নৈশ শাখাই বহু লোকৰ জীৱন ধন্য কৰিলে। আমাৰ স্কুলৰে শিক্ষক সকলৰ ভিতৰত কেবাগৰাকী শিক্ষক এই নৈশ শাখাত পঢ়া মোৰ মনত আছে। তেখেত সকলৰ কেবা গৰাকী বৰ্ত্তমান অসমৰ শিক্ষাজগতৰ ভোটা তৰা। তদুপৰি এই মহা বিদ্যালয়তে স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণী খুলি সকলোকে অবাক কৰি দিছিল। অকল শ্ৰেণী খোলাই নহয়। এই অনুষ্ঠান অসমৰ আগশাৰীৰ কলেজৰ লগত ফেৰ মাৰিব পৰা উন্নতিৰে উচ্চ পৰ্য্যায়ৰ অনুষ্ঠান হিচাপে স্বীকৃতি লাভ কৰিছিল। প্ৰথম খোজতেই উচ্চতৰ মাধ্যমিক পৰীক্ষাত দুজনেই সদৌ অসমৰ ভিতৰত স্থান লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হয়। এই সাফল্যৰ স্বীকৃতি স্বৰূপে বিদ্যালয়ে চৰকাৰৰ ফালৰ পৰা পুথিভৰালৰ নামত দহহাজাৰ টকাৰ অনুদান লাভ কৰে। সেই সময়ত দহ হাজাৰ টকা বহুত টকা। জন্ম লগ্নৰে পৰা দুয়োটা অনুষ্ঠানৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে আছিল পুথিভৰাল। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে পাবলগীয়া সা-সুবিধাৰ প্ৰতি তেখেত আছিল সজাগ।

ভাষা আৰু সাহিত্যই হৈছে এটা জাতিৰ আত্ম পৰিচয় দিব পৰা শ্ৰেষ্ঠ সম্পদ। ইমান এটা বিশাল অনুষ্ঠানৰ কাৰিকৰী দিশৰ পৰা শৈক্ষিক দিশৰ তত্বাৱধান কৰাৰ পাচতো শিক্ষাৰ্থী সকলৰ উপযোগীকৈ কেইবাখনো গ্ৰন্থ ৰচনা কৰিছিল। প্ৰবেশিকা ৰচনা শিক্ষা, Sanskrit Grammar Composition and Translation, Anglo Assamese Dictionery, শুৱলা পাঠ আদিৰ নাম লেখত লবলগীয়া। তদুপৰি তেখেতে কেবাখনো গ্ৰন্থ অনুবাদো কৰিছিল। বিশাল ব্যক্তিত্বৰ যোগ্য সন্মান হিচাপে অসম সাহিত্য সভাই ৰঙিয়া অধিবেশনত সাহিত্য সভাৰ সভাপতি পদৰ বাবে গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰ মহোদয়ক নিৰ্বাচিত কৰিছিল। বক্তা হিচাপে তেখেত আছিল অতুলনীয়। এই সভাত মই নিজে উপস্থিত থাকি আত্মগৌৰৱ অনুভৱ কৰিছিলো। ইমান ব্যস্ততাৰ মাজতো তেখেতে বিভিন্ন আঁচনিৰ লগত জড়িত আছিল। অসম কলেজ শিক্ষক সস্থাৰ পল্টন বজাৰত নিৰ্মীত ভৱনৰ আঁচনি, অসমীয়া অধ্যাপকৰ

চ'ৰা গঠন, অসম কলেজ অধ্যক্ষ পৰিষদৰ প্ৰতিষ্ঠা, অসম পুথিভৰাল সংঘ, উত্তৰ পূব হৰিদেৱ সংঘ, ৰাষ্ট্ৰীয় স্বয়ং সেৱক সংঘ আদি অনুষ্ঠানৰ কাম কাজৰ তেখেতেই গুৰি ধৰিছিল।

বিদ্যালয়ৰ শিক্ষাৰ লগতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীবোৰ যাতে দেশৰ সু-নাগৰিক হয় তাৰ প্ৰতি তেখেতে সুদৃষ্টি ৰাখিছিল। দেশৰ প্ৰতি থকা তেখেতৰ অগাধ ভালপোৱাৰ বাবেই ছাত্ৰছাত্ৰী সকলকো দেশপ্ৰেমী হিচাপে গঢ়ি তুলিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। চীনা আক্ৰমণৰ সময়ত শৰীৰ চৰ্চাৰ জৰুৰী ব্যৱস্থা প্ৰৱৰ্ত্তন কৰিছিল আৰু প্ৰতিৰক্ষা সম্পৰ্কে জ্ঞান দিছিল। দেশৰ প্ৰতি থকা তেখেতৰ আনুগত্যৰ তুলনা নাই। সু-সভ্য নাগৰিক হিচাপে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বোৰক উপযুক্ত শিক্ষাৰে দীক্ষিত কৰিবৰ কাৰণে "আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ" নামৰ অনুষ্ঠানত সকলো প্ৰকাৰৰ শিক্ষা প্ৰদান কৰিবলৈ তেখেতে কৰিছিল আপ্ৰাণ চেষ্টা। ইয়াৰ ফলশ্ৰুতিতে বহুমুখী শিক্ষা ব্যৱস্থাৰে প্ৰকৃত সুসভ্য নাগৰিক গঢ়াৰ প্ৰতিশ্ৰুতিৰে জন্ম হ'ল "আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ"। সকলো ফালৰ পৰা আগবঢ়া জ্ঞান বৃক্ষৰ ছায়াত শত সহস্ৰ জনে জ্ঞান লভি জীৱনত প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰি স্বকীয় বৃত্তি গ্ৰহণ কৰাৰ যোগ্যতা অৰ্জন কৰে আৰু কিছুমানে স্বাধীন ভাবে কাম কৰিবলৈ প্ৰেৰণা আৰু সাহস পায়। চিৰ নমস্য সেই ব্যক্তি গৰাকীৰ জ্ঞানৰ নাই তুলনা।

শ্ৰদ্ধাৰ ছাৰ মহোদয়ে আমাৰ শৈক্ষিক পৰিবেশৰ তত্বাৱধান যেনেকৈ লৈছিল ঠিক তেনেদৰে আমাৰ মানসিক অৱস্থাৰ ওপৰতো চকু ৰাখিছিল। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ কিহৰ অভাব, তেওঁলোকে কি বিচাৰে সকলো চিন্তা-চৰ্চ্চা কৰি অনুষ্ঠানৰ জন্ম লগ্নৰে পৰা আমাৰ "ছাত্ৰ একতা সভা" গঠন কৰি আমাক শিকাইছিল স্ব-নিৰ্ভৰশীলতা, নিজস্ব মৰ্য্যাদাবোধ আৰু আত্মবিশ্বাস। জীৱনত উচ্চ শিৰে থিয় হবলৈ অতি প্ৰয়োজন ছাত্ৰ একতা সভাৰ দায়িত্ব পালন কৰি যোৱাৰ লগে লগে জীৱনৰ বহল ক্ষেত্ৰ খনত যোগ্য ব্যক্তি হিচাপে থিয় দিব পৰা ক্ষমতা। তেখেতে আমাৰ মাজত সূৰ্য্যৰ দৰে থাকি আমাক পৰিচালনা কৰি যি জ্যোতি দি গ'ল সেই পোহৰ চিৰ জ্যোতিষ্মান, অক্ষয়। সকলো ফালৰ পৰা আমাক শৰ্মা ছাৰে উপযুক্ত নাগৰিক ৰূপে গঢ়ি তুলিবলৈ এই অনুষ্ঠানৰ সকলো দিশ পোহৰাই তুলিছিল।

আজি কালিৰ দৰে সেই সময়ত পাঠ্যক্ৰমৰ অৰ্ন্তভুক্ত নাছিল Moral lesson। আমাৰ স্কুলীয়া সংগী নানান সম্প্ৰদায়ৰ আছিল। সকলো সম্প্ৰদায়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত যাতে মিলাপ্ৰীতি থাকে সেই উদ্দেশ্যে তেখেতে মিটিং পাতি আমাক জ্ঞান দিছিল। এনে সভাত মই নিজে উপস্থিত আছিলো। আজিও এই কথাই মোক বৰ আনন্দ দিয়ে। সঁচাকৈয়ে আমি বহুত কথা শিকিব লগীয়া আছিল। কেনেকৈ আমি শিক্ষকক শ্ৰদ্ধা কৰিব লাগে, শিক্ষানুষ্ঠানৰ বাহিৰত তেখেত সকলক কেনে ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে ইত্যাদি ইত্যাদি। কিমান জ্ঞানৰ ভৰাল! প্ৰতিটো দিশ পুংখানুপুংখ ৰূপে চাবলৈ তেখেতৰ ইমান কামৰ মাজতো আছিল আহৰি।

ইমান কামৰ মাজতো সময় পালেই কলেজৰ বাৰান্দাই বাৰান্দাই ঘূৰি ফুৰিছিল। আমি প্ৰথম বাৰ্ষিকৰ ছাত্ৰী। আমিবোৰ অসমীয়া কবিতাৰ শ্ৰেণীকোঠাত। প্ৰত্যেক ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বিষয় শিক্ষকৰ মুখলৈ চাই অধ্যয়নৰত। হঠাৎ সন্মুখেৰে গহীন গম্ভীৰ খোজেৰে পাৰ হৈ গ'ল আমাৰ কলেজৰ অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰ মহোদয়। কিন্তু পলকতে দুখোজ পিছুৱাই আহি শ্ৰেণী কোঠাৰ সন্মুখত ছাৰ থিয় হৈ এক প্ৰশ্নবোধক চাৱনিৰে অধ্যাপক চাৰৰ মুখলৈ চালে আৰু ভিতৰলৈ সোমাই আহিল। আমিবোৰ ভয়তে নিতাল মাৰিলোঁ। আমাৰ শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীবোৰৰ মাজত মাত্ৰ দুখন কিতাপ। বাকী কুৰি জন মানে চাৰৰ মুখলৈ চাই বক্তৃতা শুনে। অধ্যক্ষ চাৰে আমাৰ চাৰক ক'লে যে কিতাপ নোহোৱাকৈ পঢ়ুৱালে সেইপাঠ বুজিবলৈ সকলোৰে পক্ষে সম্ভৱ নহয়। "এটা কাম কৰাহে, পাঠ পঢ়োৱাৰ আগতে কবিতাটো সকলোকে লিখি লবলৈ দিয়া।" অধ্যাপক চাৰে শলাগিলে। কিতাপখনৰ দাম আছিল মাত্ৰ আঠ টকা। পৰীক্ষাৰ সময়ত শ্ৰেণী কোঠালৈ গৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক ভালকৈ পৰীক্ষা দিবলৈ উপদেশ দিয়া আৰু শুভেচ্ছা জনোৱা তেখেতৰ নিয়ম আছিল। মৰম আৰু শাসন দুয়োটাই আছিল সমান। ওখ-পাখ চছমা পৰিহিত গহীন গম্ভীৰ ধূতি পাঞ্জাবীৰে শোভিত শৰ্মাদেৱক দেখিলেই শ্ৰদ্ধাত মূৰ দো খাই যায়। তেখেত প্ৰশাসক হিচাপে অতি দক্ষ ব্যক্তি আছিল। সকলোৱে ভয় আৰু শ্ৰদ্ধা কৰিছিল। অনুষ্ঠানটোৰ প্ৰতি তেখেতৰ ইমান গভীৰ মৰম আছিল যে অনুষ্ঠানটোৰ মৰ্য্যাদা তথা সন্মান হানিকৰ কোনো কামকে সহ্য নকৰিছিল।

সকলো ধৰ্মৰ প্ৰতি আছিল তেখেতৰ সমান সন্মান। আমাৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ সাধাৰণ সম্পাদকৰ আকস্মিক বিয়োগত আমি সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু শিক্ষক সকলো মৃতকৰ ঘৰলৈ গৈ শেষ শ্ৰদ্ধা জ্ঞাপন কৰিছিলোঁ। সেইজনা যুব নেতাৰ আত্মাৰ সদ্গতিৰ কাৰণে শোকসভা আৰু সৰ্ব ধৰ্ম্ম প্ৰাৰ্থনাৰ আয়োজন কৰা অনুষ্ঠানৰ ময়ো এগৰাকী অংশীদাৰ আছিলো। সেই অনুষ্ঠানত "আৰ্য পিতা" আমাৰ লগত আমাৰ শোকৰ সমভাগী হৈছিল। হিন্দু, মুছলমান, শিখ আদি কৰি সকলো ধৰ্মৰ লোকে এই ধৰ্মসভাত যোগদান কৰিছিল। কেনে মহান আছিল আমাৰ আৰ্য্যপিতা গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰ মহোদয়। সকলো সম্প্ৰদায়ৰ লোকক তেখেতে সম ব্যৱহাৰ কৰিছিল। ঈশ্বৰ বিশ্বাসী ছাৰে প্ৰতিদিনে পূজা ভাগ দিহে ঘৰৰ পৰা ওলাইছিল, মাতৃৰ চৰণ স্পৰ্শ কৰি। মাতৃ দশম প্ৰিয়া দেৱীৰ অনুশাসনতেই ইমানবোৰ গুণৰ অধিকাৰী হ'ব পাৰিছিল। অভাৱ অনাটনে কোনোদিনে জীৱনৰ অগ্ৰগতিত বাধাৰ প্ৰাচীৰ গঢ়িব নোৱাৰে। কম বয়সতে প্ৰয়োজনৰ তাড়নাত ঘৰুৱা দায়িত্ব লৈ বিধবা মাকৰ সাৰথি হৈ থিয় দি নিষ্ঠা আৰু ধৈৰ্য্যৰে জীৱনৰ প্ৰতিটো খোজতে চমক দেখুৱাই ৰাইজলৈ যি দান দি গল তাৰ তুলনা নাই । এই গৰাকী মহীয়সী মহিলাই অকল যে পুত্ৰৰ হে আপোন আছিল এনে নহয়। তেখেত আছিল ৰিহাবাৰীৰ সকলোৰে "আই"। ৰিহাবাৰী হৰি মন্দিৰৰ তেখেত আছিল "পাঠকনী"। কণ্ঠত আছিল সৰস্বতী। নামৰ নিজৰাই অঞ্চলটোত পবিত্ৰ বাতাবৰণৰ সৃষ্টি কৰি সম্প্ৰীতিৰ ডোলেৰে বান্ধি ৰাখিছিল। এই গৰাকী মহীয়সী নাৰীৰ চৰণ স্পৰ্শ কৰি মই নিজকে সৌভাগ্যৱতী বুলি ভাবিছিলো। সুঁৱৰি আজিয়ো ভাবো। সহজ-সৰল জীৱন যাপন আৰু উচ্চ চিন্তাৰ আদৰ্শৰে তেখেতে জীৱন পৰিচালনা কৰিছিল। আৰ্য্যপিতা এনে এজন ব্যক্তি যি মৰ্য্যাদাপূৰ্ণ পতি, মাতৃভক্ত সন্তান, স্নেহশীল ভাতৃ, মৰমীয়াল পিতৃ আৰু পৰম জনাৰ একান্ত বিশ্বাসী সেৱক আৰু আৰ্য্য পৰিয়ালৰ প্ৰাণৰো আপোন। অনুন্নত চেৰাব ভাটিৰ দ পানীৰ মেটেকাৰে পূৰ্ণ পিতনিত "আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ" বিজয় যাত্ৰাৰে শুভাৰম্ভ কৰি গোটেই অঞ্চলটোৰে উন্নতি সাধন কৰিছিল আৰু অৰ্থনৈতিক ভাবেও সাধাৰণ ৰাইজ উপকৃত হৈছিল। এই ঐতিহ্যপূৰ্ণ "আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ" মহাবিদ্যালয়ে উন্নতি আৰু সাফল্যৰ উচ্চ শিখৰত আৰোহন কৰি সকলোৰে অনুপ্ৰেৰণাৰ কেন্দ্ৰ বিন্দু হৈ ৰওঁক চিৰদিন - চিৰকাল। আমাৰ এই নতুন প্ৰজন্মই আৰ্য্যৰ সেই মনোৰম

আৰু সৌম্য সুন্দৰ ৰূপ দেখিবলৈ নাপালে বাবে মোৰ দুখ লগে। ছাৰৰ আশীষ শিৰত লৈ সকলোৱে অনুষ্ঠানটোৰ উন্নতিৰ বাবে চেষ্টা কৰি ঐতিহ্যপূৰ্ণ মহা বিদ্যালয়খনৰ মৰ্য্যাদা অক্ষুন্ন ৰাখিবলৈ প্ৰতিজ্ঞাবদ্ধ হোৱাৰ সময়। মহাবিদ্যালয় খনে যেন সুন্দৰ প্ৰাণবন্ত হৈ উঠে তাকে সৰ্বান্তকৰণে কামনা কৰিলোঁ। সেইয়া হব আমাৰ ছাৰলৈ সশ্ৰদ্ধ প্ৰণাম আৰু গুৰু দক্ষিণা।

এইজনা মহান ব্যক্তি আৰ্য্যপিতা, ভীম কৰ্মা গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰ মহোদয়ে আমাক শোক সাগৰত পেলাই কৰ্ম বহুল জীৱনৰ পৰিসমাপ্তি ঘটাই ১৯৭৮ চনৰ মে মাহৰ ১০ তাৰিখে বৈকুণ্ঠ ধামলৈ গতি কৰে। অসমে এজন কৃতী সু-সাহিত্যিক, জননেতা, সু-পণ্ডিত, শিক্ষা দীক্ষাৰ একান্ত সেৱক, প্ৰতিভা সম্পন্ন ব্যক্তিক হেৰুৱালে। দেশৰ যে এক অপূৰণীয় ক্ষতি হ'ল এই কথা দোহৰা নিষ্প্ৰয়োজন। এই সুয়োগতে শ্ৰদ্ধাৰ ছাৰলৈ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধাৰ্ঘ আগবঢ়ালো। তেখেতৰ বিদেহী আত্মাই কৰুণাময়ৰ ওচৰত চিৰ শান্তি লাভ কৰক আৰু তেখেতৰ আদৰ্শই আমাক আগবাঢ়িবলৈ প্ৰেৰণা দিয়ক।

স্মৃতি চাৰণ

ড০ অৰুন্ধতী চক্ৰৱৰ্ত্তী তালুকদাৰ

যি গৰাকী বৰেণ্য ব্যক্তিৰ কথা মই আজি লিখিবলৈ ওলাইছোঁ তেখেত হ'ল এগৰাকী বিৰাট ব্যক্তিত্ব সম্পন্ন, পণ্ডিত, কৰ্মযোগী গিৰিধৰ শৰ্মা দেৱ। তেখেতৰ প্ৰচণ্ড ইচ্ছাশক্তি আৰু নিঃস্বাৰ্থ কৰ্মস্পৃহাৰ ফলত আমি আজি লাভ কৰিছোঁ অসমৰ লেখত লবলগীয়া শিক্ষানুষ্ঠান আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ স্কুল আৰু আৰ্যবিদ্যাপীঠ কলেজ। এই শিক্ষানুষ্ঠান দুখনত তেখেতে বহুতো থলুৱা মানুহক সংস্থাপন দিবলৈ সক্ষম হৈছিল।

গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱে চৰকাৰী কলেজ এখনত অধ্যাপনা কৰি আছিল, কিন্তু সেই অধ্যাপকৰ পদ ইস্তাফা দি আহি তেখেতে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ স্কুল আৰু কলেজ স্থাপন কৰিছিল আৰু যি ডোখৰ ঠাইত তেখেতে এই স্কুল আৰু কলেজ দুখন স্থাপন কৰিছিল সেই ঠাইডোখৰ ১৯৫৮ চনত গুৱাহাটীৰ এটি আওহতীয়া আৰু দুৰ্গম স্থান বুলি পৰিচিত আছিল। সেইকাৰণে তেখেতক এগৰাকী সমাজ সেৱক আৰু সমাজ সংস্কাৰক বুলিও ক'ব পাৰি। এটা পিছপৰা স্থানত স্কুল কলেজ স্থাপন কৰি কোনোদিনে স্কুল কলেজৰ মুখ নেদেখা মানুহৰ লৰা - ছোৱালীকে ইয়াত পঢ়িবলৈ সুযোগ দিয়াত সহায় কৰিছিল। কোনো ধৰণৰ বাধা বিঘিনিয়ে তেখেতক বিচলিত কৰিব পৰা নাছিল। কৰ্ম্মযোগী গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱ কোনো কামতেই হাৰ মনা বিধৰ মানুহ নাছিল। কলেজ আৰু স্কুল খন গঢ়োঁতে তেখেতে বিত্তীয় সমস্যাৰ সন্মুখীন হৈছিল যদিও সমাজৰ বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ মানুহে তেখেতক সহায়ৰ হাত বঢ়াইছিল। শ্ৰেণী কোঠালি বোৰত বিভিন্ন মানুহৰ নাম আৰু ছবিয়েই ইয়াৰ প্ৰমাণ।

কিবা এটা মহৎ উদ্দেশ্যলৈ কাম কৰিবলৈ আগবাঢ়িলে ভগৱানেও সহায়ৰ

হাত আগবঢ়ায় বুলি কথা এটা আছে। কৰ্ম্মযোগী গিৰিধৰ শৰ্ম্মাদেৱৰ ক্ষেত্ৰতো তেনেকুৱাই হৈছিল। তেখেতে তেখেতৰ মনৰ জোখাৰে বহুতো সহকৰ্ম্মীও পাইছিল, যি সকলে তেখেতক সকলো দিশত শিক্ষানুষ্ঠান দুখন আগবঢ়াই নিয়াত সহায় কৰিছিল। তেখেতে তেওঁলোককো নিষ্ঠাবান আৰু অক্লান্ত পৰিশ্ৰমী কৰি তুলিছিল আৰু অতি কম সময়তে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ স্কুল আৰু কলেজে পূৰ্ণাঙ্গৰূপ ধাৰণ কৰিছিল, আৰু চৰকাৰী মঞ্জুৰী লাভ কৰিছিল। লাহে লাহে এই কলেজখন অসমৰ শৈক্ষিক জগতৰ প্ৰাণ কেন্দ্ৰ হৈ পৰিল।

এই বৰেণ্য ব্যক্তি গৰাকীক মই মোৰ প্ৰায় ১৬-১৭ বছৰ মান বয়সত লগ পাইছিলো। তেতিয়া মই প্ৰৱেশিকা পৰীক্ষা পাচ কৰি Pre - university ত পঢ়ি আছিলো, আজিৰ পৰা প্ৰায় ৩৬ বছৰ আগতে। এতিয়া মই ভাৱিছোঁ যে মই কিমান ভাগ্যৱতী। যেতিয়া মই তেখেতক ল'গ পাইছিলোঁ তেতিয়া মই জনা নাছিলো যে মই এগৰাকী কিমান ডাঙৰ ব্যক্তিৰ সান্নিধ্যলৈ আহিছো। তেখেত মোৰ দেউতাৰ সমবয়সী নহ'লেও বৰ বন্ধু মানুহ আছিল। আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ কলেজৰ হোষ্টেলৰ নৱাগত আদৰণীৰ সভাত তেখেতে প্ৰায়েই মোৰ দেউতাক টেলিফোন যোগে কৈছিল "চক্ৰৱৰ্ত্তী আপোনাৰ ছোৱালীজনীক এবাৰ কলেজলৈ লৈ আহিবচোন, এটা ভজন গাব লাগিব"। দেউতাই Phone Call টো পায়েই লগে লগে মোক সাজু কৰিছিল আৰু দেউতাৰ হাজাৰ ব্যস্ততাৰ মাজতো মোক কলেজলৈ লৈ আহিছিল। তেতিয়া Boys Hostel টো আছিল এতিয়াৰ Physics, Geology আৰু Anthropology ৰ Building টো। নৱাগত আদৰণীৰ দিনা তাতেই আমাক শৰ্মাদেৱে ৰাতিৰ ভাত-সাজ খুৱাইহে পঠিয়াইছিল। তেখেতে মোৰ ভজন শুনি খুউব ভাল পাইছিল।

আৰু এটা কথা লক্ষ্য কৰিছিলোঁ যে তেখেতে কৰ্মচাৰী, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সকলো কথা ধৈৰ্য্য সহকাৰে শুনিছিল। ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলে বিনা দ্বিধাই সকলো সমস্যাৰ কথা তেখেতক ক'ব পাৰিছিল। তেখেত কঠোৰ শাসকো আছিল কিন্তু কোনোৱে তেখেতৰ কাষ চাপিবলৈ সঙ্কোচ বোধ কৰা নাছিল আৰু তেখেতৰ শাসনত কোনেও বিতুষ্ট হোৱা নাছিল।

আজিও ভাবিলে আচৰিত লাগে যে কোনো দিনেই নভৱা শিক্ষকৰ বৃত্তি মই আজি কৰি আছো আৰু এইয়া ছাগে সম্ভৱ হৈছে পণ্ডিত কৰ্মযোগী গিৰিধৰ শৰ্মা দেৱৰ আৰ্শীবাদৰ ফলত। বৰ্ত্তমান মই নিজকে ধন্য মানিছো যে মইও আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ এজন কৰ্মী।

Sir – Through My eyes

Dilip Rasaily

Some days back, when I was requested to write an article on Sir (Giridhar Sarma) by one of my college friends – Dr. (Mrs.) Ruma Bordoloi– I was surprised, and excited not because I was getting a chance to write the article but it was an opportunity to show my respect and do a work of tribute to a great man whom I reverse from corner of my heart. But the next moment I was confused and didnot know what and how to write. It is very difficult to write on a simple man like him. He was not the kind of human being doing something uncommon and would say, "Look this is my work and action you should follow me." He was miles and miles away from displaying his mighty actions to the people around him. But he did great many things. He did the dashing and hilarious things silently. One of the most important actions he was always after was the transformation of an ill reputed place named 'Sarab-Bhatti' to 'Arya Nagar' now. Yes, I call it a great action of transformation. His action was not direct nor he needed any kind of poster and banner to make the people of Sarab Bhatti realise and under

stand the new things that were grooming in the mind of this great man named Giridhar Sarma. But he always kept a very low profile and never said, "I am so."

In his great work, I believe, he wasnot alone. He had his peers, his subordinates, his well-wishers and also his antagonists, perhaps. I have heard people saying that AryavidyaPeeth School and college were his brainchild (children). It was a humble beginning like a tiny lilly that grew to an enormous oak now the magnificent status of Arya Vidyapeeth College. I donot think it would have been possible without his imagination zeal, enthusiasm and his tireless working capabilities. In his project and imagination of doing something great for the society, he knew to select the right persons for working with him. Today, right thinking people say he was truly a reformer, an educationist, an innovator and an epitome of every good thing blended into one.

So far the command and administration that a Principal has to adhere to in order to win the love, respect and also fear from the students, Giridhar Sarma Sir and his concept would be the best example. This human being (Sir) used to make several rounds to the class every morning and afternoon. I remember many incidents happening in the class rooms and how Sir called the students in his office and motivated them (including this writer). He used force as a last resort otherwise his beautiful words and phrases of appreciation would do the work. He knew each boy and girl, senior or junior, good or bad. But he had love and sympathy for all. Let me tell you one truth of this great man that he was very much concerned with his

students which is rare to find these days although there may be some one like him somewhere.

He was very wise and tactful in controlling the college. Whenever he would go on tour or remain absent from the college for two or three days consecutively, he would call the senior boys (canteen group) to his office and tell them to control the juniors. He would speak like a father to his children. And the Senior boys would understand the message well that they would not do anything in the college that could create a chaotic situation. And no problem of any kind during his absence.

It was in 1971 (?) I was the cultural secretary. After doing and completing the annual functions, all the boys wanted a Bhoj. So we did it in canteen. There was music, dance and many other things. The party was going on. It was around 10:30 pm, the Principal came in his car (a white ambassador) but didn't enter the canteen. His driver came and asked for me. Next moment, I was standing before him. He didn't seem angry. I had a bad time. He held me responsible for all that was happening at that time there. He didn't ask me the name of the boys nor he expressed his anger. But I saw him feeling deeply hurt. He simply told me to see him next day with all the boys. Next morning we went to his office but he told us to make a line outside the corridor, Next moment we were under fire. He made us realise that the things we did and created a commotion was intolerable. He asked us what punishment we deserve. We had no answer. But we saw him very sad. We requested him to forgive us. And he did. But from the next moment till our last day in college neither did we do the same sort of thing nor

we allowed others to do.

He was a good motivator too. May be it was in 1970. And Padma Baruah was Social Secretary. During this period, the land adjacent to the college (Girls Hostel now) was a waste land full of weeds and unwanted plants and grooming ground for the bad guys. It was Sir, who took us there and motivated us to dig the ground and later-cabbage plantation began. Away went all the bad things from the place. And after some years a hostel was built. These were some of his actions that paved the way for greatness of the college. Sir was great and a genius that no words can describe him perfectly.

These are the few qualities, out of many, that I have shown here. But this is not the end. Perhaps, there may be many persons who knew this great man very closely.

In conclusion, I would say and imagine that could there be anyone like him in this college to lead and take far away making everyone proud and inflated to be an Aryan.

"কৰ্ত্তব্যামাচৰেন কৰ্মকৰ্ত্তব্যা মনাচৰেৎ।
তিষ্ঠতি প্ৰকৃতাচাৰে যঃ সঃ আৰ্য ইতি স্মৃতঃ।।"